

ବ୍ରଜଭାରା

ବଲେନ ବସଗୋହାଇ

ବ୍ରଜକିତ

ବଲେ ନ ବ ବ ପୋ ହା ଇ

ভিজু সাহিত্য মতাবলম্বন আরোজিন মনো অসম ভিজুত
পতা উপচাস প্রতিযোগিতাত বিজীয় পুরস্কার-
প্রাপ্ত উপচাস।

বক্তৃজর

বলেন ববদোহাই

জ্ঞানপীঠ বুক এজেন্সি
প্রকাশক আৰু কিতাপ বেচোতা
সোণীনাথ বৰদলৈ পথ,
পানবজাৰ, গুৱাহাটী ৭৮১০০১

RAKTAJAWA an Assamese Social Novel written by
Sri Balen Bargohain and Published by Sri P. Sarma on
behalf of M/S Jnanapith Book Agency, Panbazar,
Guwahati—781001. 1st Publication : November, 1986.
Price Rs.—12.00 only.

প্রকাশক : শ্রীপি সর্মা।

জনপোষ বক এজেন্সি

মানসজ্ঞাৰ, গুৱাহাটী-৭৮১০০১

প্রথম প্রকাশ : নভেম্বৰ, ১৯৮৬ চন।

মূল্য : দুই টকা মাত্ৰ।

বেচোত্ত : শ্রীবৰকুমাৰ কেৰাণ।

মুদ্রক : ঘোষ প্রিণ্টিং ও রাখ

কলিকাতা-৭০০০০২

ডিফু সাহিত্য সভার সম্পাদকৰ একাধাৰ

ডিফু সাহিত্য সভাই অসমৰ নবীন লেখক-লেখিকাসকলৰ প্ৰতিভা বিকাশৰ কাৰণে 'নবীন লেখকৰ সঞ্চানত' শীৰ্ষক এলানি উপন্থাস, চুটিগল্প, বচন আৰু একাংকিকাৰ পাণ্ডুলিপি প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰি আহিছে। সভাই গুৱাহাটীৰ 'জ্ঞানপীঠ' বুক এজেঞ্জি'ৰ সহযোগত সদৌ অসম ভিত্তিত আয়োজন কৰা উপন্থাস প্ৰতিযোগিতাত অংশ গ্ৰহণ কৰা সকলৰ ভিতৰত শ্ৰীবলেন বৰগোহাঁইয়ে, তেওঁৰ 'বৰজৱা' নামৰ উপন্থাসখনিব বাবে হিতৌয় স্থান লাভ কৰিছে।

উপন্থাসখনিব পটভূমি, কাহিনী, পৰিবেশ আৰু চৰিত্ৰ চিত্ৰণ আদিৰ মাজত সমাজৰ প্ৰতি ধৰা লেখকৰ সামাজিক দায়ৱস্তা আৰু গভীৰ সমাজ চেতনাৰ কথা অঙ্গৰ কৰিব পাৰি। আমাৰ প্ৰত্যায় হৈছে শ্ৰীবৰগোহাঁইয়ে আমাৰ সামাজিক জীৱনলৈ আশাৰ বাতৰি কঢ়িয়াই অনাৰ লগতে এগৰাকী নিপুণ কথা শিল্পী স্বৰূপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ব। ক্ষেত্ৰলৈ আমাৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা জনাইছোঁ। লগতে ডিফু সাহিত্য সভাই আয়োজন কৰা উপন্থাস প্ৰতিযোগিতাখনিত সকলো প্ৰকাৰে সহযোগ আগবঢ়োৱাৰ উপৰিও প্ৰতিযোগিতাত পুৰস্কৃত উপন্থাসৰ প্ৰকাশৰ দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰা বাবে 'জ্ঞানপীঠ' বুক এজেঞ্জি'ৰ ক্ৰতৃত আমি কৃতজ্ঞতাৰ পাশত আৱৰ্দ্ধ ধাকিলোঁ।

৩০ নৱেম্বৰ, ১৯৮৬

বাংছিনা ডৱন

ডিফু-৭৮২৪৬০

শ্ৰেষ্ঠেন দাস

সম্পাদক,

ডিফু সাহিত্য সভা।

ଶକ୍ତି

ଶକ୍ତି ଯ ପୁର

ଭର

କ୍ଷା ଏ ପ୍ରା ପ୍ର

‘জ্ঞানপীঠ বুক এজেন্সি’র অন্যান্য বিশিষ্ট প্রত্নসমূহ—

- ১। দোকঘোকালি—প্রদীপ হাজৰিকা
(পুরন্মাব প্রাপ্ত)
- ২। ছাই খেদি—যোগেশ দাস
- ৩। সামাজিক শিক্ষাবোধঃ মনস্তাত্তিক বিশ্লেষণ—দীপালী দেবী
- ৪। বহুভুজী ক্রিস্তুজ—মহিম বৰা
- ৫। বনৌষধি প্রব্যব গুণ আৰু ব্যৱহাৰ—ৰবিচন্দ্ৰ শৰ্মা।
- ৬। সচিত্ৰ বনৌষধি—ডাঃ প্ৰদীপচন্দ্ৰ শৰ্মা।
- ৭। জাতকৰ সাধু—অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা
- ৮। দৈছপৰ সাধু—অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা
- ৯। শিলীৰ পৃথিবী আৰু সংশয়ৰ নিশা— ডঃ লক্ষ্মীৰা দাস
- ১০। মোৰ প্ৰিয় গল্প—মহিম বৰা
(অনিবার্য চিত্ৰ গল্প স কলন)

ବନ୍ଦଜରୀ

॥ ଏକ ॥

ଶିଳେ ଶିଳେ ଥେକା ଥାଇ ଥାଇ ଅକଣି ଅକଣି ତୌ ତୁମି କଲ୍‌
କଲ୍ ସୁବେବେ ପାହାବୀୟା ଜୁବିଟି ନାଚି-ବାଗି ଉତ୍ତାରଳ ହୈ ଭୈୟାମଲୈ
ଢାପଣି ମେଲିଛେ । ତୁମୋ ପାବେ କହରା ବନନି, ଇକବାଣି ଆକୁ ଏକୋ
ଏକୋଡ଼ବା ଉଲୁଥେବ । ଇପାବପବା ସିପାରଲୈ ଯାବଲୈ କ'ବନାତ
ଏକ'ବନାତ ଏକୋ ଏକୋଡ଼ାଳ ଶୀକୋଓ । ପାହାବର ବୁକୁବପବା ନିଜବି
ନିଜବି ଓଳୋରା ଫୁଟିକ ଧେନ ପାନୌଦୋବର ମିଳନେଇ ମୃଷ୍ଟି କରିଛେ ଏଇ
ଜୁବିଟି । ଇମାନ ବେଗେବେ ଗତି କରିଛେ କ'ଲୈ ? କାକ ଲଗ ପାବଲୈ ?
ଏଇ ପାହାବୀୟା ଚଞ୍ଚଳା ମନର କପଟୀର ଦବେ ଜୁବିଟିର ମନର କଥା
କୋନେଓ ନେଜାନେ । ତାଇ ଅବିରାମ ବୈଯେଇ ଆଚେ । ତୁଯୋହାତ
ମେଲି ଚୁପ୍ତମବେ ମୈତେ ତାଇ ଧେନ କାବୋଦାବ ସତେ ଆଲିଙ୍ଗନହେ
କରିବ ।

ବିବ୍ ବିବ୍ କବି ଉତ୍ତରବ ମଜରା ନିତେ ଦକ୍ଷିଣଲୈ ବୈ ଯାଯ । ଜୁବିଟିର
ଛୁଯୋପାବେ ବଗାକୈ ଦୂଳି ଥକା କହିରାବୋବେ ମନର ଉଲ୍ଲାହତେ ନାଚେ, ସ୍ଵର
ସ୍ଵରକୈ ମଧୁର ଗୀତର ଧ୍ୱନି ତୁଲେ । ବନଫୁଲର ସକ ସକ ଥ୍ରିପିବୋବେ
ମିଟିକିଯାଇ ହାହେ । ପୁଣିମାର ଜୋନାକ ନିଶାବ ଜୋନର ପ୍ରତିଚ୍ଛବି
ତାଇ ଅତି ଆକୁଳ ମନେରେ ବୁକୁର ମାଜୁତ ସାରାଟି ଧରେ । କେତିଆବା
ଆକ' ଜବି ଢାପବି ଫୁରୋତେ ପିଯାହତ ଆତୁର ହୋଇ ହବିଗା ହାଲିଯେ
ମନର ଆନନ୍ଦରେ ଇଯାତେଇ ଆହି ପିଯାହ ଶୁଚାୟ । ବଂପୁର, ମାଜୁଲୀ ଆକ
ଲାମା ଗାଞ୍ଚିର ଗାଭକହିଛେ କଲହ ଭବାଇ ଭବାଇ ପାନୀ ନିଯେ ଏଇ ଜୁବିଟିର
ପବା । ଉତ୍ତରେ ବଂପୁର, ଦକ୍ଷିଣ ମାଜୁଲୀ ଆକୁ ଲାମା । ତିନିଥିନ ଗାଞ୍ଚିର
ଏଥିନିଯେଇ ମାଥେ ପଥାର, ଯାବ କାଷେଦି କୋନୋବା ନେଦେଖା-ହୁଶୁମା

কালবেপৰা বৈ আছে এই জুবিটি। প্ৰকৃততে তাই জুবি নহয়; এখন সৰু মৈহে। কিন্তু সকলোৰে মুখত তাই এটি জুবি। তাই অতি উদাব। সময়ত বংপুৰ, মাজুলী আৰু লামা গাঁওৰ বাইজক হাঁহি হোৱাই। বাৰিষা কেনে ফুটুকাৰে বাঢ়িলেও কাৰো ক্ষতি নকৰে। সেইয়েহে তাই বাইজৰ বৰ আপোন।

জোনাই সমষ্টি পাহাৰৰ নামনি অঞ্চল আৰু এই সমষ্টিৰেই অস্তৰ্গত বংপুৰ, মাজুলী আৰু লামা গাঁও। আহোম, কচাৰী, মিড়িং, বড়ো, চুতৌয়া আদি বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ মাঝুহ বাস কৰে এই গাঁও কেই খনিত। এঙ্গলোক অতি সহজ সবল আৰু নম্র; কিন্তু সাহসী আৰু শ্যায় পৰায়ণ। কঁপালৰ কেঁচাঘাম মাটিত পেলাই পোৱা ধান মুঠিয়েই এঙ্গলোকৰ জাৱিকাৰ একমাত্ৰ উপায়। পূৰ্ব পুৰুষবেপৰা এই তিনিথন গাঁওৰ বাইজে দুবাহত সঞ্চিত বলেৰে প্ৰকৃতিৰ সৈতে জীয়াই থকাৰ সংগ্ৰাম কৰি আহিছে। বাৰিষাৰ লগে লগে এঙ্গলোকৰ পথাৰ সেউজীয়া হয় ভুইবোৱা ধানেৰে কলীয়া ডাৰবে আৱৰি থকা আকাৰীৰ তলত গাজনি চেবেকনিৰ তালে তালে ভুইবোৱা ধানে বতাহত হালে জালে আৰু নাচে। বাইজে পৰম আশাৰে বাট চাই বয় সেউজীয়া পথাৰে সোণালী হালধৰা কপ শোৱালৈ। অৱশেষত যেনিবা চুচুক-চামাক-কৈ আঘোন আহে। গাঁওৰ গাঁওক আৰু দোবাৰাহাঁতে হাতত কাচিলৈ জাটুঁ যে জাউৰীয়ে গীত ধাই গাই লখিমী হাতেৰে শশৰ মুঠি ধাক্কে। সারাগমণি, শলপেন, জহা, বৰা মালভূগ আদি দানেৰে ভৰাল পেপি পৰে, এমুঠি অৱৰ বাবে কোনেও কাৰো ওচৰত হাত পাতিঃ নালাগে। ধন' দুৰীয়,, জাতি-বৰ্গ, ধৰ্মৰ কোনো ভেড়া-ভেদ নাই। সকলো সনান। সকলো যেন সহোদৰ ককাই-ভাই, দাই-ভৱী।

কিন্তু সেইদিন সদায় নেধোকিল। কালৈ কঁপাজলৈ দুখ কঢ়িয়াই আনিলে। মুখৰ ভাত কোনোবাই কাঢ়ি নি ক'বদাৰ অচিনাকী এজনক বিলাইছেগৈ। সকলোৰে মনত বছতো প্ৰশ়্নৰ উদয় হ'ল—

কোন এই অচিনাকী সকল ?

কোনে বাক ইমান আজ্ঞাসবে বাখিছে এই সকলক ?

কাৰ প্ৰয়োজন এই সকলক ? কিহৰ বাবে ?

বাইজ আজি বিৰুত ! এমুষ্টি অশ্বৰ বাবে হাহাকাৰ ! শৰীৰবপৰা
পৰা আগতকৈ ঘনাই টোপা টোপে দাম সৰিছে অখচ মনে বিচা-
খিনি যে পোৱা নাই। গাঁওৰ গাভক আৰু বোৱাৰীহাঁতৰ মুখবপৰা
জাউৰীয়ে জাউৰীয়ে ওলোৱা গীতবোৰ ক'লৈ গ'ল ? কোনোৰাই
এওলোকৰ মাজৰ মিলা-প্ৰীতি, আৰু মৰম চেনেছৰ এনাজৰী ডাল
ছিডি পেলালে। কানে কানে কবলৈ ধৰিছে—তহাঁত সহোদৰ নহয় ;
তহাঁত পৰম্পৰৰ বহু আঁতৰৰ সেয়েহে আজি এওলোক সজাগ হৈছে
সেই সকলৰ বিকল্পে যিসকলে হবি নিলে এওলোকৰ মুখৰ ভাত ;
মৰম-চেনেহ আৰু মিলা-প্ৰীতি ।

ৰংপুৰৰ চফল ডেকা বংমন। আজি কিছুদিনৰ আগৰপৰা
সি যেন এক নতুন কপ ধাৰণ কৰিছে। চুকু তৃটা ক্ৰমাবলয়ে বড়া হৈ
জুইব ফিৰিওতিৰ দৰে হৈছে। তাৰ দৌৰল চুমিৰখিনি আউল-
বাউল। তাৰ কান্দত এটা বন্দুক আৰু কঁকান্দত গ্ৰেন মিট ওলমিয়েই
থাকে। সি যেন কাৰোনাৰ ওপৰত ভীষণ প্ৰতিশোধ লব। ৰংপুৰৰ
কাষেদি বৈ যোৱা জুবিটিৰ লগত তাৰ জীৱনৰ বহুতো কাহিনী জড়িত
হৈ আছে। সেয়েহে সি জুবিটিৰ পাৰলৈ সদায় আছে আৰু তাইব
লগত কৰা গোপন কথা আলোচনা কৰে। ৰংপুৰ আৰু মাজুলীৰ
গাভৰুইতে পানীনিয়া ঘাটত থকা সেই বহুল শিলটো তাৰ বাবে
জ্বানৰ স্মৃতি স্বকপ ।

আজি বৌদ্ধ পূৰ্ণিমা। ৰংমনে ঘড়ালৈ চালে। বাতি আঠ
বাজিছে। সি সেই শিলটোত অকলে বহি প্ৰতিশোধৰ আশাৰে
অপেক্ষা কৰিছে। তাৰ কান্দৰ বন্দুকটো আৰু মিটখন এতিয়াও
ওলমিয়েই আছে। এই ভেশত থাকিলে তাৰ সকলোৱে পগলা
বুলিয়েই ভাবে। এই ভেশেৰেই সি অনাই বনাই ঘূৰি কুৰিছে। সি

ঘৰলৈ যাৰ নোৱাৰে। গলেও মাজ নিশা কোনেও কৰ নোৱাৰাকৈ
যায়।

কিয় বাক তাৰ এই দুর্দশা ?

কিহৰ বাবে সি এনে হব লগা হ'ল ?

ঘৰত অমুখীয়া মাকৰ কাষত মাথো ভনীয়েকেই সাৰধি। বংমনৰ
মাকৰ ওচৰতেই থাকিবলৈ বৰ মন যায়। মাকক এপঙ্গক নেদেখাকৈ
থাকিলো তাৰ দেহাই উজ্জনি ভাট্টি কৰে। কিন্তু সি যে মাকৰ
ওচৰত থাকিব নোৱাৰে। চাৰিওফালে তাক বিচাৰি পুলিচ মিলি-
টেবৰীয়ে চলাখ কৰিছে। লগ পালেই গুজীৰ অৰ্দাৰ ! ইঁয় ! সি
কি কুৰে ? সি শিলটোৰ ওপৰত বঢ়ি ভাবিবলৈ ধৰিলে। তাৰ
যদি মৃত্যু হয় তেন্তে তাৰ অমুখীয়া মাক আৰু ভনীয়েকৰ অৱস্থা কি
হ'ব ? পোহ-পাল দিব কোনে ? তাক হেৰুৱালে মাকৰ অৱস্থা
কি হব পাৰে ? সি একে থৰে জুৰিটিৰ পানাত ভাঁহি উঠা পূর্ণিমাৰ
জোনটিলৈকে চাই ব'ল। বিব্ৰিব্ৰি কছুৱা বন কঁপাই যোৱা
বতাঙ্গছাটিয়ে বংমনৰ অস্তৰৰ কোনোৰা এটা কোণত বিষ অমুভৰ
কৰালে। পানাত ভাঁহি উঠা জোনটিৰ প্রতিচ্ছবিয়ে কপ সলাই
তাৰ আগত এখন চিনাকী মুখলৈ পৰিণত হ'ল। সেইয়া যে তাৰ
অস্তৰত মৰমেৰে আঁকি থোৱা তাৰ চেনেহৰ নিতাজীৰ প্রতিচ্ছবি,
তাৰ দুই নয়নেদি তপত চকুলো ওলাই আহিল। তাই যে তালৈকে
চাই হাঁহি আছে। তাৰপৰা যে তাই বহু আঁতৰত ! বংমনে অতীত
বোমস্থন কৰিবলৈ ধৰিলে। এইবাৰ তাৰ চকুৰ আগত জিলিকি
উঠিল সি অতিক্রম কৰি অহা জৌৱনৰ প্রতিটো মুহূৰ্তৰ কথা।

॥ হই ॥

“ঞ্জি, ব'ল ঘৰলৈ যাবৰ হ'ল ; মোৰ খালৈ ভবিষেই।” বংমনে
বৰশী সামৰি নদাই আৰু কুশলক মাত জগামে। নদাই আৰু
কুশলে বৰশী সামৰি বংমনৰ ওচৰলৈ আহি দেখে যে বংমনৰ
খালৈত কাৰৈ, গবৈ, আৰু মাণৰ মাছ ডিঙিৰ ওচৰত আহি
দপদপাই আছেহি। খালৈত সোপা নিদিলৈ গবৈ মাছ ঝাপ মাৰি
ওলাইয়েই। কিন্তু সিহঁতে ? হৃটাৰ ভিতৰতো এটা খালৈও পুৰাব
নোৱাৰিলে।

তোক দেখিছো মাছৰ চৈতানেই!—কুশলে ধৰ্মালীতে বংমনক
ক'লে।—ইয়াক আৰু ভাই আমি একোতে চেৰ পেলাৰ
নোৱাৰোঁ। নদাইয়ে কথাষাৰ কৈয়েই বংমনৰ পিঠিত ঢকা এটা
মাৰিলে।

ঃ এ, আৰস্ত হলেই নহয় তহ্তৰ ভেঙ্গচালিখন। এতিয়া কথা
মাৰিব নালাগে; মোক তহ্তৰ বৰশী কেইটা আৰু খালৈটো দে;
আৰু সেই ইকবাণি ডবাত ম'হকেইটা চৰি আছে; লৈ আনঁগৈ।
আৰু শুন; ইকবাণি ডবাত থকা লেলেঙা ওঁ জোপালৈ ফমুটি হৃটা
মান দলিয়াই ওঁ কেইটামান লৈ আহিবি; তেহে গধুলিৰ সাজো
বন্ধুজয়া

জুতি সগাই থাব পাৰিবি। নদাই আক কুশলক কৈয়েই বংমনে
জুবিৰ পাৰত থকা তৰা এডাল ফিলিয়াই বৰশা তিনিটা একেলগ
কৰি বাঞ্ছি খালৈ ছটা হুফালে ওলোমাই জলে। কুশল আক
নদাইয়ে ঔটেঙ্গা জোপালৈ ফুটুটিওৱা তাৰ কাণ্ডত পৰিজ। সি
জুবিটোৰ সিপাৰত থকা দলনিখনলৈ চুক্ত দিলে। দেখিলে, ৰাইজে
এইবাৰ গোটেই পথাৰখনত খেতি কৰিব নোৱাৰিলে। এডোখৰ
দলনি হৈয়েই পৰি থাকিল।

আজি কাতি বিছ। আহিন আক কাতিৰ দোমাহী, পথাৰৰ
সেউজৌয়া গেঁ ধানৰ মাজে ঘুৰি ঘুৰা পাঠ গাভক, কইডনামান
বংমনে দেখিবলৈ পালে। বোধহয় সিঁহতে পথাৰত চাকি দিবলৈকে
আহিছে। বেলি লেহিয়াইছে। পশ্চিম আকাশত বঙা বোল
ধৰিবল্লে। সেইখন পথাৰতে থকা সিঁহতৰ ধাননিত আজি তাৰ
বছৰীয়া ভায়েক ঘুঙ্গেখবে আহি চাকি দিবতি। ভায়েকলৈ যে তাৰ
কিমান মৰম! তাৰ সাত বছৰীয়া ভৰ্ণায়েকেও ককাইদেউ বুলি
মতা মাতৰাবে তাৰ অন্তৰত খলকনি জগাই তোলে।

কুশলে ছহাতে ছটা ম'হৰ নাকীত ধৰি আক নদাইয়ে এহাতে
এটা ম'হৰ নাকীত ধৰি আক আন হাতে ঔটেঙ্গা কেইটামান লৈ
বংমনৰ ওচৰ পালত তিনিও ম'হৰ পিঠিত উঠি ল'লে। মাছৰ খালৈ
ছটা থকা ভাৰখন বংমনৰ ম'হটোৰ পিঠিতে পথাজিকৈ পেলাই
ল'লে। ঔটেঙ্গা কেইটা জুটিয়াই বাঞ্ছি নদাইয়ে কাঙ্কত পেলাই ল'লে।
গোটেই কেইটাই এবাৰ পথাৰখনলৈ ঘূৰি চালে। গোটেই
পথাৰখন জোনাকী পকৰাৰ দৰে জলা চাকিৰে জিক্ৰিকাই আছে।
কিয়ে সুন্দৰ এই দৃশ্য! গাঁওৰ মাছুহৰ আশা-ভৰসাৰ স্থল এই
পথাৰখনেই। সেয়েহে আজি সকলোৱে নিজা বুলি অধিকাৰ থকা
পথাৰখনত শস্ত্ৰ কুশল কামনাৰে এখন পৰিৱ্ৰ অন্তৰলৈ এগছি
বস্তি অলাইছেহি।

এটাৰ পিছত এটাকৈ ম'হ কেইটালৈ সিঁহতে গাঁওৰফালে

আগৰাটিল। পথাৰত চাকি দি ঘৰলৈ উভতা হোৱালী
কেইজনীমান কিছু আতৰত দেখি বংমনে বিষ নামৰ স্বৰেৰে
গালে—

পথাৰৰ মাজতে জহাধান এডুবি
ছয়ো একে লগে দাম ;
তুমি যাবা মাছলৈ মই যাম হাটলৈ
ছয়ো একেলগে খাম ।

বংমনে গোৱাৰ লগে লগে নদাই আৰু কুশলে উকি ছুটা মাৰি
দিলে। ঢোৱাল। কেইজনীৰ মাজৰ পৰাণ খলখজাই হাহি এটা
আঠি সিঁহত কটটাৰ কাণত পৰিল। সন্তুষ মাজুলীৰ ঢোৱালী
হব। কিছু আতৰত আৰু গুৰুলৰ সময় হোৱাৰ বাবেই বংমনইতে
চিনিল নোৱাৰিলে। কুশল আৰু নদাইয়েও বনৰীয়া নাম এষাৰ
গাবলৈ ধৰ্বাতেই সন্মুখৰ ফালবপৰা বংমনৰ সহপাঠী মাজুলী আৰু
লামা গাওঁৰ মুহিদৰ আৰু অনিল ওলালেহি।

ঃ “ঐ আৰু এষাৰ গা আৰু : শুনিবলৈ বৰ ভাল জাগিছে অ”।
মুহিদৰ আৰু অনিলে মাত লগলে।

ঃ এই, তহ্ত ক'ব পৰা ওঙালিহি অ ?—বংমনে স্থধিলে।

ঃ টাউনলৈ গৈছিলো। বাইদেউইতৰ থা-থবৰ ললোগৈ।
মুহিদৰে কলে।

ঃ তহ্তৰ মাগনৰ থবৰ ভাল ?—বংমনে স্থধিলে।

ঃ অ, ভাল ; সকলোবিলাকৰে ভাল।—মুহিদৰে কলে।

‘ংগ্ৰ’ মানে রিছিং দোৱানত ভিনিহিদেও। মুহিদৰ
ভিনিহিয়েক চহৰত থাকি চাকৰি কৰে। মুহিদৰ প্রায় ভাৰ
ভিনিহিয়েকহ্তৰ তালৈ যায়। বংমন, মুহিদৰ আৰু অনিল
তিনিওটা মাজুলী হাইস্কুলৰ দশম মান শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ। মুহিদৰ
আৰু অনিল বলে গলে লগা বন্ধু। সিঁহতে কুশলক চিনি পায়।
কিন্তু নদাইক চিনি নাপায়। কুশলে এৰাধৰাৰ মাজেৰেই নতুন
বন্ধুজৰা

মান পাইছেগৈ। কিন্তু মদাইয়ে ক'টোৰ কাণখনো মুচবিৰ নজনা।
পচাশালি লৈ বুলি ওলাই গৈ কেতিয়াবা কেতিয়াবা মোগাপোহা
চুমণিৰ মাজৰ বগী জামুকৰ তলত, বাৰীৰ চুকৰ জৰাটেঙাৰ আ'বত,
কপৌচৰাইৰ বাঁহত কণী বিচাৰত, দলনিত ম'হ গোৱালৰ সগতে
দিনটো কটাই গধুলি ঘৰলৈ উভতে। সেয়েহে তাৰ চৰিত্ৰ দেখি
বাপেকে মহ গোৱালকে কৰিলে।

আজি কাতি বিহু; আমাৰ গাঁওৰ ডেক। জীয়বীবিলাকে বিহু
কৰিব, তহঁতো আতিবি, আমাৰ ঘৰতো এপাক সোমাৰ পাৰিবি।
অনিলহঁতৰ গাঁওৰ মানুষো আমাৰ বিহু চাৰলৈ আহিব।—মুঠিধৰে
ৰংমনহঁতক কলে। ৰংমনে হাঁহি এটা মাৰি কলে—যাম আক'।
আমি গোটেই তিনিটাই যাম। কিন্তু দেখ, আপঙ (চাউলৰ মদ)
উলিয়াব লাগিব। গোটেই কেইটাই হাঁহি মুখৰে বিদায় ল'লে।

গাঁওৰ পছলিত সোমোৱাৰ লগে লগে তিনিটাই নিজৰ নিজৰ
মাছ, বৰশী আৰু টেঙা লৈ ৰংমনহঁতৰ ঘৰত লগ হম বুলি কৈ ঘৰা-
ঘৰি গ'লে। ৰংমনে ঘৰ পায়েই পছলিৰ একাবত থকা পুলি আম
জোপৰ্তি ম'হটো বাঞ্ছি ঢাত-মুখ ধূবলৈ নাদৰ পাৰ পালেগৈ।
ভায়েক ফুলেখৰে পথাৰত খৰ-খোদাকৈ চাকি গজ জলাই আহি
গক-গাই বাঞ্ছি সকলো ঠিক-ঠাক কৰিছে। ৰংমনে ভৰালৰ
গাঞ্জৰিত হৈ মাছৰ খালেটো আৰু গুটেঙা কেইটা ফুলেখৰেই
চোতালৰ পৰা নি ভিন্নৰত থলেগৈ। মাকে তুলসীৰ তলত চাকি
জলাইছে। ভৰীয়েকেও মাকে জলাই দিয়া চাকি কেইখন নি পছলি
আৰু বাৰান্দাত শাৰী-শাৰীকৈ সজাইছেগৈ। তুলসীৰ তলত চাকি
জলায়েই মাকে ভৰাল আৰু মাজিয়াঘৰত পিঠা আৰু মাহ প্ৰসাদৰ
শৰাই এখন দি চাকি জলালে।

ৰংমনেই ঘৰখনৰ ডাঙৰ ল'বা। দেউতাক শইকীয়া মাষ্টৰ মাথো
এবছৰৰ আগতে কিবা অচিন বোগত তৃণি মৃত্যু হয়। দেউতাকে
অৱশ্যে সিঁহতৰ বাবে ভাল ঘৰ-ঢৱাৰ আৰু যথেষ্ট মাটি সম্পত্তি এবি

ତୈ ଗେହେ । ଆନକି ବଂମନେ ପଡ଼ି-ଶୁଣି ଚାକବି ଏଟି । ହାତତ ଲବ ପରା
ଲୈକେ ବହୁଧିନି ଟକାଓ ବେଙ୍କତ ଜମା କବି ତୈ ଗେହେ । ମେଘେହେ କୋନେ
ଅଭାର-ଅଭିଯୋଗ ନୋହୋରାକୈ ବଂମନେ ମାକବ ଆଦେଶ ମତେ ସରଖନ
ପରି ପାତିକୈ ଚଞ୍ଚାଲିବ ପାରିଛେ । କିନ୍ତୁ, ତାବ ମାକବ ସେନ୍ଦୁରବିହୀନ
ଦୌଘଞ୍ଜୀଆ ଶିବଟୋ ଦେଖିଲେହେ ତାବ ଅନ୍ତରତ ବଜ୍ରାବ ଲାଗେ । ମିଠିତବ
ଦେଉତାକବ ଜୀରିତ ଅରନ୍ଧାତ ମାକବ ମୁଖତ ଦେଖା ମେଇ ମରମିଯାଳ ଇହିଟେ
ଯେ ବିଧାତାଇ ହବି ନିଲେ ! ନିଜକେ ମାନ୍ତର ହିଚାପେ ଗଢ଼ି ତୁଳି
କୋନଦିନା ମାକବ ମୁଖର ବିଷାଦବ ହଁ । ଆତରାବ ପାରିବ ତାକେ ଭାବି
ବଂମନ ବାକୁଳ । ମାକବ ମୁଖତ ଇହି ବିବିଙ୍ଗାବଲୈ ତାବ ଦୂର୍ବାବ
ହେପାହ ।

ହାତତ ଏଗଛି ବନ୍ଧୁ ଲୈ ଡାଙ୍କର ଫ୍ରେମତ ମଜାଇ ଥୋରା ଦେଉତାକବ
ଫଟୋଥନର ସମ୍ମୁଖତ ଧିୟ ହୈ ବଂମନେ ଦେଖେ ; ଆଜି ଏଧାବ ନତୁନ ମାଲାଇ
ତାବ ଦେଉତାକବ ଫଟୋଥନ ଆରବି ଆଛେ । ସମ୍ମୁଖତ ତିନିଧିନ ଚାକି ।
ମେଇଯାଯେ ତାବ ମାକ ଭନୀଯେକ ଆକ ଭାଯେକେ ଦେଉତାକବ ପ୍ରତି ଜନୋରା
ମେରା ଆକ ଶ୍ରଦ୍ଧାବ ପ୍ରତୀକ । ବଂମନେଓ ଚହାତେ ବନ୍ଧୁ ଗଛି ଆଗବଢ଼ାଇ
ଛୁଟୋପାଲ ଚକୁପାନୀ ଟକିଲେ । ତାବ ପିଛତ ଚୋତାଳବ ଆଗତ ଥକା
ତୁଳସୀ ଜୋପାବ ଓଚବତ ଆଠ କାଢ଼ି ମେରା ଏଟି ଜନାଳେ । ପୂର
ଆକାଶେଦି ଉଠି ଅହା ଜୋନଟୋ ଯେନ ଆଜି ତାବ ଅନ୍ତରତହେ ଉଦୟ
ହେଛେ । ତୁଳସୀ ଜୋପାବ କାଷତେ ବଗାକୈ ଫୁଲି ଥକା ତଗବ ଜୋପାବ
ଗୋକୁଳଇ ତାକ ଚକ୍ରଙ୍କ କବି ତୁଳିଲେ । ତାବ ବାବେ ଏହି ମନ୍ଦିରୀ କିଯେ
ମଧୁବ ! ସି ଚୋତାଳତେ ଚକ୍ର ଏଥନତ ବହି ତୁମ୍ଭୟ ତୈ ଜୋନଟୋଲୈକେ
ଏକେ ଥବେ ଚାଇ ଧାକିଲ । ଶୁଣ ପକ୍ଷବ ଶେଷବ ଦିନ କେଇଟା ଆକ
କୁଣ୍ଡ ପକ୍ଷବ ପ୍ରଥମ ଦିନ କେଇଟାବ ଜୋନବ କୋମଳ ପୋହବବ ଜଗତ ଆକ
ମନବ ଭାବବୋବେ ମିତିବାଲି ପାତେ । ଏକେବାବେ ଜ'ବାଲି କାଳବ
ପବାଇ ସି ଜୋନଟୋକ ବବ ଭାଲ ପାଇ ଆହିଛେ ।

କୁଣ୍ଡଳ ଆକ ନଦାଇ ଯଥାସମୟତ ଆହି ବଂମନିଂତବ ସବ ପାଲତ
ତିନିଓଟାଇ ଭିତବତ ଗୈ କ୍ଷେତ୍ରକ ବହିଲେ । ବଂମନବ ମାକେ ମର୍ଜିଯାତ
ବନ୍ଧୁଜରା ।

সজাই থোরা শৰাইখন ডাঙি সিঁহতলৈ মাহ প্রসাদৰ ভাগ একেটা
একেটা আগবঢ়াই দিলে ।

ঃ তঁত আজি ক'বৰালৈ যাও বুলিছ নেকি ? বংমনৰ মাকে
সুধিলে ।

ঃ মাজুলীত বিহু চাবলৈ ওজাই আহিছো খুবীদেউ ।—কুশলে
ক'লে ।

ঃ ওজাই আহিলিয়েই যেতিয়া যা, সারধানেবে ফুবা চকা কবিবি ।
তহিত এফালে ওজাই গ'লে আমাৰ অনুৰত কিমান খলি-ধলি
লাগে নকলেও বুজিবি ।—কথামাৰ কৈয়েই বংমনৰ মাক মজিয়াত
সোমালগৈ ।

বংমন, কুশল আৰু নদাইয়ে ততাতৈয়াকৈ মাহ প্রসাদৰ ভাগ
কেইটা খাই যাও বুলি বংমনৰ মাকক মাত লগাই মাজুলালৈ বুল
খোজ ললে । বংপুৰূপৰা মাজুলীলৈ মাথো দুই ফাৰ্লং বাট ।
জোনৰ পোহৰত বাটটো পৰিষ্কাৰকৈ দেখা গৈছে । আগত খেজ
কাঢ়িযোৱা নদাইয়ে বাটতে সাপ এটা দৌঘল দি পৰি থকা দেখি
জ'প কুল পিছলৈ দুখোজ মান গুছি আহিলে । কুশলে আৰু
বংমনে কি হ'ল বুলি সোধোতেই বিয়াগোম ক'লা মাটি ফেঁটি সাপ
এটা সিঁহতৰ কাষেদি চৰচৰকৈ পাৰ হৈ গ'ল । এইবাৰ সিঁহতে
কিছু সারধানেবে খোজবোৰ আগবঢ়ালে । কিন্তু, মাজুলীৰ মিছিং
বিহুতলাৰপৰি অহা ঢোলৰ মাতে সিঁহতৰ খোজবিলাক দ্রুততৰ কৰি
তুলিলে । সিঁহতে প্ৰথমে বিহুতলালৈ নগৈ মুহিধবহুতৰ ঘৰতে
সোমালগৈ ।

॥ তিনি ॥

ঘৰত মাক দেউতাক আৰু মুহিধৰ। মুহিধৰৰ সকজনৌ বায়েক,
চেইতাক কৰিলেই তিনি পাক দি নচা ভায়েক ছটা গৈ সিহঁতৰ
নামঘৰৰ সম্মুখ থকা শিমলু তলৰ বিছতজৌ পালেগৈ। বংমনইঁত
আহিব বুলিয়েই মুহিধৰে সিহঁতৰ বাবে ঘৰতে অপেক্ষা কৰি আছিল।
মুহিধৰৰ মাকে আপঙ্কৰ কলহটোৰপৰা এটেকেজী আপঙ্ক বাকি
জুইশালৰ কাষলৈ আনিলৈ। দেউতাকে জুইশালৰ কাষত বহি
মাছধৰা খগাহাৰ কাঠি চাঁচি আছিল। এনেতে সিহঁতৰ চাংঘৰৰ
ধটখটিত খোজৰ শব্দ শুনি হাতত চাকিটো লৈ মুহিধৰে ছৱাৰখন
থুলিলৈ।

ঃ অ ; তইত পালিহি ? আহ ভিতৰলৈ আহ। তইত আহিবি
বুলিয়েই মই বিছলৈ নোযোৱাকৈ আছিলো। বংমনইঁত মুহিধৰৰ
দেউতাক বহি থকা জুশালৰ ওচৰতে বহিল। মুহিধৰইঁতৰ ঘৰখনৰ
লগত বংমনৰ আগৰ পৰাই ভাল চিন; পৰিচয়। বিছৱে সংক্ৰান্তিয়ে
বংমন ইয়ালৈ আহে আৰু মুহিধৰো বংমনইঁতৰ ঘৰলৈ যায়। ছয়োটাবে
মাজত মহাভাৰতৰ বংশীধৰ আৰু ধৰ্মুধৰৰ দৰে মিল।

বংমনক মুহিধৰৰ মাক দেউতাকে ভাল বেৱা কথা সুধি কুশল

আক নদাইৰ পৰিচয় ললে। মুহিধৰে জুইৰ ঘৰত তিনিষ্টেজ্যা
জাকি গহত মাছৰ খোলাখন পাতি চালনীত শুকোৱাই থোৱা কুচিমাছ
তিনিজনী তপতালে। মাকে হাতৌথোজীয়া বাটি তিনিটা ধুই আনি
তিনিষ্টাকে তিনিবাটি আপঙ বাকি দিলে। লগতে চূড়াত থোৱা
শুকান জলকীয়াৰ গুড়ি আক নিমখ এচপৰাৰ সৈতে খোলাত দিয়া
মাছ কেইজনী ভগাই দিলে।

ঃ খাবি দেই ডেকাইত। আমাৰ মিছিংবিলাকৰ ঘৰত ইয়াকে
নেয়াচি আক যাচিমনো কি ? মিছিঙৰ ঘৰত জলপানেই নোখোন্দে,
যাচিয় ক'ব পৰা ?—মুহিধৰৰ মাকে কথাকেইষাৰ কৈ বংমনইত্তৈ
চাই ইহিলে।

ঃ হ'ব দে আনৈ, আমিনো ক'ব আলহীকেইটা। অ' আমৈ ;
তারৈ' আক মুহিধৰকো আমাৰ লগতে দিব লাগিছিলে। লগে
ভাগে খাই তৃপ্তি পাম।

বংমনইত্তে অকলে খাবলৈ আপন্তি কৰাত আকো কলহৰ পৰা
বাকি আনি মুহিধৰৰ মাকে মুহিধৰ আক দেউতাককো একোবাটিকৈ
আপঙ্গাগত দিলেহি।

বংমনইত্তক একো একোটা বেছ পাহুরাল ডেকাএ বুলিব লাগিব।
দশম মান শ্ৰেণীৰ ছাত্ৰ। তাতে গাঁওৰ ল'বাই প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত
নাম ভৰ্তি কৰোতেই আঠ দহ বছৰ হয়।

মুহিধৰৰ দেউতাকে আপঙৰ বাটিটো মুখলৈ নি এশোহা মাৰি
সুধিলে—বাপুইত ; এইবাৰ দেখিছো খেতি বাকৰেই হৈছে। বাইজে
বোধকৰোঁ ধান পাব।

ঃ খেতি ভাল হওতে হৈছে তারৈ, পিছে চপাৰৰ সময়তহে বতৰ
কেনে হয় আক'। —বংমনে ক'লে।

ঃ ওঁ, ঠিকেইতো ; চপাই আনি পথাৰৰ শস্তক উৰালত
নোমোনোৱালৈকে মোৰ বুলিব নোৱাৰি।

ঃ এই তইতে দেখোন আপঙ শোৱাই নাই। অকল কথাতহে

লাগিছ। তিনিওটাই হাতী খোজীয়াবাটিকেইটা মুখৰ ওচৰলৈ নি
ওঠত লগাই শোহা একো একোটা মাৰি শুকান কুঢ়িমাছৰ মূৰত
মছৰকৈ কামোৰ এটাও মাৰিলৈ।

আপঙ্গৰ লগত জুতি লগাকৈ শুকান কুঢ়িমাছ ! কি যে তৃণ্টি !
—নদাইয়ে মনতে ভাবিলৈ। বংমন আৰু কুশলে অলপ কমেই
খায় ; কিন্তু নদাই আক' এই বিজ্ঞাকত একপ্ৰকাৰৰ ওষ্ঠাদেই।
সেইবাবে তাৰ বাটি দেহতকৈ আগতেই উদং হ'ল। মুহিধৰৰ মাকে
বংমন আৰু কুশলৰ বাটিত পুনৰ আপঙ বাকি দি কলে—এ, তহঁতে
দেখোন খাবইপৰা নাই ? নদাইলৈ চাই—ইহে আচল ডেক',
একেবাৰে গদ্গদকে খাব পাৰে।

ঃ খাইছো খাইছো আমৈ ; যিমান পাৰো সিমানেই খাইছো।
বংমন আৰু কুশলে পাৰে মানে বাতিৰ অৱশেষথিনি শেষ কৰিবলৈ
চালে।

ঃ ডেকাহ্ত ; পিছে তোমালোকেনো কোনে কি পঢ়ি আছা।
মুহিধৰৰ দেউতাকে সুধিলৈ ; অৱশ্যে বংমনৰ কথা নহয়।

ঃ আমি পঢ়াশুনা এবিলৈ তাৰে।

ঃ তেতিয়াহ'লে তোমালোকে ভুল কৰিছা। চোৱা, আজিব
জগতত পঢ়াশুনা নকৰিলৈ গোটেই ঝৌৱনটো হাহাকাৰ কৰি থাকিব
লাগিব। আমাৰ ডেকাকালৰ কথাতো আছিল বেঙেগ। তেতিয়া
কোনো বস্তুৰেই অভাৱ নাছিল। সেই দেৰি পঢ়াশুনা নকৰিলৈও
হুবেলা হসাজ নিচিষ্টে মিলিছিল। কিন্তু এতিয়া আৰু সেইদিন
নাই। “পঢ়াশুনা কৰে যি ঘৰ'ৰা গাড়ীত উঠে সি।” আমাৰ
দিনত ধকা সেই পথাৰৰ ধান, বাৰীৰ তামোল-পান, মৈ-বিলৰ মাছ,
শাক-পাচলি, হাবিৰ বৰ বৰ গছ সকলো হেৰাঙ, সেই জ'বালি কাল
আৰু এই বৃক্ষ বয়সত দেখা জগতখনৰ মাজত বহুত তক্ষণ হ'ল।
এইবিজ্ঞাক কথা মনলৈ আহিলৈ বসবাজ বেজনকৰাৰ কৰিতা
একাকিলৈও মনত পৰে—

ক'ত আছে এনে ধানৰ পথাৰ, তামোল পাগৰ শাৰী,
 ভঙ্গুকা মকাল আদি আছে বাহৰ শাৰী।
 ক'ত আছে এনে মিৰি নাচ, ক'ত এনে বিছ,
 ক'ত পাবা জগা গাইব এনেকুৱা কেইছ ?
 এনেখন দেশ ক'তো নোপোৱা বিচাৰি
 নিশ্চয় নিশ্চয় মই কওঁ এটাহ পাৰি হেৰা—
 আমাৰ জন্মস্থানি।

আবৃত্তিৰ শুবেৰে কবিতাঙ্কাকি মাতি মুঢিধৰৰ দেউতাকে আপত্তি
দাটিটো মুখৰ ওচৰলৈ ডাঙি আনি পুনৰ শোহা এটা মাৰিলে।

মুঢিধৰৰ দেউতাক যদিও গাওৰ এজন সহজ সবল হোকা
খেতিয়ক তথাপিও আগৰ কিছু পঢ়াশুনা কৰা শিক্ষিত লোক বুলিয়েই
মাজুলীৰ মিছিং বাইজে মেলে মিটিঙে সম্মান দেখুৱাই আগ শাৰীত
স্থান দিয়ে। ভাৰতৰ দ্বাদশীনতা আন্দোলনৰ জন মুজুকুণ আছিল
বোল্দে। অসমীয়া কথাবিজ্ঞাকে গাওৰ আনবিলাক মাঝুহৰ দৰে
নহয়, স্পষ্ট।

কুশল আৰু নদাইয়ে ভালদৰে পঢ়াশুনা নকৰা বুলি চনতে
অনুত্তাপ কৰিলে। কুশলে ভাবিলে, সি পঢ়াশুনা কৰি বেঁচি
নহ'লেও মেট্ৰিকটোকে পাছ কৰি চাকৰিত সেমান। নদাইয়ে কি
কৰিব ? নিজৰ নামটোকে যদি জিধিৰ পাৰিলেত্তেন হাতৰ
ভট্টোৱা, আঙুলি কইটালৈ চাই সিও ভাবিলে স্টৰ্চৰে এই হাত দুখন
তাক অকল কোৰ কুঠাৰ চোাবলৈহে দিলে, কলম ধৰিবলৈ নহয়।

মুঢিধৰে কলহ চেপি ধকা মাকক দোৱানতে কিবা এৰাৰ ক'লে।
ৰংমনহংতে মিছিং দোৱান ক'ব নোৱাৰিলেও কিছু পৰিমাণে বুজি
পায়। লগে লগে মাকে আৰু এটেকেলা আপত্তি আনি ৰংমনহংতৰ
আগত ধলেছি। ৰংমনে অবগ্নে আনিবলৈ হাক দিছিল যদিও
মুঢিধৰে জোৰকৈ ধৰিলে। ৰংমনে জানে মিছিং সমাজত এটা
নিয়ম আছে যে আলহীৰ বাবে আগবঢ়োৱা বন্ধুত ঘৰৰ গৃহস্থই

अंश नलय। सेहिवाबे सेहि टेक्केलीও ये सिंहतेहि हजम कविर लापिब सेईटो निश्चित। मृहिधबर माके आन एटा कलहत हात सोमियाइ खबमबोरा। सिंतव काणत पबिल। अलप पिछते शुकोराइ थोरा श्रवपहर यांस केहिट्कुबामान आनि खोलाब ओप्रत दि मिठातेल अलप बाकि निमध आक शुकान जलकीयाब गुडि छटियाइ दिले। एटा यज्ञाब गोङ्क खोलाब परा आहि आटाइवे नाकत सोमाल।

： एट वचर आमि आहिनते वर डाऊब पहु एटा मारिछिलो। ताके अलप शुकोराइ कलहत श्वाइ बाखिछिलो। मृहिधबे क'ले।

： कत इमान डाऊब पहु पालि तठ्ठते ? — वंगने शृंधिले।

： शिंवा चापवित ये पहुकेहिटामान ओलाइछिले ; तठ्ठते केलै गम पोरा नाढिलि हवला ?

： नाट, आमिनो केलैकै गम पाम ?

： घरत चिकाब कविवलै बन्दुकहे नेलागे माछ मारिवलै पचा एपातके नाइ, आमि आक' श्रव पहुब खबव लमने ? नमाईये क'ले।

： सौ याब ताब शिं — मृहिधबे घरब मृधब खुटात बाक्कि थोरा शिं योरलै अंगलियाइ क'ले।

： आरे नाप ! विराट पहु आहिले देहि ! — कुशल आक नदाईये न्यायेबे तै शिंयोरलै चाहि तलक। मारिले।

： एक कुइटेसमान मणह ओलाइछिले।

： काब बन्दुकेबे मारिलि अ' आक गुलानो चलाले कोने ?

： आमाब खजा बन्दुकटोबे महियेहि गुला कविछिलो। दुजाइ गुलीतेहि बै ग'ल।

： तई तेतिया हले एटा बेह चिकाबीयेहि हलि देखोन।

— वंगने मृहिधबर पिठित हातखने चापब एटा वहराइ हाहि क'ले।

मृहिधबर माके खोलाब परा खविकाबे मणह केहिट्कुबा खुच खुच बस्तजवा

আনি সিঁহতৰ পাতত দি সিঁহতক থাবলৈ ক'লে। শব পছৰ শুকান
মঙ্গ পাই এইবাৰ সিঁহতে আৰু সোনকালেই টেকেলীৰ আপঙ
শেষ কৰিলে।

ঃ বাতি ন বাজিলে অ'—কুশলে ঘড়ীলৈ চাই সকলোকে
জনালে। মুহিধৰ অনুবোধকৰ্মে সিঁহতেও বাতিৰ ভাত সাজ
মুহিধৰহিতৰ ঘৰতে থাই বিহুতলী পালেগৈ।

বিহুতলী পায়েই সিঁহতে দেখিলে—চোলৰ চাপে চাপে ঝঁকাল
হালি জালি থকা চাৰি যোৱা ছোৱালী নাচি আছে। বিহুতলীৰ
এযুৰে ডেকাজোম আৰু আনটো মূৰে জৌয়াৰীৰ জোমটো। সিঁহত
বিহুৱাডেকা জৌয়াৰী। আকো বুঢ়া-বৃঢ়া ল'বা তিবোতাৰে এমথামান
মাঞ্ছহে বিহুতলীখনৰ চাৰিওফালে বেঢ়ি আছে। ওখকে খুটাপুতি
চাৰিটা রেষ্টল সাইট চাৰিটা দিশত জলাই বিহুতলী জোনাক কৰি
ৰাখিছে। ছোৱালীৰ জাকটো সাজ পোছাকত সকলো একে।
সেউজুয়াঁ বঙে মেখেলাত বগা, বঙা, সেউজুয়াঁ আদি ধূপী ধূপী ফুল
বছা। বংমন সূতাৰ আগত ফুলবছা একোখনি বগা। চেলেং কাপোৰে
লনী আৰু শুৱনি মিছিং গাভকৰ দেহাটিক অতীৱ সুন্দৰ কৰি
তুলিছে। কিন্তু ডেকা চামৰহে সাজ পাৰৰ অমিল। তই এটাই
লঙ্ঘপেটো পিঙ্কি আছে।

তিনিটা চোলৰ চাপত অকণোখেলি মেলি লগা নাই। নাচোনতো
কাৰো আশল লগা নাই। বংমনহিতক দেখি জোমৰ মাজৰ পৰা
ডেকা ছুটামান আহি সিঁহতক ডেকা জোমৰ মাজলৈ টানি লৈ
গ'ল।

লাইটৰ পোহৰত নাচি থকা ছোৱালী কেই যোৰালৈ চাই বংমন
আচৰিত হ'ল। মিতালী! মিছিং গাভকৰ লগত শাৰীপাতি ইমান
সুন্দৰকৈ নাচিব লাগিছে! তাই মাজুলী হাইস্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক
প্ৰফুল্ল গোহাইৰ একমাত্ৰ জীয়েক। ককায়েক ছুটা আছে; বাহিৰত;
অৰ্ধাঁ অসমৰ বাহিৰত ক'বৰাত চাকৰি কৰে। তাই বংমনৰ সহপাঠী।

শ্রেণীত সি প্রথম আৰু তাই বিভায়। তাই মিহিং বিহুগীত গাৰ পাৰে আৰু মিহিং বিহু নাচো নাচিব পাৰে। বিহু সন্ধিলনত তাই দুবাৰকৈ কিছি কুৱৰী হৈছে। মাজুলীৰ মিহিং গাৰ্ডৰ মাজতে সিঙ্গীতৰ ঘৰটো। বংমনৰ দেউতাক জৌৱিত অৱস্থাত সিঙ্গীতৰ ঘৰ দুখনৰ মাজত ভাল আ-যা চলিছিল। যিহেতু বংমনৰ দেউতাকো মাজুলী হাইস্কুলৰে শিক্ষক আছিল।

চোল এটা বংমনৰ কান্দত আৰি দি তাক বিহুগীত একাকি গাৰলৈ কোৱাত সি বিমুচ্ত পৰিল। নাজানো বুলিও আৈথে মাতিব নোৱাৰে। সি যে বিহুত বলিয়া, সকলোৱে জানে। মিতালীয়ে তালৈকে চাই মৃহভাৱে হাঁহি এটা মাৰিলে।

মিতালী!—দেহমন ৰাই-জাই কৰা এটি যৌৱন, এজনী শুৱনি গাভক ; পোটোকা নপৰা ভৰপূৰ দেহ। কাম চৰাইব বঙা টেইটৰ দৰে ছুটি উঠঁ : ডালিম গুটিয়া দাত, কিচকিচীয়া ক'লা এতাৰ দীঘল চুলি : পাহি মেলো মেলো কৰি থকা পতুম কলিব দৰে উঠন বুকু আৰু কেঁচা হালধি যেন গাৰ বৰণ।

মিতালীলৈ চাঞ্জতেই যেন বংমনৰ বহুপৰ গ'ল। এইবাৰ সি লগত বজোৱা চোলৰ চাপে চাপে মিলাই গ'ল। মিতালীয়ে আৰু উলাহৰে নাচিলে। নাচোনৰ গিৰিপনি, মিহিং অইনিতম আৰু অসমীয়া বিহুগীতৰ পৰিনিত বিহুতলী উলজ মাখল লাগিল। যোৰা নামৰ মাজেৰে পৰম্পৰে পৰম্পৰক অস্তৰৰ কথা ক'লে। সমাজৰ মাজত মুকলি মনেৰে কথা পাতিলৈ সুবিধা নোপোৱা মন প্রাণৰ মিল থকা ডেকা গাভকৰে বিহুগীতেৰেই মনৰ ভাল পোৱা ভাৱ প্ৰকা঳ কৰে। বহুতে আৰু' এনেদৰে বিহুগীতৰ মাজেদিয়েই বিয়াৰ দিন বাৰ ছিণি পলোৱাই নি বিয়াও পাতে।

পুৱা কেতিয়া হ'ল কোনেও কৰকে নোৱাৰিলে। পূৰে ঢলফাট দিয়াতহে বিহুতলী উকা হ'ল। বাতিব বিহুৰে সকলোৱে মনত একোটা মৰম চেনেহৰ সীচ বহুৱালে। মৰম চেৱেহ আৰু মিল-

প্রীতির এনাজৰো ডাল আৰু কটকটীয়া হৈ সকলোকে মেৰিয়াই
ধৰিলে ।

ঘৰত আহি বংমনে দ্যুম্ভি এটা মাৰো বুলি বিচনাথনত বাগৰিল ।
ক'তা, তাৰ দেখোন টোপনি নাহে? বিজগীতৰ ধৰনি আৰু চোলৰ
চাপে তেতিয়াও তাৰ মগজুত ক্ৰিয়া কৰি আছে । চকুৰ আগত
মিতালীৰ ছবিধন বাবে বাবে ভ'হি উঠিছে । সদায় দেখি থকা মিতালী
জনী যোৱা নিশাৰ বিছতলীত তাৰ বহু বেলেগ বেলেগ লাগিল ।
তাৰ দেউতাকৰ মৃত্যুৰ দিন। যেতিয়া স্কুলৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক-
শিক্ষণ্যিত্বী আৰু গাওঁৰ মাঝুহেৰে চোতাল ভবি পৰিছিল, তেতিয়া
মিতালীয়েও সিইতৰ ঘৰৰ এচুকত গৈ শোক শোকাই কালিছিল ।
তাৰ দেউতাকে যে মিতালীক বৰ মৰম কৰিছিল । বংমনো
সক থাকোতে মিতালীইতৰ ঘৰলৈ গুৰেই গৈছিল । এতিয়া
ডাঙৰ হজতহে তাৰ ষাবলৈ লাজ লাগে । বিচনাথনত বহু সনয়
ধৰি থৰ বাগৰ মাৰি থকাৰ পিছতহে যেনিবা তাৰ টোপনি
ধৰিল ।

মাজুলীত হৈ-চে লাগিল । যোৱা নিশা বিছতলীৰপৰা বোলে
মুহিধৰৰ বায়েক ভাস্তুমতীক কোনোৱা মিছিং ডেকাই পলুৱাই
নিলে । বিছতলীত কোনেও কথাটো গৱকে নেপালে । পিছদিনা
পুৱা বছত পৰলৈ ছোৱালী ঘৰতগৈ নোলোৱাতহে কথাবাৰ সকলোৱে
টঙ্কিব পাৰিলে । ক'ব ডেকালৈ পলাই গ'ল? ক'ত আছেগৈ
কোনেও স্তু-ভাকে নেপালে । গাওঁৰ বাইজে তাইক বিচাৰি গোটেই-
খনতে চলাখ কৰিলে । শুঁ-শূত্র একে মোলাল । বায়েক তনেদৰে
পলাই যোৱাত মুহিধৰ থঙ্ক জলিপাক উঠিল । অৱশ্যে তাৰ
ডাঙৰ বায়েকজনীয়েও পলায়ে আনলৈ গৈছিল । সি তেতিয়া সক
আছিল । পথাৰত ধান দাই থাকোতে পথাৰৰ পৰাই পলুৱাই
নিছিল । ডাঙৰ জনী বায়েক পলাই যাওঁতে মুহিধৰে দেখিছিলেও,
ডেকা কেইটামানে হাত বাউল দি মাতিলতে তাই হাতৰ কাঁচি দলি

मारि सिंहत व पाहे पाहे दोर मारिछिल। किन्तु एजनी आक?

मुहिधबे बंगनहृत घरत गै कथातो ज्ञोरात बंगन आचवित ह'ल। विहृतगौत नाचि थका होरालौजनी कोन पलकत पलाइ ग'ल सिंहते सियानेहि कविव नोराविले। घने घने कोनोवा डेकाक भाल पाहि थकाव कथाओ सिंहते नेजाने। माहुह पठियाइ चहरब वायेकव घरतो खरब लोराले। नाहि क'तो शुग-गानेहि नाहि। अरशेषत भामुमतौव सखौयेक एजनी आहि ज्ञालेहि घे ताहि हेनो लामा गाऊव कोनोरा एटा डेकाक भाल पाहि आहिल। नाम बरेश; उपाधि पेण। एইवारहे मुहिधबे माक देउताकव ल'वाटो आहि केइवावाबो सिंहत घरत खाइ बै योराव कधा मनत परिल। भामुव लगत ताव कथा वत्वाओ हैचिल। पिछे सिंहत भितवि कथाहे कोनेओ ज्ञा नाहिल। योरा निशा ताव लगतेहि भामुमतौ पलाइ योरातो निश्चित।

बरेश माने एटा पाहराल डेका; गाव वरण जेजी बडा, एयोव सवन बाल, चकुहाल डाऊव; चुलि अलप थरडा आक चुटिकै काटे। वापेकव माटि वाबा वळत; घरत डुटा हातीओ आছे। किन्तु, घरथनत वापेकव सियेहि एकमात्र ल'वा। पडा-शुनाहे वर बेहि नकविले। भामुमतौव लगत चिनाका होराव ताव एटा काशिनी आছे। माघ माहव एदिन तर तुपर्याय। शिंवा चापरित भामुमतौ-हृतव सरियह त्वात ताइ अकले सरियह तुलि आहिल। बरेश हातत बद्दूक एटालै शिंवा चापरिव काषव विजार्डव दबे डाऊव हाविधनत पह विचाबि फूरिछिल। भाग्यत मिलिले तात दिनतेहि पह पोरा याय। बरेशेओ संचाइ सेइदिन। हविणा पह एटा मेथि पाह ल'ले। लुंगुडौया हाविव माजेवे हविणाहि चिकाबी देखि कोनोवाद्धिनि पालेगै। सि विचाबिलेहि विचाबिले, किन्तु हविणा आक पुनर ताव चकुत नपरिल। चिकाबीव उल्लत हविणागै डाठ

হাবির মাজত সোমাই পুলুকা মাৰিলে। হৰিণাৰ পাছে পাছে
চাপলি মেলি পিয়াহত তাৰ অষ্ট-কষ্ট শুকাই গ'ল। সি হৰিণা
এবি পানী বিচাৰিব লগাত পৰিল।

হাবিৰ মাজত ক'ত খোৱা পানী পাব? এফালেও শুকান
চাপবি। চাপবিলৈ ওলাই আহি বমেশে ইফালে সিফালে
চালে। বহু আতৰত কোনোৰাই সবিয়হ তুলি থকা দেখি তালৈ
থবথেদাকৈ খোজ ললে। হঠাৎ ভানুমতীৰ আগত সি গৈ ধিয়
হোৱাত অচিনাকী বমেশক দেখি তাইৰ চুলিৰ আগে জীৱ যাঞ্চ
যেন হ'ল। তাই একো কৰ নোৱাৰাকৈ বমেশৰ মুখলৈ ভেৱা লাগি
চাই ৰ'ল।

: " মোক এনেকৈ দেখি তুনি ভয় কৰিছা নেকি? মোৰ পানী
পিয়াহ লগাতহে তোমাৰ ওচৰলৈ আহিলো।

: নাই, ভয় কেলেই কৰিন। মানুহ দেখিলে মানুহে ভয়
কৰেনে? ভানুমতীয়ে কথা কেইষাৰ সেক চুকিহে কৰ পাৰিলে।

: তামাৰ ওচৰত পানী আছেনে?

: শঁ, আছে।

: মই চিকাৰ বিচাৰি ঘূৰি ফুৰিছোঁ। খুউব পিয়াহ লাগিছে,
অলপ পানী দিবা?

ভানুমতীয়ে সবিয়হ তলী ডৰাৰ মাজবপৰা এজাৰ পুলিটোৰ
ছাঁ লৈ তাক মাৰ্তি লৈ গ'ল।

: পানী খাবলৈ যে বাটি নাই?

: কচুপাতকে এখন চিছি আনো তেন্তে?

: নেমাগে আনিব, আজলী পাতি খোৱা।

: দিয়া।

ভানুমতীয়ে বমেশৰ হাতৰ আজলীত পানী বাকি দিলে। সি
পিয়াহ শুচাই পানী পিলে।

: চিকাৰ নেপালা?

ঃ পহ এটা লগ পাইছিলো ; কিন্তু, শুণী কৰিবলৈহে সূচল
নহ'ল। বেছেৰা, তাৰো ভাগ্যখন ভাল।

ঃ অকলে অকলে চিকাৰ বিচাৰি এই হাবিধনত ঘূৰি
ফুৰিছানে ?

ঃ মোৰ অকলেই চিকাৰ কৰিবলৈ ভাল লাগে।

ঃ ভয় মেলাগে ?

ঃ কিহৰ ভয় ? তুমিও দেখোন এই নিৰ্জন চাপৰিটোত অকলে
অকলে সবিয়হ তুলি আছা ?

ঃ সৌবোৰ দেখোন আতৰত মানুহ আছে : অকলেতো নহ'ঙ ?
পৰম্পৰে পৰম্পৰালৈ চাই ক্ষীণভাৱে হাঁহিলে।

ঃ অ' তোমাৰ নামটো সোধাই নাই নহয় ?

ঃ ভানুমতী টায়েং।

ঃ মোৰ নাম বমেশ পেঞ্চ। তোমাৰ লগত কথাপাতি
এনেকুৱা লাগিছে যেন আমি বছদিনৰ আগৰ পৰাহে চিনাকা।

ভানুমতাৰ অলপ লাজ লাজ লাগিলো। তললৈ মূৰ কৰি
বুঢ়া আঙুলীৰে মাটি খুচৰিলো। ভাবিলে ; বমেশৰ ছাগে ভোক
লাগিছে, তাইৰ ওচৰত বৰ জাহাজী কল দহোটা মান আছে তাকে
তাক খাবলৈ দিব নেকি।

ঃ তোমাৰ ভোক লাগিছে হব পায় ?

ঃ বাতিপুৱাৰ পৰা ঘূৰি ফুৰিছো নহয়, অসপ ভোক
লাগিছেও আক'। চিকাৰ নেপালো যেতিয়া ঘৰলৈকে উভতি
যাওঁগৈ।

ঃ এইয়া জাহাজী কল কেইটামান আছে খোৱা।—ভানুমতীয়ে
বমেশৰ হাতত জাহাজী কল কেইটা তুলি দিলে।

বমেশে লঙ্ঘ নলঙ্ঘকৈ কল কেইটা হাতত লমে। ভাবিলে, সি
যদি গোটেই কেইটা কল খাই পেলাই বেছেৰীজনীৰ পিহত ভোক
লাগিব। সেয়েহে সি গোটেই কেইটা কল লেখালে। বৰ
বক্তুজৱা

জাহাজী কল বৰ মিঠা। বাকলি গুচোৱাৰ লগে লগে মোল
মোলাই গোক্ষায়।

ঃ ভানুমতী, তোমাক কথা এষাৰ কঙ্গ দেই ?

ঃ কোৱা।

ঃ তুমি বৰ ধূনীয়া।

ভানুমতী সাজতে ৰঙা পৰিলে। মুখেৰে একো কব মোৱাৰি
গাত মেৰীয়াই যোৱা চেলেঞ্চনেৰে মুখখন ঢাকি ধৰিলে।

ঃ তুমি ইমান লাজুকীয়া বুলি প্ৰথমে মই ধৰিবই পৰ
নাছিলো।

ঃ তুমি কেনেকুৱা কথাবিলাক কৈছা মোৰ লাজ নেলাগে
নেকি ?

': আজি মোৰ ভাগা বৰ ভাল। পহ চিকাৰলৈ আহি তোমাৰ
দৰে যুৱতী এগৰাকাৰীক লগ পাম বুলি কলনাই কৰা নাছিলো। যি
কি নহওক ঈশ্বৰে যদি মিলাই মিলন হ'ব পুনৰ। পিয়াতত
কোনোৱাই অকণমান পানী দিয়া মানে দেহাটোলৈ প্ৰাণটো ফিৰাই
অনাছ তোমাক মই কেতিয়াও নেপাহৰো। আজিলৈ আঠো
দেই ?

ৰমেশে ভানুমতীৰপৰা সেইদিন। সিমানতে বিদায় লাগে।
ৰমেশক লগ পোৱাৰ দিনৰে পৰা ভানুমতীৰ মনটো উৰণীয়া পখীৰ
দৰে মুক্তভাৱে উৰি ঘূৰিব ধৰিলে। ঘৰত, তাতৰ শাজত, পথাৰত
ক'তোৱেই মন নবহা হ'ল। ফাণুনৰ বতৰত বতাহত উৰিফুৰা
কমোৱা তুলাবোৰৰ দৰে তাইৰ মনটোও উৰি উৰি দূৰ দিগন্তত
মিলি যাৰ ধৰিলে।

ফাণুনৰ পিছতেই চ'ত আহি স্থূলি মাৰিলে। বিৰিথৰ
কুঁহিপাত, কুলিৰ কোমল মাত, ডালত ওলমি ধকা কপো ফুল, বগাকৈ
ফুলা তগৰ আৰু নাহৰৰ প্ৰাণ আকুল কৰা গোক্ষ, দূৰবপৰা বিণিকি
বিণিকি ভাহি অহা পেপীৰ স্থৰ, ঢোলৰ চিনিকি চিনচাক মাত

आक केतेकौजनाये महि केतेकौ, महि केतेकौ बुलि आउचालि
करि चिञ्चवा शेव निशाव मातटोरे सकलोरे गा-मन बाइ-जाइ
करि तोले, उतला करि तोले।

भास्मताये परम आगहेरे वाट चाइ र'ल प्रथम वहागव दिन-
टोले। गा-मन ताइव उचाट-बिचाट लागिल। बमेश्व घनाइ
सपोनत देखा ह'ल। ताइ च्पाव योगेदि विहृत आहिवलै
बमेश्वलै खवर पठियाले।

बमेश आहि ओलाल विहृव दुदिन योरात। भास्मतीव मनटो
उंगल ठुंगल लागिल। वित बुलि ताइ बमेशव डित्तित पद्धमव चाकदिवां
गामोचा एखन मेरीहाइ दिले। बमेशे अति आदवेरे ग्रहण
करिले। परम्परव अस्तुवड मरम चेनेत्र भावे द'लैके शिपाले।

घवत माके बिचारे बोराबौ आक भनीयेकहिते बिचारे बोरेक
एजना। सेयेहे बमेशे भास्मतीक सोनकालेइ बिया कबोराव
कध। भानिले। मिंँग समाजत साधारणते सकलोरे छोराळी
चोरकै पलूराइ निहे बियाव काम समाधा करे। बमेशेओ ताके
करिवलै स्वयोग बिचारि आछिल। च्पाव सहाय लै काति विहृत
दिनाइ भास्मतीक पलूराइ नियाव सि दिहा करिले। कधामते
कार्य पिन्दि करा ह'ल।

भास्मतीव खवर लग्लै अहा माझहेरे मुहिधवहितव घवधन भवि
परिल। माक खुरीयेकहिते कन्दा-कत्ता करिले। गाभक छोराळी
एजना हठां बुकुव माजवपवा एवाइ योरात माक खुरीयेकहितव
कोमल मरनीयाल अस्तुवधनव एफाल क'ला परि ग'ल।

तिनिटा बुडा। पका थेकेवा येन मुख; हातत एकोडाल
लाखुटि, सक गाठितपवा चुरीया, कास्तत एकोथनि सक सूताव दुकठिया
चेले। पिछे पिछे दुगराकौ बुडाओ।

सवातोकै आगत अहा जनव कास्तत दौष्टलैकै मोना एटा
ओलोमाइ आनिछे। लाहे लाहे आहि मुहिधवहितव घवत
वक्तजवा

ଦୋଷାଲେହି । ବୁଢାକେଇଜନକ ସକଳୋରେ ଚିନି ପାଯ । ଜାମା ଗାଉଁର ମାନ୍ଦୁହ । ତାରେ ଏକନ ଗାଉଁବୁଢା, ଦଧିବାମ ପେଣ । ମୋନାବପରା ଦହୋଟା ତାମୋଳ ଆକ ଏଣ୍ଠି ପାଣ ଉଲିଯାଇ ବାଇଜର ମାଜତ ଥକା ତାମୋଳର ବଟାଟୋତ ତୈ ଦଧି ଗାଉଁବୁଢାଇ ହାତ ଯୋର କବି ଭନାଲେ—ତେଣୁରେ ପୁତେକ ବମେଶେ ଯୋରା ନିଶା ବିହତଜୀବପରା ମୁହିଧରର ଦେଉତାକ ଲସ୍ବେଦର ଟାଯେଂର ଜୀଯେକ ଭାନୁମତୀକ ପଲୁରାଇ ନିଲେ । ଗତିକେ ବାଇଜେ ଯେନ କୋନୋ ଦାୟ-ଦୋଷ ନଥିବ ମିତିବ ହବଲେ ଅନୁମତି ଦିଯେ ।

ମିଛିଂ ସମାଜର ନାତି ମତେ ଗେନା ଲାଗିଲେ । ବିହତଜୀବପରା କୋନେଓ କବ ତୋରାବାକେ ତୋରାଳୀ ପଲୁରାଇ ନିଯାତୋ ଜଗବୀଯା କାମ । ମେଯେତେ ଡଯ କମଳ ଆପଞ୍ଜ, ଏଟା ଗାହରି, ଆକ ତିନିଟା ମତୀ କୁକୁବାବେ ବାଇଜକ ଭୋଜ ଦି ଗେନା ଭାଙ୍ଗିବ ଜାଗେ; ତେହେ ହ'ବ ପାରିବ ମିତିବ ।

ଦଧି ଗାଉଁବୁଢାଇ ସକଳୋବୋର ଯୋଗାର କବି ଆନି ବାଇଜକ ଭୋଜ ଦିଲେ । ବଂ ତାମାଚାବେ ବାଇଜେ ଭୋଜ ଖାଲେ । ଗେନା ଭାଗିଳ । ମିତିବୋ ହ'ମ । ଭାନୁମତୀର ମାକ ଦେଉତାକେ ଜୀଯେକ ଗୈ ଭାଲ ସବତ ପରାତ୍ର ମନେ ମନେ କିନ୍ତୁ ଆନନ୍ଦ ପାଲେ । ଦିନବିଳାକ ବାଗବି ଯାବଲେ ଧରିଲେ । ସମୟର ଲଗେ ଲଗେ ଛୁଯୋଘରର ମାଜତ ଗଢ଼ି ଉଠା ମରନ ଚେନେହର ଭାବନୋର ଆକ ଗାଢ଼ ହୈ ପରିଲ ।

॥ চাবি ॥

তিনিটা বছৰ পাৰ হ'ল। বংমন কলেজৰ স্নাতক মহলাৰ বিজ্ঞান
বিভাগৰ ছাত্ৰ। ঘৰৰপৰা দহ মাইল আৰ্ডেৰ চহৰত থকা কলেজলৈ
সি চাইকেলেৰেই অতা ঘোৱা কৰে। বংপুৰৰ একমাত্ৰ কলেজীয়া
ছাত্ৰ সিয়েই। সেইনাৰেই তাৰ সকলোৱে আৰু আৰু সম্মান কৰে।
তাৰ মাকৰ মুখত লাহে লাহে হাহি বিৰিজিছে। বংমন পঢ়া-শুনাত
আগবাচিছে। কিছুদিনৰ পিছত সি চাকৰি এটা হাতত লৈ ঘৰখন
ভালকৈ খামুচি ধৰিব পাৰিব। এক কথাত কৰলৈ গলে সিঁহতৰ
ঘৰৰ পৰিবেশটোৱেই বলু বেলেগ। হয়তো তাৰ দেউতাক জৌয়াই
থকা হ'লে সি চহৰত থাকিয়েই পঢ়া-শুনা কৰিবলৈহেঁডেন। কিন্তু
ঘৰখনৰ এতিয়া শুবি ধৰোতা একমাত্ৰ সিয়েই। বাতিপুৰাতেই
পথাৰলৈ হালখন নিয়া, পথাৰত আলি দিয়া, কঠিয়া কঠিওয়া, পথাৰৰ
ধানমুঠি উৰালৈ চপাই আনা, বাৰীত ইটো সিটো কৰা, সকলো তাৰ
মূৰৰ ওপৰতেই। ভায়েক ফুলেখৰে এতিয়া সিমানবিলাক কামৰ
মূৰ পাতি লৰ পৰা হোৱা নাই। গাঁওৰ ভদ্ৰাকাই আহি মাজে
সময়ে বংমনক সকলো কামতে সহায় কৰি দিয়ে। সিঁহতে মৰমতে

তাক ধন, ধান নি পাৰে অমপ দিয়ে। যি দিলেও সি সন্তুষ্ট
হয়।

ঃ হয়, ভদীয়া কাই ; তইনো আজিকালি ক'ত কাম কৰ হোঁ
মানুহটোক মেদেখাই হলো ?

ঃ ক'ভনো দেখিবি বোপা ; আৰ ঘৰে তাৰ ঘৰে হাজিৰা কাম
কৰোতেই দিনবোৰ গৈছে। নকৰিলেও জানো পেট ভৰিব ? বিধাতাই
আৰু মোৰ কপালত সুখৰ কথা মেখিব মেজানিলৈ।

ঃ বৌৰ কিবা অসুখ হোৱা বুলি শুনিছিলো ভাল পাইছেনে
নাই ? ঔষধ পাতি কিবা শুৱাইছনে ?

ঃ নাই নাই বোপা ; হৰ্ষীয়া নিচলাৰ শৰীৰলৈ বেমাৰ আহিলে
শুদা মুখেনো এৰিবনে ? তেজমঙ্গলধৰ্মি শুহিলৈ শুকান কাঠ
ডোখৰহে এৰি ধৈ যাৰ। অসুখে লগ মোৱা আজি ডেৰ কুৰি-চকুৰি
দিন হ'ল, অথচ উপশম হোৱাৰ কোনো জক্ষণেই দেখা নাই। হাতত
লাখুটি লৈ বাহিৰলৈ আ-যা কৰিছে। মাকৰ লগত লাগি থাকোতে
ডাঙৰ শুইবো আজি কুৰি দিনেই স্কুল ক্ষতি। দেখিছো, তাইক
আৰু পঢ়াৰ নোৱাৰিম। তই পাৰ যদি স্কুল ক্ষতিৰ বাবদ ভৰিব-
সগীয়া জৰিমনা বেহাই দিবলৈ দৰখাস্ত এখন মেধি দিবি অ'।

ঃ অ' হ'ব বাক : সেই বুলিয়েই তই ইয়ান হতাক হৈ
নপৰিবি ; ঘৰখন চলিব কেনেকৈ ? বৌক যেনেকৈ পাৰ অকণমান
যত্ন জৰি।

ঃ মইও লগত লাগি থাকিব নোৱাৰো। অ'ত ত'ত কাম কৰি
পেটৰ ভাত মুঠি যোগাৰ নকৰিলেও অনাহাৰেই কঢ়াৰ লাগিব।

ঃ বৌক তই ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ নিছিলিনে বাক ?

ঃ চৰকাৰী হস্পিতালত এদিন দেখুৱাইছিলো। ডাক্তৰে ক'লে,
গোছট্ৰিক হৈছিলে প্ৰথমে ; চিকিৎসা মোলোৱাত আৰু বহুত বেমাৰেই
লগ ললে। ঔষধ এসোপামানৰ নাম লিখি দিছিলো। পিছে এটোৱা
কিনিবহে নোৱাৰিলো। হকুৰি আঠেকুৰিৰ তলত কোনোতো

ଓସଥେଇ କିନିବ ନୋରାବି ତହିଁୟେ କ'ଚୋନ ମହି ଈମାନ, ଟିକା ଧରଚ କବି
ବୌରେବକ କେନେକେ ଚିକିଂସା କବୋରାମ ? ମୋର ଦବେ ଛାଳ ଛିଗା
ଏଟାକ ଟକା ବା ଧାରିଲେ ଦିବ କୋନେ ? ଛାଳତ ହାଡ଼କେଇଡାଳ ଓଜମି
ଥକା ଶବୀରଟୋଲେନୋ ଆକ କିମାନ ପରିଶ୍ରମ କବିମ ?

ବଂମନବ ମରଟୋ ସେମେକି ଗ'ଲ । ଭଦ୍ରୀଯା କାଇଏ ସଟ୍ଟାଇ ବର ହଥେବେ
ଜୀରନ ନିଯାଇଛେ । ଗାୟେ ଆଟାଇତକେ ଦୁଖୀୟା ନିଛଳା ଯଦି ହୟ
ସିଯେଇ ହ'ବ । ତଥାପିଓ ନିଜର ଜୀରନଟୋର ଘରତ ହାବ ମନା ନାହିଁ ।
ଏସାଜ ଥାଇ ଜୀଯାଇ ଆଛେ ଯଦିଓ ନିଜର ପରିଶ୍ରମେବେହେ, ଆମର ଘରତ
ଭିକ୍ଷାବ ବାବେ ହାତ ଆଗବଢାଇ ନହୟ । ବଂମନବ ଇଚ୍ଛା ଗ'ଲ ମାକକ କୈ
ଭଦ୍ରୀଯା କାଇକ ତୁଳୁବିମାନ ଟକାକେ ଦି ସହାୟ କବିବ ଏହି ବିପଦର
ସମୟତ । ଭଦ୍ରୀଯାକାଇଏ ତୋ ସିଠିତକ ବହୁତ କାମ କବି ଦିଛେ । କିବା
ନିଯେ ଯଦିଓ ପରିଶ୍ରମ କବି ଦିଛେ ନିଯେ ।

ଃ ଭଦ୍ରୀଯାକାଇ, ତହିଁ ଯଦି ବେଯା ନାପାର କପ ତୁଳୁବିମାନ ଲୈ ଯା ।
ତାବେ ବୌକ ଏଟାମାନ ଓସଥ ଆନି ଦିବ ପାରିଲେଓ ତତ ପାବ । ଦରବ
ପାତି ଏକେ ନୋରୋରାକେ ଜାନୋ କଗୀୟା ଭାଲ ହ'ବ ?

ଃ ମହି ଜାନୋ ବୋପା ତହିଁତ ମବମୀୟାଳ । ବିପଦତ ଆମକ ସହାୟ
କବ । କିନ୍ତୁ, ମହି ତାବ ବିନିମୟତ ତହିଁତକ ଦିଲ କି ?

ଃ ତହିଁ ସଂକୋଚ ନକବିବ ଭଦ୍ରୀଯାକାଇ । ସଙ୍କମ ହୋଇ ହ'ଲେ
ତୋକ ସବହକେ କେଇଟାମାନ ଦି ସହାୟ କବିଲୋହେତେନ । ତହିଁ ଆମାର
ଘରତ ପରିଶ୍ରମ କବି ଦି ମୂଳ୍ୟ ନିବ ନେଲାଗେ । ହାଡ଼ ଛାଳ ଓଜୋରା
.ଦହାଟୋ ଲୈ ତହିଁ ଆମାର ଘରତ କାମ ବିଚାବି ଅଛାତ ମହି ଅନ୍ତରତ
ଆଘାତ ପାଇଛୋ ଅ' ।

ବଂମନବ ପ୍ରେସ ଇଚ୍ଛା ଆଛିଲ ଭଦ୍ରୀଯାକାଇକ ସବହକେ ଟକା ଅଳପ
ଦି ସହାୟ କବାବ । କିନ୍ତୁ, ତାବ ପଢାଶୁନା ଶେଷ କବିଲେ ଏତିଯା
ଭାଲେମାନ ଦିନ ଆଛେ । ଆନହାତେ, ତାବ ଦେଉତାକେ ଝାଚି ଧୈ ଯୋରା
ଟକା ପହିଚାଓ ଶେଷ ହୁଣ୍ଡ ହୁଣ୍ଡ । ଭଦ୍ରୀଯାକାଇର ମୁଖଲେ ଚାଇ ଥାକୋତେ
ବଂମନବ ଚକ୍ର ହଟା ଚ୍ଲେ-ଚ୍ଲୀଯା ହେ ପରିଲ । ଭଦ୍ରୀଯାକାଇ ସହଜ ସବଲ
ବଞ୍ଚିଜାରୀ

মানুহ। কোনো দিন অসৎ পথত চলা নাই। আনকি বিপদতো আনব ওচৰত হাত পাতিবলৈ টান পায়। সকলোৱে পৰা পৰিশ্ৰমৰ মূল্যহে লয়, ঠগ প্ৰৱণনা সি চিনি নাপায়।

ঃ বুইছ বংমন বোপা ; মোৰ অৱস্থা এনে নাছিল। বোপাইৰ দিনত যুবীয়া ভৰ্বালৰ ভাত খাইছিলো। কিন্তু এতিয়া ? হৰহৰকৈ দুচকুৱেদি ওঙ্গাই অহ। চকুপানী হধাৰি ভদৌয়াকাইএ কাঙ্ক্ষত ধকা গামোচাথনৰ আগেৰে মচি ঘৰলৈ খোজ লজে। সাত পোৰাকৈ সোণ গজ। মাটি আনব দখললৈ যোৱাৰ কথা মনত পৰিজে আজিশ ভদৌয়াকাইৰ বুকুখন হম্হমাই যায়।

মাথে দহনচৰৰ আগৰ কথা। এদিন মাটিৰ সৌমাৰ লগত ভদৌয়াকাইৰ বাপেক আৰু গাঁওৰ চিত্তৰ লগত এখন বিৰাট কাজিয়া লাগিল। চিত্তৰ চতুৰ আৰু বুদ্ধিয়ক। সেয়েহে সি তাৰ ওপৰত মাৰ ধৰ কৰা বুলি থানাত গৈ এজাহাৰ এখন দিলে গৈ। থানাৰ পৰা এজন দাবোগাৰ আৰু দুটা কনিষ্ঠবল আছি কাজিয়াৰ অঁতিশুৰি লজে। মাটিৰ সৌমাৰ মাজত হোৱা কাজিয়া। গতিকে কচ গৈ মাটিৰ হাকিমৰ হাতত পৰিল।

ভদৌয়াকাইৰ বাপেক অশিক্ষিত মানুহ। ক'ট কাছাৰীৰ মোৰ্কৰ্মাৰ বিষয়ে একো নেজানে। সেইবাবেই কিবা পৰামৰ্শ লোৱাৰ উদ্দেশ্যৰে কাউফিলাৰ ভৱেশ বকৱাৰ ওচৰ পালেগৈ। ভদৌয়াকাইৰ বাপেকক ভৱেশ বকৱাই বেচ ভালবৰেই জানে। ভৱেশ বকৱাই এবাৰেই নহয় দুবাৰকৈ একোটা চাঁকোলৰ পৰাই কাউফিলাৰ জিকিছে দুয়োবাৰতে ভদৌয়াকাইৰ বাপেকে ভৱেশ বকৱাক পার্যামানে সহায় কৰি দৈছিল। ভৱেশ বকৱাই ভদৌয়াকাইৰ বাপেকৰ সহায়তহে সিইতৰ গাঁওৰ মানুহধিনিৰ ভোট কেইটা পাইছিল। ধান, ধন আদিবে ভদৌয়াকাইৰ বাপেক পুটিশকত মানুহ। সময়ত সকলোকে সহায় কৰাৰ বাবেহে ভদৌয়াকাইৰ বাপেকৰ কথাত গাঁওৰ সকলো মানুহে হয়ভৰ দিয়ে। সেয়েহে

ভরেশ বকরাই ভদ্রীয়াকাইব বাপেকক কেচত সহায় করিব বুলি
প্রতিশ্রুতি দিলে ।

কথা কিন্তু ওলোটো হ'ল । সৌমা বিবাদৰ বাবে মাটিখিনি
বাজেয়াণ্ড কৰাৰ কথা কাউফিলাবে নিজেই আজি ভদ্রীয়াকাইব
বাপেকক জনালেহি । ভদ্রীয়াকাইব বাপেকব মূৰতেই সৰগ ভাগি-
পৰা যেন লাগিল । সাত পোৰাকৈ মাটি বাজেয়াণ্ড হ'ল ।
মাথো বাকী ব'ল তিনি পোৰা মাটি । তুবছৰ মাটিখিনি
চন পৰিয়েই থাকিল । কোনো প্ৰকাৰেই খেতি কৰাৰ অনুমতি জব
নোৱাৰিলে ।

বংপুৰৰ বাইজ অবাক ! ভদ্রীয়াকাইব বাপেকব মাটিত
কাউফিলাবে টেষ্টিবেৰে হালবাই খেতি কৰাত লাগিল । ভদ্রীয়াকাইব
বাপেকে একো কৰিব নোৱাৰিলে । মাটিখিনি বাজেয়াণ্ড কৰাৰ
মূলতে কি, পিছতহে সকলোৱে বুজি পালে । কাউফিলাৰ ভরেশ
বকরাই চুকতে খাই বুকতে কামোৰা বুলি ভদ্রীয়াকাইব বাপেকে
বৰ বেজাৰ পালে । নিজৰ দিন কেইটা তিনি পোৰা মাটিকেই
বিক্ৰী-বন্ধকী দি কোনোমতে কটালে । ঘোৰীয়া ভ'ৰাঙৰ পেট
চিৰদিনৰ বাবে উং হ'ল । ভদ্রীয়াকাইব দিনলৈ ঘৰৰ ভেঁটিটো
আৰু তিনিবিষা খেতিৰ মাটিহে ব'ল । তাৰে সি ছ'মাহৰ ভাত
কোনোমতে জোৰাই খাই আৰু বাকী ছ'মাহ শিঙৰা চাপৰিতে
মাহ-সৰিয়হ খেতি কৰি পোৱা টকা কেইটাৰে আৰু অ'ত-ত'ত হাজিৰা
কৰি যি পাই তাৰে এসাজ খাই এসাজ নেখাই চলে । কিন্তু ঘোৱা
বছৰৰ পৰা তাৰ বাবে আৰু ছদিনে দেখা দিলে । অৱগে অঙ্গ
তাৰ বাবেই নহয় ; বংপুৰ, মাজুলী আৰু জামা গাঁওৰ সকলো
বাইজৰ বাবে । শিঙৰা চাপৰিত এডিয়া আৰু কোনো মাহ-
সৰিয়হ খেতি কৰিব নোৱাৰে । চৰকাৰে শিঙৰা চাপৰিত বিৰ্জোভ
বনাৰ বুলি ডিঝিক ফৰেষ্ট অফিচাৰ আহি তিনিওখন গাঁওৰ বাইজকে
জনালে । বাইজৰ মুখ শুকাল । কাৰণ মাহ-সৰিয়হ খেতি কৰিবলৈ
বক্তৃতা

চাপবিটোৰ বাহিৰে আন ঠাই নাই। কোনো-কোনোৱে আক' ছই এডৰা আছ ধানো কৰে তাতেই। বছেৰেকৰ মূৰত ল'বা-ছোৱালীক এসাজ কাপোৰ দিবলৈও মাহ সবিয়হ কেইটা বেচাৰ বাহিৰে আন উপায় নাই। তেনে শুলত বাহিজে এতিয়া কি কৰিব ?

ঃ পিতাই ! আইএ চকুছটা ডাঙৰকৈ মেলি একেথৰে ওপৰলৈ চাই আছে ! মুখেৰে মাতো মতা নাই, পানৌও খোৱা নাই !

লৰি আহি চোতালৰ মুখত ডাঙৰ মাইএ কোৱা কথাকেইষাৰে ভদ্দায়াকাইৰ মূৰতো আচস্তাই কৰি পেলালে ! সি শোৱণি কাঠাত পৰি থকা ডাঙৰ মাইৰ মাকৰ জঁৰ শৰীৰটো বুকুৰ মাজত সাৱটি লৈ তাইৰ শেঁতা পৰি যোৱা মুখখনলৈ চাই কেইটোপাল মান চকুপানী টুকিলে। তাইৰ মৃত্যুৰ বাবে সি নিজকেই দোষী কৰিলে। কিন্তু সি ন্মুজিলে তাৰ এই দশাৰ বাবে দায়ী কোন ?

শুশানত দপ দপকৈ জ্ঞিল উঠ। চিতাৰ জুই কুবাৰ মাজকুবা ডাঙৰ মাইৰ মাকৰ জীৰ্ণ-শৰ্ণ শৰীৰটোৱে যেন ভদ্দায়া-কাইলৈকে চাই পৃথিৱীত বৈ যোৱা আশা-আকাংখাৰ কথাকে কৈছে ! এই চিতাৰ জুই জানো অলি-পুৰি শেষ হৈ যাব ? ভদ্দায়া-কাইৰ মনলৈ প্ৰশ্ন আতে। তাৰ অস্তৰত জ্ঞিল থকা জুই কোৱা মুহূৰ্মায় ; সদায় একেদবেই দপ-দপকৈ জ্ঞিল থাকিব।

জ্ঞিল থকা চিতাখনৰ অৱশেষখিনিও বংমনে ঘাটি কেইচপৰা-মান দি ক'লে—ব'ল ভদ্দায়াকাই, যাও গৈ ; চিন্তিৰ নেঙাগে প্ৰাণী মাত্ৰেই পৃথিৱীত জগ ল'লে মৃতু অনিবার্য। আমাৰ সকলোৰে পাছে পাছে মৃতুৱে সময়ৰ ক্ষণ গণি আছে। কোনোও তাৰ হাত সাৰিব নোৱাৰে !

শুশানৰ গভীৰ নিথৰ বায়ুৰে ভদ্দায়াকাইৰ মনটো আক বেদনাময় আক অসহনীয় কৰি তুলিলে। বংমনৰ কথাকেইষাৰত ভদ্দায়া-কাইৰ মনটো বাস্তৱ অৱস্থালৈ ঘূৰি আহিল। সঁচাকৈ সি এতিয়া

তাৰ জীৱনৰ বাকৌছোৱা সময়ৰ কথাকে ভাৰিব। ডাঙৰমাই, মাজুকৈ আৰু সক মাইক সি মানুহ কৰিব। যিকোনো উপায়েৰেই সিঁহতক সি পঢ়াব। সিঁহতেই তাৰ ভৱিষ্যৎ। সিঁহতৰ অৱস্থা কেতিয়াও তাৰ দৰে হবলৈ নিদিয়ে। কাউলিলাৰ ভৱেশ বকৱাৰ দৰে মানুহৰ কথলত যাতে পৰিব জগা নহয় তাৰ বাবে সিঁহতক উপযুক্ত কৰি তুলিব। হুখ কৰিলে মুখ ভৱিবই। সি ভাবিলে সেইদিন গাক নাহিবনে যিদিনা ভৱেশ বকৱাৰ দৰে মানুহক সিঁহতে বেছ ভালদৰে এশিকনি দিব পাৰিব। নিশ্চয় আহিব। সি যেন চকুৰ আগত এটা নতুন পোহৰ দেখা পাৰ যাৰ পোহৰত তাৰ দৰে মানুহৰ জীৱনবিলাক উন্নাসিত হ'ব।

॥ পঁচ ॥

ঘাটৰ ওচৰত ইকবাণি ডৰাৰ মাজত থকা কলি জামুকজোপা পকি লমালমে ওসমি আছে। বংমনে ম'হটোৰ নাকী ডাল সামৰি হাবিডৰাত মেলি দি জামুক জোপাৰ ছটামান ডাল বগাই গৈ ফেৰেঙনি এটোত বহি লমেগৈ। সি তাত আয়েই বহে আৰু সোণ মাই, বহেদৈ, চম্পা, তৰামাই আৰু জুতিমলাইতে পিতল আৰু ঝাহৰ বজ্জবা

বৰ ঘাগৰি ভৰাই পানা নিয়া আৰু ঘাটত থকা বহুল শিলচটাৰ ওপৰত কাপোৰ খোৱা দৃশ্য সত্ত্বে নয়নে উপভোগ কৰে। সি মাথো ভাবে, কোন দিনা মিতালী কলেজৰ হোষ্টেলৰ পৰা আহি চম্পাইতৰ সংগত ঘাটলৈ আহিব। কেতিয়াবা কেতিয়াবা সি কঁচুলৰ খোচনিৰ পৰা বাঁহীটো উলিয়াই দৌঘলীয়া সুৰ টানে আৰু তাৰ বাঁহীৰ সুৰত সোণমাই, বহেদৈ, চম্পা আৰু তৰামাইত্তৰ গাবোৰ বাই জাই কৰে। ঘাটৰ পৰা ঘৰলৈকে যাবৰ মন নোয়োৱা হয়।

বংমন নিশ্চিত হ'ল আজি নিশ্চয় মিতালী ঘাটলৈ আহিব। কলেজ বক্ষ হোৱাত হোষ্টেলৰ পৰা মিতালী ঘৰলৈ আহিছে। সেইবাবে, বংমনে অতি আগ্ৰহেৰে ঘাটলৈকে চাই ব'ল। সোণমাই, বহেদৈ জুতিমল্ল, আৰু তৰামাইত্তে গোটেইবিলাকেই ঘাটৰপৰা পানী নিলেহি; মাথো অহা নাই চম্পা। বংমনে মনতে প্ৰশ্ন কৰিলে মিতালী আৰু যদি কোনো দিনেই চম্পাইতৰ সংগত ঘাটলৈ নাহে? সি নিৰাশ আৰু হতাশাৰ মনেভাৱেৰে পকা জামুক কেই ধোকা মান হাজৰ লৈ এটা এটাকৈ মুখত দি বহু সময় জামুক জোপাৰ ফেৰেঙনিটোত বহি থাকিল।

মিচিং গাভক চম্পাৰ আজি মিতালীক লগত পাই কি যে খানন্দ! গোটেই বাটটো সিইতৰ নিজৰ নিজৰ কথা উলিয়াই ঠাহি ধমালি ক'ব ঘাট পালেতি। চম্পাই কঁকালত লৈ অহ ঘাগৰিটো পাৰত হৈ থাৰদি সিজাই অন। কাপোৰকেইখন শিলচটাত খেকেচিলৈ লাগিল। মিতালীয়ে ঘাটটোৰ চাৰিওফালে এবাৰ চাই ক'লে—ঞ্চ চম্পা, জামুকবোৰ চা কনেকৈ পকি ওলমি আছে? বল চোন যাওঁ জামুক জোপাৰ তললৈ?

: পাৰিবলৈ যে শাকোটি নাই?

: তলসবাবোৰ বুটলি খাম আক'।

পাতৰ অঁৰত ফেৰেঙনিত বহি থকা বংমনক মিতালী আৰু চম্পাই দেখা নাই। ছয়োজনীয়ে অঁচল ভৰাই জামুক বুটলাত লাগিল।

বংমন ! সি কি করে এতিয়া ? ভাবিলে—চুয়োজনীকে ভয় এচাট খুরাব নেকি ? ওহো, নহয় ; সি মনে মনেই বহি থাকিল । তাৰ মনত বিভিন্নভাৱে খেলি-মেলি জগালে । মিতালীৰ সমত সি সকলো ধৰণৰ কথা পাতিলেও বংমনে তাৰ অস্তৰৰ গোপন কথাবাব তাইক আজিলৈকে কোৱা নাই । মিতালী যে তাৰ বুকুৰ এফাল ; কলিজাৰ এডুখৰি, হিয়াৰ আমৰ্ত তাক সি তাইৰ আগত কেনেকৈ ক'ব ? কেনেকৈ বুজাব তাৰ এখন বিশাল কোমল অস্তৰৰ কথা ? সি মনতে ঠিক কৰিলে ; আজি মিতালীক সি তাৰ অস্তৰৰ সকলো কথা খোলা-মেলাকৈ ক'ব ।

মিতালী আৰু চম্পাই তলসৰা জামুক পকৰাই পি'পৰাই খাবলৈও এটাও নথকাকৈ বুটলিলে । অঁচলত পঁকা জামুকৰ বুল জাগিল । ছয়োজনীয়ে মুখা-মুখিকৈ ঠিয় হৈ কোনে কিমান জামুক বুটলিলে চালে ।

ঃ এই মিতালী ; ব'ল হ'ব আৰু ; ঘাটত শিঙটোত বহি থামগৈ ।

ঃ আৰু অলপ যদি পালোহেঁতেন ?

ওপৰৰপৰা থপ-থপকৈ জামুক কেইধোকামান সিঁহতৰ আচলৰ কাজলাত পৰাত স্তুত-শ্ৰেতৰ কাণ বুলি ওপৰলৈ নোচোৱাকৈয়ে ছয়োজনীয়ে তাৰে জামুক তাতে পেলাই চিঞ্চি-বাধৰ সগাই দৌৰিবলৈ লওঁতেই বংমনে মাত লগাই ওপৰৰপৰা নাবি আহিলে । লাজত ছয়োজনীয়ে তলমূৰ কৰিলে । চম্পাই পুনৰ ছয়োখিনি জামুক বুটলি লৈ ঘাটলৈ গ'ল । মিতালী জামুক জোপাৰ তলতে বংমনৰ ওচৰত ধিয় হৈ থাকিল ।

ঃ হোষ্টেলৰপৰা কেতিয়া আহিলা ?

ঃ যোৱা কালি ।

ঃ ভালে আছা নহয় ?

ঃ ওঁ, ভালেই আৰ্হে । মনে মনে কিৱ গছৰ ওপৰত উঠি আহিলা ?

: তোমালোকক দেখি বৰ ভাল লাগিছিল ।

: ওহ ; ভয় নেলাগে নেকি ?

: এই দিন দুপৰতে তোমালোকক ক'ব ভূত-প্ৰেতে ধৰিবহি হোঁ ?
মিছিকৌয়া ইঁহি মাৰি পৰম্পৰে পৰম্পৰৰ মুখলৈ চালে । দুয়োৰে
একেই অৱস্থা । পৰম্পৰৰ প্ৰতি ধকা দৰ্বজতাৰ ভাৱ কোনেও প্ৰকাশ
কৰিব পৰা নাই । মৰম-চেনেহৰে বাঞ্ছ ধাই পৰিলে হয় ; কিন্তু কেনে
ধৰণৰ মৰম-চেনেহ নিজেই নেজানে ।

: মিতালী ?

: কি ক'বা ?

: ব'লা জুৰিটোৰ পাৰলৈ যাও ?

* : ব'লা আক' ।

শ্ৰেণৱকালত ওমলি-জামলি কটোৱাৰ দৰেই আজিও সিঁহতৰ
মন । একোখন সীচা পৱিত্ৰ অস্তৰ, উদাৰ চকঙ্গ মন । জুৰিটোৰ
পাৰত ঘাটবপৰা কিছু অ'তৰত দুয়ো বহিল ।

শ্র. জুৰিব পানৌত সাতুৰি ফুৰা সো শ্ৰেণীহাল দেখি তোমাৰ
কেনে লাগিছে মিতালী ?

: খুড়ৰ ভাল লাগিছে । আমিও যদি তেনেকৈয়ে এহাল
শ্ৰেণী হৈ সাতুৰি-নাছৰি উৰি ফুৰিব পাৰিলোঁ হৈতেন ? আমি
সদায় সো নালা পাহাৰটোৰ ফাললৈকে ঢাপলি মেলিলোঁ হৈতেন ।

: শ্ৰেণীহালৰ এটাক যদি কোনোৱা নিদাৰণ চিকাৰায়ে
এপাত ভৌগুলৰে বিছি পেলায় ? আনটোৱে কি কৰিব বাক ?

: শবে বিকাটোভকৈ আনটোৱে বিছেদৰ যন্ত্ৰণাত বেছি
ছটফটাই মৰিব ।

: মিতালী তোমাক কথা এৰাৰ কও ?

: কি কথা ক'বা, কোৱা ।

: ক'বলৈ অলপ— ।

: তুমি আগতেও মোক এনেদৰে কেইবাবাৰো কৈছা ; কিন্তু
কি ক'বলৈ বিচৰা নোকোৱা ।

- : कोराव पिछत तुमि यदि मोक बेया पोरा ? . . .
- : अपत खाइ कैहे बेया नेपाउँ । यि क'ल्लेओ कोरा ।
- : अलप काष्टले आहा ।
- : तोमार काष्टले देखोन आहे ।
- : आक काष्टले ।
- : किय ?
- : क'म नहय तोमाक किवा एटा ।

वंमने किवा क'ब बूलि मितालीयेओ परम आग्रहेवे वंमनव
मूखले चाहि किछु समय निवर तै ब'ल ।

किञ्च, क'ता सि देखोन ताठिक एकोके नक्य ?

वंमने पानीत सातुरि थका शेरालीहालले एकेथरे चाहि ब'ल ।
मितालीयेओ शेरालीहालव पिने पुनर दृष्टि करिले । शेराली-
हालव एटाइ आनटोव बुक्तुव माजव पाखिबोव ठोटेवे कोटवि
थका दृग्याइ मितालीक वंमनव तेनेहि बुक्तुव काष्टले चपाहि निले ।
ताहि हिंबे वव नोराविले । वंमनव वहल बुक्तुनव माजले मूर्खन
नि केंद्र ओँठ छुटावे एवाव पिहि दिले । वंमनव देहव प्रतिडाल
धर्मनात तपत तेजव पिरपिरणि उठिल । दुवाह्व माजत आलफुले
साराटि लै सि मितालीव ओँठत मिठा चूम्हन आकि दिले । दुयोवे
चकुर्रेदि बै आहिल चकुपानीव एकोटि निजवा । एইया ये मरम
आक आनन्दव चकुलो । ल'बालि कालवेपवा पाहि अहा दिनवोव
आक आजि एই मुहुर्डटोव माजत वह तक्हां । एतियाये सिहित
पूर्ण घोरनव । परम्परव माजव मरम-चेनेह्व उमान आजिहे
पाहिछे ; काबो अविहने कोनेओ कटाव नोरावे । वंमने
मितालीक क'बले मनव माजत साचि वर्धाकथावाव मूर्खेवे नोकोरा-
कैरे आजि प्रकाश पाले ।

: मिताली ?

: हो ।

ঃ সকর্বেপৰা তোমাৰ মোৰ প্ৰতি কেনে মনোভাৱ আহিল ?

ঃ তোমাক বুজাম কেনেকৈ ? অস্তৰৰ নিছৃত কোণত আঁকি
থোৱা তোমাৰ ছবিখন যে তোমাক দেখুৱাৰ নোৱাৰেঁ। যৌবনৰ
ছুবৰদলিত ভৰি দিয়াবেপৰা তোমাৰ সাম্প্ৰিধ লাভৰ আশাকে-
কৰি আছেঁ।

ঃ মিতালী !—বংমনে আৰু জোৰেৰে মিতালীক সাৱটি ধৰিলে।
দূৰৈত যুৰ ডাঙি থকা ক'লা পাহাৰটোৰপৰা কল কল শুবেৰে
অ'কাই-পকাই বৈ অহা জুৰিটোৰ পাৰত আলিঙ্গনাবক্ষ এহাল ডেকা-
গাভকৰ এই দৃশ্য যেন কোনোৰা যুগৰ এক জীৱস্তু ভাৰ্স্যাহে ! পৰীৰ
কাকলি, কল্পনা বন ক'পাই বোৱা জুৰ বতাহ ছাটি। আকাশত চপৰা-
চপৰ হৈঁ ভ'হি থকা শুকুলা মেঘ, বাৰে বৰণীয়া থুপী থুপী বনফুলৰ
স্বাস, বিৰিণাৰ মাজে মাজে গৰু চৰাই ফুৰা কোনোৰা বংলীধাৰীৰ
বাহীৰ স্বৰ আৰু ওপৰত উৰি ফুৰা গঙা চিঙ্গনীৰ মাতত বংমন আৰু
মিতালী আনন্দত আস্থাবা হৈ পৰিল।

এদিন ছদিনকৈ দিনবিলাক যাবলৈ ধৰিলে। ঘৰত ভৰ জীয়ৰী
এজনী থাকিলে মাক-বাপেকৰ চিন্তা বাঢ়ে। বহুতো কিবা কৰিব
পাৰিলেও মনবোৰ মূকলি নেজাগে। তাতে পঢ়াশুনা জনা ছোৱালী
হ'লে আৰু হে চিন্তা। জ্ঞানে-বুদ্ধিয়ে সমপৰ্যায়ৰ নহ'লে মন মিলাবলৈ
টান। মাক-বাপেকৰ পছন্দৰ ল'বা, ছোৱালীৰ পছন্দ নহয়।
তাতে আৰু আজি-কালি ছোৱালীয়ে নিজৰ পছন্দৰ দৰাৰ লগতহে
বিয়াত বহিলৈ সম্ভত হয়। ঘৰখনৰ কথা নবজ্জে। কাচিংহে
ছই-এজনীৰ বেলিকা ব্যতিক্ৰম হয়।

ঃ বুইছা মিতালীৰ মাক ; কথা এৰাৰ ভাৰি চাবৰ হ'ল।

ঃ হঠাৎ আপোনাৰ মনলৈ আকো কি আহিল ?

ঃ মনলৈ অহা নহয়, চকুবেই দেখিছেঁ। আজি-কালিৰকৈ
ছোৱালী বিয়া দিবৰ বয়স হ'ল। এই বছৰ তাই বি. এ. কাইনেজটো
দিয়ক, অহা বছৰলৈ মানে যদি কোনোৰা গৰাকী ওলাই তাইক গতাৰ

আগিব। তেহে বদি মূৰৰ বোজাটো অকণমান কমে। জীয়বী
ছোৱালী সৰহ দিন ঘৰত বখাটোও আহকালহে।

: গতাৰ পৰা হ'লেতো ভালেই আছিল। পিছে মনে ঘৰে
মিলা ল'বা এটানো পাও ক'ত? ছোৱালী হ'ল বুলিয়েই যাকে-তাকে
ডিঙিৰ ডোল কৰি আৰি দিলেই হ'বনে? ডাঙৰ বোপাকে সোখ-
পোছ কৰি চাবচোন বাক ভনীয়েকৰ বাবে তাৰ কোনোৰা লগু
ল'বা ওলাইয়ে নেকি?

: মোৰ হ'লে ল'বা এটা বৰ মনে-প্রাণে ধৰিছে।

: এ ক'তনো?

: এই শইকীয়াৰ পুতেক বংমনক কেনে দেখা?

: তেনে এটা ল'বা পালেতো আমাৰ ভাগ্যাই বুলিম।

: শইকীয়ানীক তৃষ্ণিয়েই কথাটো কাণ চুঁঠাই থ'বচোন।

সিও এইবাৰ বি. এছ-চি ফাইনেল দিব। বেছ মগজুৰ ল'বা।

গ্ৰেজুৱেচনটো লোৱাৰ পিছত যদি চাকৰি-তাকৰি এটা যোগাৰ
কৰি ল'ব পাবে ঘৰখন ভালদৰেই পাতিৰ পাৰিব।

: শইকীয়ানীয়েতো আমাৰ কথা নেপেলাৰ। কিন্তু ল'বা-
ছোৱালীৰ বা মনৰ মিল কেনে হয়? আজিকালি ল'বা-ছোৱালীহে
যি! ভিতৰি সিঁহতৰ আনৰ লগতেই যদি কিবা?

: খোৱাহে দেনে কথা। সকৰেপৰা লগে-ভাগে ওমলি-জামলি
ফুৰা ল'বা-ছোৱালী হালৰ আক' কি মন নিমিলিব পাবে হৈ? এইবেলি
বহাগৰ বিছতে বিছ খোৱাৰ জাহতে শইকীয়ানীক মাতি
কথাবাৰ সুধিবা। যদি মত দিয়ে অহা-বছৰমানলৈ সিঁহতৰ বিয়াখন
পাতিয়ে পেলাম। ককায়েকইতেও ইমান দিন চাকৰি কৰিলে যেতিয়া
সিঁহতৰ হাততো টকা-পইচা আছে।

কিয়, ল'বাটোকো জানো স্তুলতে মাষ্টৰ চাকৰিত সোমোৱাই
ল'ব নোৱাৰে? শৰতে থাকিলে পিছলৈ মনৰ চিষ্টা-ভাবনাৰোৰকে
মূৰ হ'ব। ভাতে মাকো অকলশৰীয়া। ডাঙৰ ল'বাটো ঘৰখনত
থাকিলে ঘৰখনো গচি উঠিব পাৰিব।

ঃ এহ, বিয়াব বন্দবস্ত হ'বলৈকে আছেই তুমি আক' বহনুক
পালাগৈ।

ঃ সক-সুবা কাম নহয় যে আগ-পাছ মুণ্ডাকৈ হাত দিব লাগে।
তাইব গোটেই ঝীরনটোৰ কথা ভাবি নেচালে হ'বনে।

ঃ কথাতে কথ নহয়—“মাঝুহে পাঞ্জে ঈশ্বৰে ভাঙে”।

ঃ আপোনাৰ এনে মনোভাৱৰ বাবেই আজি অ'ত দিনে ডাঙৰ
বাপুৰো বিয়াখন পাতিৰ পৰা নাই।

ঃ হ'ব দিয়া পিছত যি হয় হ'ব। বাতি বহুপৰ হ'ল ; মোৰ
টোপনিয়েই ধৰিছে। মিতালী শুলে নেকি চোৱাচোন ?

ঃ নাই শুৱা, পৰীক্ষাৰ ওচৰ পাইছেহি, এতিয়াই ক'ত শুৱা।

ঃ তাইক মোৰ ওচৰলৈ মাতাচোন।

মিতালী আহি দেউতাকৰ বিচৰাৰ কাষতে বহিলহি।

ঃ হয় আইজনী ?

ঃ হোঁ ?

ঃ তোৰ পৰীক্ষালৈ আক' কিমান দিন আছে ?

ঃ এ-গ্ৰহাহমান আছে।

ঃ তই কি কি বিষয়লৈ পঢ়ি আছ তোক অ'ত দিনে সোধাই
নাই নহয় ?

ঃ Political Science, আক' Economics.

ঃ Honours ন'ললি হ'বলা ?

ঃ নলঙ্গেঁ।

ঃ তাৰ মানে M. A. পঢ়িবলৈ মন নাই।

কোনে কি কৰিব, কি নকৰিব, কি পঢ়াৰ ইচ্ছা : এইবিলাকৰ
ওপৰত দেউতাকে একো শুকৰ নিদিয়ে বুলি মিতালীয়ে আগবঢ়াবাই
আনে। মাথো সিইতে কৰা কাৰ্য্যৰ সুফলহে বিচাৰে। যেয়ে যি
খোজে সামৰ্থ্য ধাকিলে তাকে দিয়ে। তাইব ডাঙৰটো ককাহেক
বি. এছ-টি পাচ কৰি কলিকতাত চাহৰ কোম্পানিত চাকৰি কৰে।
সকটো অভৱচিয়াৰ। কিন্তু দেউতাকে সিইত্বপৰা একো নিৰিচাৰে।

নিজৰ মাহেকীয়া বেঙ্গলেৰেই দ্বৰখন চলায়। মাথো তাইলৈহে
ককায়েকইতে মনি অৰ্ডাৰ কৰে।

ঃ আইজনী, শইকীয়াৰ পুত্ৰেক বংমনে বাক কিবাৎ Honours
লৈছেনে ?

ঃ Mathematics-ত লৈছে।

ঃ পাৰিব পাৰিব, চোকা মগজুব স'বা। সকৰেপৰা পঢ়াত
ভাল। বাপেকটো জীয়াই থকা হ'লে বোধকৰে। ডাঙৰি-ইঞ্জিনীয়াবিং
পঢ়ালেহেইতেন। ইমান পৰিশ্ৰমৰ মাজতো পঢ়াশুনা বজাই বাধিছে!
ইয়াৰপৰা কলেজলৈকে দহ মাইল বাট চাইকেলৈবে অহা-যোৱা
কৰাটো তামাছা নহয়! স'বাটো আমাৰ ঘৰলৈ বছত দিন অহা নাই।
আৰু আহিবলৈনো সময় পাৰ ক'ত? বাক তই যা; এইটোৱেই তোৰ
শেষ পৰীক্ষা হ'ব যেতিয়া ভালদৰে পঢ়ি পৰীক্ষাটো দে। একাগ্ৰতাৰে
লাগিলৈ সফলনো নহবি কিয় ?

বাপেকৰ মুখত বংমনৰ প্ৰশংসা শুনি মিতাজীৰ সৰগখন তুকি পোৱা
যেন লাগিল। তাই মনৰ আনন্দতে আগচোতালৰ ফুলনিডৰাৰ
মাজত সোমালগৈ। শুন্তুপক্ষৰ জোনটো তেতিয়া পশ্চিম আকাশত
ডুব যাবৰ হ'লৈই। তথাপিও ফুলনিখন স্মৰণকৈ জিলিকি আছে।
ভোমোৰা এটাই শুণ শুণ কৰি এপাহ ফুলৰপৰা আন এপাহ ফুললৈ
উৰি গৈ পৰা তাইৰ চকুত পৰিষ। তাই ভাবিলে, বছতে ফুলক নাৰী
আৰু ভোমোৰাক পুৰুষৰ লগত তুলনা কৰে। তাই কিন্ত এই বিষয়ত
ছিমত দিব। কিয়নো, সকলো ভোমোৰাই এপাহ ফুলৰপৰা আন
এপাহ ফুললৈ গৈ মৌ চুহি থাই তৃপ্তি পায়। তাৰ যেতিয়া পিয়াহ
শুচে সি ফুলনি এৰি শুচি যায়; কিন্ত সকলো পুৰুষে এগৰাকীৰ প্ৰতি হাৰিয়াস নকৰে।
কিঞ্চিৎ হ'লৈও ব্যক্তিক্রম হ'ব।

সময় গতিশৈল। সময়ৰ লগে লগে পৃথিবীলৈ পৰিবৰ্তন আছে।
অক্ষতিয়ে ৰূপ সলায়। নহ নহ জীৱনৰ উল্লেৰ ঘটে। মাঝুহৰ মনৰ
পৰিবৰ্তন হয়। সমাজলৈও পৰিবৰ্তন আছে।

একেটা বৃত্তির পরিধিত আবর্জন করি থাকিলে একেটা বিন্দুকেই
বাবে বাবে অতিক্রম করি থাকিব লগ্যা হয়। ঠিক সেইদেবেই বহাগ
আছে আক যায়। এইবাবে আহিল বহাগ। আগবন্দবেই তাই
আজি সাজি-কাচি নাচনীজনী হৈ বাইজৰ মাজলৈ আহিছে অকণমান
মৰম বিচাৰি। তাই আহিলে জড় জগত সকলো উশ্বাদ হৈ উঠে;
নিজক পাহৰি যায়, বিজীৱ হৈ যায় তাইৰ লগত।

কিন্তু, এইবাৰ ! বংপুৰ, মাজুলী আক লামা গাঁওৰ বাইজে দেখোন
তাইক আগবন্দবে সমাদৰ দেখুণ্ডা নাই। ঢোল-ডগৰ আক পেঁপাৰ
মাতত ক'পনি উঠিছে ; বিহুগীতবোৰ খোকা-থুকি সুৰৰ ; অস্তৰবপৰা
যেন স্বত্ত্বামূল্য সুৰত প্ৰকাশ পোৱা নাই ; জুৰুকেহে লোহিছে।
নাচনীৰ মুখৰ গ্ৰিছিকণিত মৌ বৰষা নাই ; হাতৰ গামথাক, কাণৰ
লঙ্কেকণও ক'বাত এবি আহিলে। টেকেলীৰ দমা দৈ, মালভুগ
ধানৰ তেজেলী-পতীয়া চিৰা, বৰপিঠা, তিমপিঠা আদি সকলোবোৰ
হৈৰাল। কিয় ? কিয় বাক ? ?

শিঙৰা চপৰিত সেইসকল কোন ? অকল শিঙৰা চাপৰিতেইনে ?
নহয় ; সমগ্ৰ দেশখনতেই। সকলোতে অমিল ; মন-প্ৰাণৰ অমিল ;
ভাৰাৰ অমিল, বৌতি-নৌতি, আচৰাৰ আদি সকলোতেই অমিল।
আলহী হৈ, আহি গৃহস্থৰ মুখৰ ভাত গৰাহ কঢ়ি খাই গৃহস্থকে ধৰক
দিবলৈ সক্ষম হ'ল। গোজ কই গছ কৰিলে কোনে ? সাৰ জ্বাববেই
বা পালে ক'বপৰা ?

তিনিওখন গাঁওৰ বাইজে মাহ-সবিয়হ আক আছতলীকৰা
শিঙৰা চাপৰিত বিজাৰ্ড বনোৱাৰ পৰিবৰ্ত্তে চৰকাৰে শ শ বাংলাদেশী
আক পাকিস্তানী আনি সংস্থাপন কৰিলে। শিঙৰা চাপৰিব কাৰে
কাৰে নানান বশ্য প্ৰাণীৰে ভৰা ডাঠ হাবিনোৰ, পথাৰৰ একাৰে থকা
গৰু-ম'হ চৰা দলনিৰ্ধন সিঁহিতে চাৰখাৰ কৰিলে।

ভদ্ৰীয়া কাইৰ দৰে মাঝুহবোৰ গোজৰি-গোমৰি উঠিল। ক'কালত
টঙ্গলী বাছি বণ দিবলৈ সাজু হ'ল। কিন্তু, হঠাৎ ; সিঁহিতে ধৰকি

ব'ল ! কাৰ বিকক্ষে বথ দিব ? সেই ছালছিগা অসহায় মাঝুহবোৰৰ
বিকক্ষে ? নহয় ; যি সমাজত অস্থায় আৰু ব্যভিচাৰ, সিঁচি দিলৈ ;
শোষক আৰু শোষিতৰ স্থষ্টি কৰিলে, ফুৱা গণতন্ত্ৰৰ জয় গান গাই
ফুৰিছে ; ভাষা-ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতায়ৰ ভিত্তিত এখন দেশক' তথা এখন
সমাজক ভাগ ভাগ কৰিলে, ছিৱ-ভিৱ কৰিলে সেইসকলৰ বিকক্ষে ।

পৰ্বত-পাচাৰ, নদ-নদী, তক-তৃণ, গঙ্গ-সজা আদিৰে সমৃজ্জ অসম
ফুৰি । বিভিন্ন জাতি জনজাতিৰ বসতিস্থান ইয়াৰ ফুৰি-ভাগ । পৰ্বত-
ভৈয়াম একে হৈ গঢ়ি উঠিছিল এখন বৃহৎ অসম, এটা বৃহৎ অসমীয়া
জাতি । কালক্রমত বাজনীতিব কৰাল গ্রাসত পৰি টুকুৰা-টুকুৰ হৈ
পৰিলৈ ইয়াৰ বৃহৎ কপ । ভাই ভাইৰ মাজত বিবাদৰ স্থষ্টি হ'ল ।
সহজ-সৰল উদাৰ মনৰ অসমীয়া জাতিটোক অঞ্চলিপী এক
শক্তিয়ে শুহি শুহি নিঃশেষ কৰি নিব ধৰিছে । সেয়েহে গাৰ সহজ
শক্তিবে অন্ত ধাৰণ কৰি অঞ্চলিপীৰ শৰ্ব কাটি মুক্তি হ'ব বিচাৰিছে
আজি অসমবাসী ।

১৯৭৯ চন । অসমৰ ইতিহাসৰ সোণালী পাতত ঠাই দখল
কৰিলে এক দুর্ঘ্যোগে । বিদেশী প্ৰাঞ্জনকাৰীৰ বিকক্ষে গঢ়ি
উঠিল এক বৃহৎ আন্দোলন । লাখ লাখ জনতাই একে মুখে চিৎ-
বিলে অসমৰ বুকুত অবৈধতাৰে আহি স্থান দখল কৰা বিদেশী
বহিকাৰৰ বাবে । নিজ মাতৃভূমিৰ হিত চিষ্টা কৰা আৰু জাতিৰ
মঙ্গল কামনা কৰা জনসাধাৰণৰ বিকক্ষে কঠোৰ দমন নীতি হাতত
লোৱা হ'ল । অসমৰ মন্ত্ৰীসভা ভাণ্ডি প্ৰথম বাৰৰ বাবে অসমত
বাটুপতিৰ শাসন প্ৰবৰ্তন কৰা হ'ল । কি হঃসাহসী অসমবাসী ! অন্ত-
ধাৰী সৈনিকৰ বৰ্বৰ অত্যাচাৰলৈ অকণো জঙ্গল নকৰি প্ৰোগামৰ
প্ৰতিবন্ধনৰে আকাশ-পাতাল কঁপাই ওলাই আহিল বাজপথলৈ । বীৰ
লাচিতৰ দৰে পৰাক্ৰম, মূলাগাড়ক আৰু কৰকলভাৰ দৰে সাহস
দেখি অসমৰ নপতা ফুকনহিঁতৰ বুকু কিপি উঠিল । নিজৰ দেশক
বিৰুদ্ধি কৰিবলৈ ওলোৱা আৰু জাতিৰ ভাষা-সংস্কৃতিক বিসৰ্জন দি

নেতাগিৰি বুলাই সমাজত বৰ বৰ ভাষণ দি কূৰা চামৰ সঞ্চান
ধূলিসাঁ হ'ল।

অসমৰ চুকে-কোণে, গাঁৱে-কুঁড়ে বিপ্লবৰ অগনি অলি উঠিল।
বংপুৰ, মাজুলী আৰু লামা গাঁওৰ মাছুহথিনিৰ ওপৰতো ইয়াৰ প্ৰভাৱ
পৰিল। বংমন, যুগিধৰ, অনিল, মিতালী, আৰু চম্পাইতে বাইজক
বিপ্লবৰ উদান্ত আহ্মানেৰে আগবঢ়াই আনিলে বাজপথলৈ।

বংমন জিলা ছাত্ৰসম্মাবনৰ সভাপতি। পুলিচৰ চকুৰ আঁৰে আঁৰে
জনসাধাৰণৰ মাজলৈ গৈ সকলোকে সংগ্ৰামী মনোভাৱ সঞ্চাৰ কৰি
উদ্বেজিত কৰি তুলিলে। আআগোপন কৰিব লগ। সময়খিনিয়ে
সংগ্ৰামৰ প্ৰসাৰতা লাভ কৰোৱাত সহায়হে কৰিলে। অসমৰ গাঁও-
জীয়া দুখীয়া কটনা কাটি জাৱন নিৰ্বাহ কৰা বাইজৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি
বুজ্যাই দিলে। কি দৰে অসমৰ অতি শূল্যবান প্ৰকৃতিক সম্পদ-
বাজি অসমৰ বুকুৰশৰা অপহৰণ কৰি নিছে, কেনেকৈ অসমীয়া বৃহৎ
সমাজখন ছৰ্বল কৰি তুলিছে, আজি কিয় অসমৰ জনসাধাৰণৰ
এনে দুর্দশা হ'ল আৰু এতিয়া কি কৰা উচিত, আদি।

জাঁৰী গাঁওত অছুটিত হোৱা এখন সভাত অসমৰ বিদেশী
বহিকাৰ তথা জাতীয় অস্তিত্ব বক্ষাৰ আন্দোলনৰ বিষয়ে ভাষণ দি
শ্ৰেষ্ঠ কৰাৰ পাছতেই গাঁওৰ আৰী বছৰীয়া বৰ্দ্ধ শিবনাথ পণ্ডিতে
বংমনক প্ৰশ্ন কৰিলে— “বোলো বোপা ; অসমৰ এই আন্দোলনটোত
যিসকল খইদ হ'ল হ'লেই, কিন্তু যিবিলাকে আহত হৈ পচু জোৱনক
আকোৱালি জ'বলগীয়া হ'ল, যিবিলাক নাৰোয়ে পুলিচ মিলিটেৰীৰ
হাতত নিৰ্যাতিত হৈ মূৰত কলন্ত জাপি জ'লে, যিসকলৰ সম্পত্তি
নাশ হ'ল সেইবিলাকে কি কৰিব ?”

ঃ দেশৰ তথা জাতিৰ মঙ্গল সাধিবলৈ হ'লে আমি এটোপা তেজ
দান কৰিবই লাগিব ; লাহিত হ'বই লাগিব। ত্যাগৰ বিনিময়ত
কিবা এটা লাভ কৰিব পৰাটোহে বেছি আনন্দমায়ক।

বংমনৰ কথাৱল যেন শিবনাথ পণ্ডিতৰ মনঃপৃষ্ঠ নহ'ল। গল-

গলোয়া মাত্রে ক'লে—বুটিহৰ শাসন চলি থাকোতে আমিও মহাদ্বাৰা
বাপুৰে অহিংসা নীতিবে চলোয়া আম্বোজনত ঘোগদান কৰিছিলে'।।
কিন্তু, এতিয়া দেখিছে'। বৰদেশীয় মানুহৰ দ্বাৰা আমি যেনেমৰে
লাখিত হ'বলগীয়া হৈছে জ্ঞেতিয়া পৰদেশীয় মানুহৰ দ্বাৰাও আমাৰ
ওপৰত এনে অত্যাচাৰ কৰা হোৱা নাছিল। আন ন'হলেও নাৰীয়ে
নিজৰ সত্ত্বে বজাই বাধিব পাৰিছিল।

বংমনে আৰু বুজাই ক'বলৈ অসমৰ্থ হ'ল। লাখুটি ভৰ দি ঠিয়
হৈ থকা শিৱনাথ পণ্ডিতৰ চকুযোৰ চলচলীয়া হৈ পৰিল। বংমনে
ভাৰণ প্ৰসংগত উল্লেখ কৰা ডুলিয়াজানৰ তেলঙ্গেত্রত ষটা নাৰকীয়
হস্ত্যাকাণ্ডৰ কথাই বুঢ়াৰ অন্তৰখন ভাঙি চুবমাৰ কৰি দিলে। মনত
পৰিল শুমলীয়া ডেকা পুতেক ঝুপেনৰ কথা—“পিতাই আজি আমি
গাঁওৰ ডেকা-জ'য়বী মখাই ডুলিয়াজানৰ তেলঘাটত চলি থকা পিকে-
টিণ্ডত যোগ দিমগৈ। আজি একেৰাহে তাত পোকৰ দিন পিকেটিণ্ড
চলি আছে। পাইপ লাইনেদি অসমৰ বাহিৰলৈ যোৱা থাকৱা তেল
বাহিৰলৈ যাবলৈ বোলে দিয়া নাই।”

এসময়ৰ সংগ্রামী আৰু মুক্তি মুক্তাৰ শিৱনাথ পণ্ডিতে আনন্দ
মনেৰেই পুতেকক আগবঢ়াই দিলে সংগ্রামলৈ। পণ্ডিতৰ ঘৰৰ দৌঘল
পচলিয়েদি হাতত ক্লেগ লৈ শোলাই যোৱা পুতেকক দেখি সংগ্রামী
জীৱনলৈ মনত পৰি পণ্ডিতৰ শৰীৰলৈ নতুন জোৱাৰ আহিছিল; কিন্তু
বি বাটে শোলাই গ'ল ঝুপেন, সেই বাটে আৰু পুনৰ দূৰি নাছিল।

আকাশৰ ক'লা ডাৰৰ কেইচপৰাই পৰম্পৰক খুন্দা খাই খাই
বিবাট শব্দ কৰিবলৈ ধৰিলে; বিজুলীৰ চিকমিকনিয়ে চকু ছাট মাৰি
ধৰিলে। গোটেই পৃথিবীখনেই অক্ষকাৰ হৈ পৰিল। কিবা
আগস্তক বিপদৰ জাননীয়ে ডাঠ সাহিয়াল বুড়ুৰ মাজৰ টান মস্ত মুঠি-
চোৰ দৰে কলিজাটোকো ঝিপাই তুলিলে।

ডাঠ কাটা তাবেৰে বেঢ়ি বৰ্খা তেল পথাৰৰ মাজত হাজাৰ হাজাৰ
অন্তাৰ ধৰ্মঘট। অসমীয়াৰ শৰীৰৰ তেজচোপাৰ দৰে অসমৰ
বজ্জৰা

মাটিবপৰা ওলোৱা তেলকণক বাহিৰলৈ যাবলৈ নিষিণ্ঠ, এইয়ে
উদ্দেশ্য। আকাশীবাণীৰ দৰেই বাযুত ভাহি অহা সামাধান বাণীৰে
সকলোৰে কৰ্পটহত খুন্দিয়ালে। —“অনতি পজমেই তৈলক্ষেত
ত্যাগ কৰি তেল পথাৰৰ কৰ্মসকলক কামত লাগিবলৈ দিব লাগে”।
একেটা খোজবপৰা সকলো অলৰ-অচৰ। অৰ্ডাৰ হ'ল—ফায়েৰিং!
আকাশৰ ডারৰ সংঘৰ্ষৰ তালে তালে গুজৰি উঠিল নৰখাদক পিশাচ-
হঁতব বন্দুকবোৰ! শ শ শবীৰৰ তেজেৰে তুমূৰালি হৈ মাটিত
ছট-ফটাৰলৈ ধৰিলে। প্ৰাণৰ কাতৰত মৰা চিএওৰ! কি আৰ্তনাদ!
বৈ গ'ল তেজৰ নিজৰা! বক্তৰে বঞ্চিত হ'ল মাতৃভূমিৰ বুকু! উহঃ!
কি অসহ যন্ত্ৰণা! পিশাচহঁতৰ চুকুৰ তিব্বিৰণি বাঢ়িবলৈ ধৰিলে!
বক্তৰে ফাকু খেলিলে হেপাহ গুচাই! ভাৰতৰ ইতিহাসত পুনৰ সৃষ্টি
হ'ল “দ্বিতীয় জালিয়ানবাগ”!!

হৃপেন! তাৰ কি হ'ল? সিও সলিল সমাধি জ'লে ইয়াতেই।
কলিজাৰ বজা তেজৰ চেকুৰাবোৰ সেউজীয়া দ্বাহনিৰ পাতে পাতে
জিলিকি উঠিল। শিৱনাথ পশ্চিতে পচুলীত থকা শেৱাঙ্গী জোপাৰ
ফুলেৰে গৰ্থা মালাধাৰ হৃপেনৰ সমাধিত অৰ্পণ কৰি শেষবাৰৰ বাবে
'হৃপেন' বুলি কৈ হুটোপাল চুকুপানী টুকিলে।

সভা ভাগিল। বংমনে তাতেই গণসংগ্রাম পৰিষদৰ নেতা কেইজন-
মানৰ লগত নিশাটো কটাই পিছদিনাৰ কাৰ্য্যসূচীলৈ আগবঢ়িলে।

বজাৰবী গাঁওত সভা বহাৰ গম পাই পুলিচ-মিলিট্ৰী আহি
গাঁওত ঘৰাও কৰি প্ৰতি ঘৰে ঘৰে তালাচী কৰিলে। অত্যাচাৰ!
মাৰধৰ! লুঠন আদি কাৰ্য্যত বজাৰবী গাঁওত আতঙ্কৰ সৃষ্টি কৰিলে।
ঘোপমৰা আক্কাৰ নিশাৰ দোভাগ! চাৰিওকালে নিজম! কেঁচাৰ
নিউ নিউ মাতৃধাৰে বংমনহঁতৰ মনটোত সন্দৰ্শন ভাৱ এটাৰ সৃষ্টি
কৰিলে। সিইতে যিকোনো উপায়েৰে পুলিচৰ চুকুত ধূলি মাৰি
বজাৰবী গাঁওৰপৰা উধাৰ হ'বলৈ চেষ্টা কৰিলে। কিন্তু বাৰ কি দৰে?
চাৰিওকালে বন্দুকধাৰী থাবা। তৎসন্দেশে সিইতে বাতিৰ সাঙ্গ

পিঙ্কি লৈ বিবলাব দৰে সাৱধানেৰে ইটোৰ পিছত সিটো খোজ আগবঢ়ালে। কিন্তু সিইতৰ কি দৰ্ভুগ্য! সন্তুষ্টীৰ চোকা পছবাৰ-পৰা কোনোমতেই হাত সাৰিব নোৱাৰিলে। তিনি বেট্ৰোৰ উচ্চৰ উজ্জ্বল পোহৰে সিইতৰ মুখমণ্ডল আবৃত কৰি পেলালে। জগে জগেই দৃঢ়ই ডৰ্জন বাইফেল্সধাৰীয়ে সিইতক দেৰাও কৰি হেওকাপ লগালে।

জিলা হাজৰ সম্ভাৰ সভাপতি আৰু ডিনিঝন গণসংগ্ৰাম পৰিষদৰ নেতা গ্ৰেপ্তাৰ কৰা কাৰ্য্যক নিন্দা কৰি প্ৰতিবাদ দিবস পালন কৰিলে। বংপুৰ, মাজুলী!আৰু শামাগাঁওৰ কেইবা শ লোকৰ এটা সমদলে কাছাৰী ঘৰৰ সমুখ্যত ধৰ্মবট কৰিবলৈ বুলি যাত্রা আৰম্ভ কৰিলে। মিতালী, মুহিদৰ আৰু অনিজহাঁতে স্বসংগঠিতভাৱে আগ-বঢ়াই নিলে সকলোকে। হাতত ফ্ৰেগ আৰু মুখ্যত শ'গানৰ প্ৰতিধ্বনিবে দ্রুতগতিবে সকলো আগ বাঢ়িবলৈ ধৰিলে।

কাছাৰী ঘৰৰ সমুখ্যত ঠিয় হোৱাৰ জগে জগেই C.R.P ধাহিনীৰ লাঠি চাৰ্জ আৰম্ভ হ'ল। মিতালীহাঁতৰ সমদলৰ ওপৰত লাঠিৰ প্ৰচণ্ড প্ৰহাৰ ! সকলোতকৈ আগত থকা বংমনৰ ভায়েক ফুলেৰৰ তি'য়হৰ জালি যেন দেহটো মাটিত বাগৰি পৰিল। পানী পানী বুলি চিৰি বি থকা শুকান মুখখনৰ ওপৰত দৈত্যবিজাকৰ বুটৰ গৰক পৰিল !

“মাৰ, পিট, আছামীয়াক মাটি মে মিলা দ’।”— পিশাচহাঁতৰ মাজুত আনন্দৰ বোল।

ফুলেৰৰ শেষ নিশাস পেলালে। ইহ জগতবপৰা কোনোবা এখন জগতলৈ তাৰ প্ৰাণপক্ষী উৰা মাৰিলে। মাথো নিথৰ হৈ পৰি ব'ল তাৰ পঞ্চভৌতিক দেহাটো।

বংপুৰ, মাজুলী আৰু শামাত শোকৰ ছাঁ পৰিল। ফুলেৰৰ শহীদ হ'ল সকলোৰে বুকুত বজ্জ্বাত দি।

বংমন আৰু মাকৰ ?

সিইতে চিৰি নেকালিসেও দেহাৰ ভিতৰত উমি উমি অগুনি
বশুকৰা

অলি ধাকিল। কোনেনো বুজির মাতৃব পুত্রহাবা বেদনা আৰু
আত্মহাবাৰ প্ৰতিশোধৰ ভাৰ ? আনন্দৰে মুখবিত হৈ উঠা ঘৰখনলৈ
পুনৰ অক্ষকাৰ নামি আহিল। বংমনৰ মাকৰ অস্তৰৰ হুমাই ওৰ পৰা
জুইকুৰাত আকৌ ঘি'উ ঢালি দিলে ! বাহযোৰৰপৰা যেন এখন
হাত আলাসতে এৰি পৰিল।

বংমনে মুক্তি পালে। কিন্তু ঘৰখনত সি এক মুহূৰ্তও ধাকিব
নোৱাৰা হ'ল। চকুৰ আগত ভাঁহি উঠা ভায়েকৰ মুখখন দেখি তাৰ
অস্তৰত সঘনাই উঠি থকা উচুপনি কোনোমতেই বাধা দিব পৰা নাই।
তাৰ এক মাত্ৰ ভায়েক আছিল ফুলেশ্বৰ। তাৰ অবিহনে যে বংমনৰ
গোটেই জীৱনটোৱেই অকলশৰীয়া। মৃহিধৰ আৰু অনিলে
ফুলেশ্বৰৰ যতুৰ মুহূৰ্তটো বংমনৰ আগত ডাঙি ধৰি তাক বেছাৰ দিব
নিবিচাবিলে। তাৰ আগত সিঁহতৰ চকুৱেদি নিগৰি নিগৰি ওলাই
অহা চকুপানী কেইটোপাল যেন বেজাৰৰ নহয়—আনন্দবহে, এনে
ভাৰ প্ৰকাশ কৰিলে যথিধৰ আৰু অনিলে।

আজি বহুদিনৰ মূৰত সিঁহতে কুশলক সগ পাইছে। ছয় বছৰ
মানক আগতে মাজুলীৰ যথিধৰহতৰ ঘৰত আৰু বিহৃতজীত কৰা বং
তামাছাৰ কথা সিঁহতৰ মনলৈ আহিল। কি যে আনন্দময় সময়
আছিল সেইচোৱা ! তুদিনৰ আগৰ কথা হ'লেও সি কালৰ বুকুত
জাহ গৈ জীৱনৰ স্মৃতিস্মৃকপ হৈ পৰিল।

তুবছৰৰ আগতে কুশল ফৌজত সোমাইছিল। ফৌজৰ কটকটীয়া
শাসননীতিৰ মাজত থাকি ঘৰলৈ আহি মনটো তাৰ মুকলি মুকলি
যেন লাগিল। কিন্তু অসমৰ চৌপাখ্যে উঠা ককণ বিনিয়ে তাৰ অস্তৰ
স্পৰ্শ কৰি গ'ল। অহিংসাৰ পথ অৱলম্বন কৰি অসমৰ জনসাধাৰণৰ
এই অৱস্থা ? ভাৰতীয় সৈনিকৰ নিজ দেশৰ জনসাধাৰণৰ ওপৰতেই
এই অত্যাচাৰ ? সি নিজকেই ধিকাৰ দিলে। কিন্তু ক'তা সিটো তেনে
নহয় ? আৰু এই সৈনিকবিজাকো দেখোন তাৰ দৰেই একেখন
অস্তৰ আৰু একোটা জীৱন থকা লোক। তেন্তে সিঁহতৰ দ্বাৰা
বাধ্যতামূলকভাৱে জনসাধাৰণৰ ওপৰত দমননীতি চলোৱা হৈছে ?

কুশলে নেজানে বাজনীতির কথা। নেজানে দেশের ব্যবস্থীয়া
বৃক্ষজীবী শ্রেণীটোর সামাজিক চিন্তাধারার কথা। আদেশ আদেশেই।
তার জীবনত মাথো আদেশেহে মানি চলিব লাগে। আদেশ হ'লে
স্বঅস্ত্রে নিজকো বশিদান করিব লাগিব। সৈনিক হোরাতকৈ তাৰ
আজি সংগ্রামী হৈ হাজাৰ হাজাৰ জনতাৰ মাঝত মিলি যাবলৈ ইচ্ছা
গ'ল।

: হেবো বংমন, তইতে জানো মিজোবামৰ লালডেঙা আৰু পঞ্চাহৰ
হৰচাল সিং সন্ত সংগোৱালৰ পথ অৱলম্বন কৰি আন্দোলন চলাব
নোৱাৰ ? এনেদৰে অহিংসা নীতিবে আগবাঢ়ি গৈ কলিজাৰ
তেজেৰে ফাকু খেলি সংগ্রামত জয়ী হ'ব পাৰিবিনে ? কুশলে গঞ্জীৰ
স্বৰে প্ৰশ্ন কৰিলে ।

মিজোবাম আৰু পঞ্চাহত দপ্দপকৈ বিজোহৰ অগনি জলি
উঠিল। নিজ দেশের চৰকাৰৰ বিকল্পে অন্ত ধাৰণ কৰিবলৈও কুষ্টাবোধ
নকৰিলে। তেজলৈহে তেজ দিয়ে ।

: আমি তেনে কৰিবলৈ যাব নোৱাৰেঁ। কুশল। যিহেতু আমাৰ
এই সংগ্রাম গান্ধীজীৰ আদৰ্শৰে পৰিচালিত। চৰকাৰৰ অগ্রায়
আচৰণে আমাক বাধা দিব নোৱাৰে। আমি দ্রুতগতিবেই আগ
বাঢ়ি যাম। আমাৰ সংগ্রামে হয়তো সমগ্ৰ দেশখনতেই বিপ্লবৰ
সৃষ্টি কৰিব ।

: ধনতান্ত্ৰিক দেশত সমাজবাদৰ কলনা কৰাটো জানো অলীক
কলনা নহ'ব ?

: আমি সমাজবাদৰ কথা কলনা কৰা নাই। আমাৰ এই
সংগ্রামে বিচাৰে মাথো দেশখনক বিদেশীৰ অবৈধ অনুপ্ৰৱেশৰ পথ
চিৰদিনলৈ বন্ধ কৰি ভৱিষ্যৎ সমস্যাৰপৰা মুক্ত কৰাটো ।

: সিমানতেই জানো সমাপ্ত হ'লে হ'ব ? শোষক আৰু শোষিত
এই হৃষ্টা শ্ৰেণী যেতিয়ালৈকে আমাৰ সমাজখনত ধাৰ্কিৰ তেতিয়ালৈকে
দেশখনবেই বা উন্নতি কি হ'ব ? এটা শ্ৰেণীয়ে হাড়ডঙ্গ। পৰিপ্ৰেক্ষ
কৰিও দিনটোত হৃষ্টা ভাত, গাত এসাজ কাপোৰ আৰু দিনটোৰ

পরিশ্রমৰ অন্তত শ্রান্ত শবীৰৰ জিৰণিৰ বাবে অকণমান আঞ্চল্য পাৰলৈও হাহাকাৰ কৰিব লাগিছে। আৰু আনটো শ্ৰেণীয়ে ? আমি হ'লোঁ। সৈনিক। মোৰ নিজবেই সন্দেহ, দেশৰ মন্তজৰ হকেই কাম কৰিছোঁ। নে এক শ্ৰেণী পুঁজিপতিৰ স্বার্থৰ বাবে।

আধিক অৱস্থাত জুকলা হোৱা কুশলে এৰা-ধৰাৰ মাজেদিয়েই মেট্ৰিকটো পাছ কৰি ফৌজত সোমায়। সৈনিক হৈও সি সমাজবাদৰ কথা চিন্তা কৰে। অনিল আৰু মৃহিধৰে তাৰ কথাত বেছ আনন্দিত হ'ল। সিইত্ব ধাৰণা—হয়তো এদিন শ্ৰমিক, কৃষক আৰু বহুৱা এক হৈ দেশজুৰি বিপ্লব গঢ়ি তুলিব—শোষক শ্ৰেণীৰ বিৰুদ্ধে।

॥ ছয় ॥

মাজুলী হাইকুল প্ৰাঙ্গন। ছাত্ৰনেতা প্ৰফুল্ল মহন্ত আৰু ভৃঙ্গ ফুকন আহিছে। বাইজৰ সমাগম হ'ল নেতাকেইজনৰ সংগ্ৰামধৰ্মী ভাৰণ শুনিবলৈ। বাইজৰ চিঞ্চিৰি চিঞ্চিৰি পুনঃ পুনঃ সৰ্তক কৰি দিলৈ অসাংবিধানিকভাৱে পাতিবলৈ লোৱা বিধান সভাৰ নিৰ্বাচনত ভোট দান নকৰিবলৈ। এতিয়াও ভোটাৰ তালিকা সংশোধন হোৱা নাই আৰু জোৰ-জুলোমকৈ অসমত জাপি দিব বিচৰা নিৰ্বাচনৰ দ্বাৰা যি চৰকাৰ গঠন হ'ব সি যে বাইজৰ হিতোকাঙ্ক্ষী অহয তাক অসমৰ সহজ-সৰল বাইজে বচিয়াকৈ বুজিলৈ। চৰকাৰে নিৰ্বাচন পাতিবলৈ

দৃঢ় সংকলন ল'লে আৰু বাইজে নিৰ্বাচন বৰ্জন কৰিবলৈ দৃঢ়প্ৰতিজ্ঞ
হ'ল ।

ঃ কলিতা ; বেছ এটা স্মৰণ পাইছেঁ। এইয়ে প্ৰতিশোধৰ
উপযুক্ত সময় ।

ঃ শৰ্মাই কি প্ৰতিশোধৰ কথা কৈছে মই একো বুজিৰ পৰা
নাই ।

ঃ ভৱেশ বকৱাৰ কথা পাহৰি আছে নেকি ?

ঃ নাই, পাহৰা নাই। কিন্তু তেখেতৰ ওপৰত আক' কিহৰ
প্ৰতিশোধ ল'ব বিচাৰিছে ।

ঃ ভৱেশ বকৱাই এইবাৰৰ নিৰ্বাচনত কংগ্ৰেছ (আই)-ৰ প্ৰাৰ্থী
হিচাপে প্ৰতিষ্ঠিত কৰিছে। কিন্তু নিৰ্বাচন কেনে এটা পৰিবেশত
হ'ব বুলি আপোনাৰ ধাৰণা ?

ঃ প্ৰকৃত ভোটাৰৰপৰা যে ভোট পাব, মোৰ সন্দেহেই।
তাৰোপৰি নিৰ্বাচনৰ বাবেই যে আৰু এখন তেজৰ লৈ ব'ব, মেইটো
নিশ্চিত ।

ঃ যোৱা নিৰ্বাচনত এইটো সমষ্টিৰপৰাই মই চি. পি. এম. দলৰ
প্ৰাৰ্থী হিচাপে নিৰ্বাচনত নামিছিলোঁ। ভৱেশ বকৱা আছিল জনতা
পার্টিৰ মানুহ। মেই সময়ত মোৰ বিকল্পে আৰু আমাৰ দলটোৰ
কুনাম যি সোপা গাই দৈছে মই পাহৰা নাই। মই তাৰ পোতক
তোলাৰ ছেগ চাইছে আছোঁ।

ঃ কি কৰেু বুলি ভাবিছে ?

ঃ কলিকতায় : নামী গুণা কেইটামান মোৰ হাতত আছে।
সিঙ্গৱ হতুৱাই ভৱেশ বকৱাৰ ঘৰত ডকাইতি কৰোৱাই ঘৰটো
ব'মৰিং কৰোৱা হওক। হাত সাৰিবৰো বেছ উপায় আছে। ৰেক্ষ
দেখ দেখকৈ ছাৰ সম্ভা আৰু গণ সংগ্ৰাম পৰিহদৰ লোকেল
লিডাৰৰ ওপৰত পৰিব ।

ঃ গুড আইডিয়া শৰ্মা, গুড আইডিয়া। লোকনাথ কলিতা

আক বৌবেন শৰ্মা। হয়োজনেই নামজগা ঠিকাদাৰ। বিশেষকৈ কাঠৰ
ব্যৱসায় কৰে। কলিকতাত হয়োজনৰে একো একোটা কাঠৰ মিল
আছে। কিন্তু কাঠৰ যোগান ধৰে অসমৰ বনাঞ্জলৰপৰা। বাজনীতিও
কৰে। সুবিধা বুজি আজি ইইটো দলত, কাইলৈ সিটো দলত
কৰি দল বাগৰি ফুৰে। হয়োজনেই সাথ সাথ টকাৰ মালিক।
কোনো দিনে জনসাধাৰণৰ মাজলৈ গৈ নিজৰ সমাজখনৰ মামুহ-
খিনিৰ দুখ-দুর্দশা, অভাৱ-অভিযোগ, বিলাই-বিপন্তি আদিৰ বুজ
নলয়; অথচ বাজনীতি কৰে। স্বার্থপৰ, সুবিধাবাদী শৰ্মা আক
কলিতাই নিজৰ সুখ-স্বাচ্ছন্দ্যৰ বাহিবে আন একো নিবিচাৰে।

টকাৰে মামুহক বান্দৰ নচোৱাদি নচুৱাৰ পাৰি। শৰ্মাইও
টকাৰে পোহনীয়া গুণোক কামত খৃঁৰাইছে। নিজৰ প্ৰয়োজন-
সাপেক্ষে সকলো কৰোৱাই লয়। কামৰ বিনিময়ত হাজাৰ হাজাৰ
টকাৰ বঙ্গীচ বিলায়।

ঃ ওষ্টাদ দত্ত; মোৰ এটা প্ৰেন আছে। যিমান পৰা যায়
ল্যেনকালে কৰিব লাগে বাবেই আপোনাক মাতি পঠিয়াইছিলোঁ।

ঃ কেনেকুৱা প্ৰেন ভাবিছে আমাক জনাৰ লাগে। আমাৰ
ওপৰত কাম ছমজাই আপুনি নিচিন্ত হৈ বহি থাকক।

ঃ প্ৰেন কিন্তু বৰ চিক্রেট।

ঃ আপোনাৰ সকলো প্ৰেনেই চিক্রেট বুলি আমি আগৰপৰাই
জানো।

ঃ খুউব সাৱধানৰে কামটো ফিনিচ কৰিব লাগিব। নহ'লে
মোৰ বাবে ট্ৰাবোল আহিব পাৰে।

ঃ ন' কোৱেচেন; ন' কোৱেচেন। আমি কৰিলে আক তাত চিষ্টা
কৰিব লগা একো নাই।

ঃ মাৰ্ডাৰ! ইট উইল বি এ জাইগানটিক মাৰ্ডাৰ!

ঃ ভবেতো অল্ল জটিলেই হ'ব। আচ্ছা, কাক আক কেনেকৈ
কৰিব বিচাৰে?

বৌবেন শর্মাই শুগুপাটি'র লিডাৰ ওস্তাদ মস্তক গোটেইবিলাক
কামৰ কথা পৰিপাটিকৈ বুজাই দিলে। দহ হাজাৰ টকাৰ
আগতীয়া বজ্জিতো দিলে। শর্মাৰ চেহাৰত বিলাতী মদেৰে আড়ডা
বহিল। তেজৰ দৰে বজা বজা বিলাতী মদৰ গিলাচৰ পিছত
গিলাচ প্ৰত্যেকৰে পেটত হজম হ'বলৈ ধৰিলে। প্ৰতি গিলাচ
পিহি খোৱাৰ পিছত 'গোটেইবিলাকৰে চকুৰ তিৰ-বিবণি বাঢ়ি
ষাৰলৈ ধৰিলে। প্ৰত্যেকৰে চেহেৰাই ভয়ঙ্কৰ ভয়ঙ্কৰ কপ ল'লে।
ময়া-মায়াহীন অস্তৰবিলাক শিলতকৈও কঠিন হৈ পৰিল। আগ
বাঢ়িল কলিত আঁচনি কপায়ণ কৰিবলৈ।

বিজুলী সৰবৰাহ বন্ধ। টেলিফোনৰ লাইন অচল। নিশাৰ
শ্বেৰ আন্ধাৰত পেঞ্জিঙ টৰ্চৰ ক্ষীণ পোহৰত ভৱেশ বকৱাৰ কলিজাত
সোমাই পৰিল চিক-মিকীয়া কুপালী বঙৰ এফুট দীৰ্ঘল এখন তীক্ষ্ণ
ডেগোৰ ! লুঁষন হ'ল সকলো টকা-পইচা, আ-অলকাৰ ! বিচনাত
পৰি থকা ভৱেশ বকৱাৰ শৰ্বীৰে এবাৰ চিংকাৰ কৰি নিষ্টল হৈ পৰি
ব'ল ! মাথো পাঁচ মিনিটৰ অস্তৰত ঘৰৰ ভিতৰত এবি ধৈ অহা
টাইম ব'মে বকৱাৰ বৃহৎ বঙ্গলাটো স-প্ৰাণে চৰ্চ-বিচৰ্চ কৰি
পেলালে।

আচৰিত কাণ্ড। পুলিচ বিভাগৰ উচ্চ বিষয়াই জ্বোৰ তদন্ত
চলালে। গ্ৰেপ্তাৰী পাৰোৱানা জাৰি কৰিলে বহুতৰ ওপৰত।
বংপূৰৰ বংমন !

জিলা ছাত্ৰ সম্বাৰ সভাপতি বংমনক ভৱেশ বকৱাৰ হত্যাৰ
সন্দৰ্ভত গ্ৰেপ্তাৰ কৰাৰ অভিযোগ উঠিল। বংমনৰ জৌৱনৰ সুবিমল
আকাশত ক'লোয়া ডাইৰে দেখা দিলে। নানান সংঘাতৰ মাঝেৰে
আগবঢ়ঢ়; জৌৱনটোলৈ পুনৰ আহি পৰিল সংঘাত। মিছা অভিযোগত
দোষী সাব্যস্ত হৈ সি নিজৰ প্ৰাণটোক আহতি দিবলে ? মাকৰ বিদৌৰ
হৃদয়ত সি আকো আঘাত হানিবলে ? যোৱা বহাগত মাকে মিলালীক
এদিন এইখন ঘৰৰ বোৱাৰী কৰিয বুলি কোৱা কথাৰাৰ সি বাস্তৱত
অস্তৰজৰা।

কপায়ণ কৰিব পাৰিবনে ? চিন্তাৰ সাগৰত সি কতনা সাঁতুৰিলে ।
কিন্তু পাৰাপাৰ নেপালে ।

মুহিদৰ আৰু অনিলহিঁতৰ ওপৰতো গ্ৰেপ্তাৰী পাৰেৱানা জাৰি
কৰিলে । মিছা অভিযোগত বছতক গ্ৰেপ্তাৰ কৰি কঠোৰ শাস্তি
বিহিলে কিন্তু প্ৰকৃত অপৰাধী ধৰা নপৰিল । বংমনহিঁতৰ ওপৰত
চোকা পতৰা মেলিলে । কিন্তু নিৰপৰাধী হৈ কোনেও অপৰাধ
মূৰত জাপিলৈ শাস্তি ভুগিবলৈ সম্মত নহ'ব । সেয়েহে বংমন-
হিঁতক গাঁওবপৰা পলোৱাই পঠিওৱাৰ দিহা কৰিলে । গাঁওত এটাৰ
ডেকা ল'বা পুলিচ মিলিটেৰীৰ অত্যাচাৰত ধাকিব নোৱাৰা হ'ল ।
দিন-বাতি, হাবি-বন একাকাৰ কৰি পলাই ফুৰিব জগা হ'ল ।

ঃ যোৱা বংমন, তুমি পলাই যোৱা । মোৰ প্ৰিয়তম ! তোমাক
মই দম্যুহিঁতৰ হাতৰ নিৰ্তু অত্যাচাৰৰ বলি হ'বলৈ দিব নোৱাৰে ।
—মিতালীৰ বংমনৰ প্ৰতি কাতৰ অমুৰোধ ।

ঃ মই হত্যাকাৰী নহ'ও ; মই কাৰো অস্থায় কৰা নাই মিতালী ।
মোক জমি পলাই যাবলৈ নক'বা । মই মিছা অপঃশলৈ পলায়ন
কৰিব নোৱাৰে ।

ঃ নহয়, নহয়, প্ৰিয়তম, তুমি যোৱা ; যিমান পাৰা দূৰলৈ গুছি
যোৱা । তুমি নিৰাপদে বাঁচি থকা ।

ঃ আমি সংগ্ৰামী ; সংগ্ৰাম কৰিছোঁ। দেশৰ বাবে, জাতিৰ
মজলিৰ সাধিবৰ বাবে । অসমীয়াৰ অস্তিত্বক লোপ পাৰলৈ দিব
নোৱাৰে । বক্ষা কৰিব লাগিব । অসমৰ অতীত গৌৰৱ ; অসমীয়া
জাতিৰ বীৰত্বৰ কথা আমাক আমাৰ ইতিহাসে সৌৱাৰাই আছে ।
গতিকে, তেনে এখন দেশত, তেনে এটা জাতিৰ সতি-সন্ততি হৈ
আনলৈ উক্ষেপ কৰি পলায়ন কৰিম ?

ঃ সময়ৰ সাপেক্ষে পলায়নো কৰিব লাগিব আৰু কুস্মৃতি
ধাৰণ কৰি শক্তিৰ ওপৰত ঝ'পিয়াই পৰিবও লাগিব । ইতিহাসৰ-
শৰাবে দেখোন পাইছোঁ সময়ত বাহুলী গৰাধৰেও পলায়ন কৰিব

ଜୀବା ହେଛିଲ । କିନ୍ତୁ ପିହତ ମେଇ ଗଦାଧରେଇ ପତନମୁଖୀ ବାଜ୍ୟତ ଥକି ଯୋଗାଳେ ପୂନର ମୂର ଡାଙ୍ଗି ଉଠିବିଲେ ।

ଶ୍ରୀ : କିନ୍ତୁ ମହି ମେଇଥିନ ସବତ ମାକ ଏବି ହୈ କେବେକେ ଆଁତରି ଯାଏଁ ?

ଶ୍ରୀ : ସବତ ଧକାଟୌ ସେ ତୋମାର ବାବେ ବିପଦଜନକ । ପୁଣିଚେ ଗାଉଣ୍ଡ ସଦାଯ ତୋମାଲୋକକ ବିଚାରି ଚଳାଥ କରିଛେ । ଯଦି ଧରିବ ପାବେ ?

ଶ୍ରୀ : ଆଁତରି ଯୋରାବ ପିହତୋ ଯଦି ଆମି ପୁଣିଚର ହାତତ ଧରା ପରେ ?

ଶ୍ରୀ : ମେଯା ଆମାରେଇ ତୁଭାର୍ଗ୍ୟଃହ'ବ ।

ଆକ ମାଥୋ କେଇଟାମାନ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପାହତେ ଶୂର୍ଯ୍ୟଟୌ ପଞ୍ଚମଦିଶର ପର୍ବତମାଳାର ମାଜତ ମୋମାଇ ପରିବ । ଜୁବିଟୌର ପାନୀଧାରୀ ଶୂର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର ହେତୁଲୁହୀ ସବଗ ଲାଗି ଟିକ-ମିକାବିଲେ ଧରିଛେ । ପାବର ଶିମଲୁ ଆକ ମଦାର ଜୋପାତ ବିଂହ ଲୈ ଦୂର ଅହା ଚବାଇବୋରେ କୋଶାହଳ କରିଲେ । ଲାନି ନିଛିଗା ଶାବୀ ଶାବୀ ବଗଲୀ ଆକ କନୋରାବୋରର ପାଥିର କୁଞ୍ଜନେ ଆକାଶମାର୍ଗତ ସଙ୍ଗୀତର ଧରି ତୁଳିଲେ । ଦିନର ଦିନଟୌ କବା କଠୋର ଶ୍ରମର ଅନ୍ତର ଆନ୍ତ ଶବ୍ଦିରର ଜିବଣର ବାବେ କତ'ଜନ ଖେତିଯକ ସବଲେ ଉଭତେ ଏଇଧିନି ସମୟରେ । ଏଇ ସଙ୍କିଳ୍ଯା ବଂମନେ ଗାଓ ଏବି ପଲାଇ ଯାବ ଲଗା ହୋଇବାତ ତାବ ଅନ୍ତରତ ଶୋକେ ଖୁଲ୍ବା ମାରି ଧରିଲେ । ସବଧନର କଥା ଚିନ୍ତା କରି ମି ଶୋକବିହଳ ହୈ ପରିଲ ।

ଶ୍ରୀ : ମିତାଲୀ : ଆଜିବ ଏଇ ସଙ୍କିଳ୍ଯା ଶୁଦ୍ଧିବୀର ବୁଝିଲେ ଯେନ ଅହା ନାହିଁ, ଆହିଛେ ମୋର ଜୌଇନିଲେହେ । ଅଜାନିତେ ବହତୋ ଚିନ୍ତାହି ମୋର ବୁଝୁତ ଠାଇ ଲ'ଲେହି । କିବା ଯେନ ଅମଙ୍ଗଲହେ ଦେଖା ଦିବ, ଏନେ ଲାଗିଲେ ମୋର ମନତ ।

ଶ୍ରୀ : ତେବେ କଥା ଘନିଲେ ନାନିବା । ତୋମାର କିବା ହ'ଲେ ମହି ଆସୁହତ୍ୟା କରିମ । ତୋମାର ଅବିହନେ ମହି ଜୌଯାଇ ଧାରିବ ନୋରାବିମ ଅନ୍ତରତମ ।

ଶ୍ରୀ : ମିତାଲୀ, ଏନେ କଥା କୈ ଅନ୍ତରତ ଆହାତ ନିଦିବା । ମେହ-ଯନ
ବର୍ତ୍ତନିତା ।

দেই-পুরি যায়, কলিজা যেন ডোখৰ ডোখৰ হৈ যায়। অন্তবে আৰু
আঘাত সহিব নোৱাৰে ।

তুমি যোৱা প্ৰিয়তম, তোমাৰ বাবে অপেক্ষা কৰি থকা-
কেইজনে আমনি পাৰ। মোৰ বাবে চম্পাইত বাটট বৈ আছে।
সাৰধানে যোৱা ; এইয়ে মোৰ অছুবোথ ।

সক সীকোডালেৰে বংমন জুৰিটোৰ পাৰ হ'ল। ছয়ো পাৰৰ-
পৰা ছয়ো ছয়োকে এবাৰ চালে। হয়তো জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠ দেখা
এয়াই হয় ? ষ্বৰধন আৰু তাৰ চেনেহৰ মিতাঙ্গীক তেনেকৈ
জুৰিটোৰ পাৰত এৰি ৪খ যাবলগীয়া হোৱাত বংমনে হৃদয়ত
মৰ্মাণ্ডিক বেজাৰ অছুভৱ কৰিলে। সংগ্ৰামৰ বাট দেখুৱাই আগবঢ়াই
নিয়াঁ বংপুৰ, মাজুলী আৰু লামাগাঁওৰ সহজ-সৰল মানুহখিনিৰ-
পৰা আজি এই সন্ধিয়া বিদায় লৈছে তাৰ আত্মবক্ষাৰ বাবে। তাৰ
প্ৰাণটোৰ প্ৰতি মমতা নেথোকিলেও আত্মবক্ষা কৰাটো নিতান্তই
প্ৰয়োজনীয় তাৰ মাকৰ বাবে, মিতাঙ্গীৰ বাবে আৰু কৰ পৰিমাণে
হ'লেৰ সংগ্ৰামী বাইজক আগবঢ়াই নিবলৈ। বেদনাভৰা অন্তবেৰে
সি মিতাঙ্গীৰ ফালৰ পৰা মুখখন দূৰাই ইকৰাণি ডৰাৰ মাজেৰে
নাহৰবাৰৌলৈ যোৱা লুঙ-লুঙ্গীয়া বাটটোৰ ফালে খোজ ল'লে।
মুহিধৰ আৰু অনিলে তাৰ বাবে তাত অপেক্ষা কৰি আছে ।

হাবিৰ মাজত এনে নিৰ্জনতাত বহি থাকি কি কৰো বুলি
ভাৰিহ তহ্তে ? বংমনে বাটৰ দাতিত তলমূৰ কৰি বহি থকা
মুহিধৰ আৰু অনিলক মুধিলে ।

কিবা এটা উপায় চিন্তিব লাগিব। মুহিধৰে ধীৰ স্বৰে মূৰ
তুলি বংমনৰ মুখলৈ চাই ক'লে ।

চুকীয়াকৈ থকা কোনোৰা এখন গাঁওত গৈ থকাৰ উপায়
উলিয়াৰ নোৱাৰিলে ? —উন্তৰৰ বাবে অপেক্ষা কৰি অনিলে
বংমনৰ মুখলৈ চাই ব'ল ।

বংমন : উপায় উলিয়াৰ পাৰি ।

মৃহিধৰ : কি উপায় ভাবিছ ?

বংমন : নাহববাৰীলৈকে ঘাঁওঁগৈ ব'ল ।

অনিল : নাহববাৰী পাবলৈ গোটেই নিশ্চাটো খোজ কাঢ়িৰ
লাগিব ।

মৃহিধৰ : উপায় মহৎ, কিন্তু পথ হুগ'ম । বাঘ, ভালুক, বনৰীয়া
ম'হ, বনৰীয়া হাতী আদিৰে ভৰা গেজেপনি । আগতে তাত হাতী
ধৰা গড় আছিল বাবেই তাৰ নাম হাতীগড় বিজ্ঞার্ড হ'ল । বংপুৰ,
মাজুলী, আৰু লামাৰপৰা হাতীগড় বিজ্ঞার্ডলৈ সাতমাইল বঢ়ি ।
বিজ্ঞার্ডৰ মাজেৰে প্ৰায় দুই মাইল দৈৰ্ঘ্যৰ সক পথ এটা গৈ নাহববাৰী
বাইজৰ পথাৰত ওলাইছেগৈ । পথাৰখনৰ সিমূললৈ নাহববাৰী
গাঁওঁখন ।

অনিল : বাক, তইতৰ তাত কোনোৱা মিডিৰ-কুটুম্ব আছেন ?

বংমন : মাৰ সমস্কীয়া মোমায়েক এজনৰ ঘৰ আছে । তাতে
তিনিওটাই নিচিষ্ঠে থাকিব পাৰিম ।

মৃহিধৰ : তিনিটাকৈ ডেকা ল'বা ঘপহ'কৈ ওলালে ধকা
খোৱাৰ ঘোগৰ দিয়াত কিবা জানো অমুবিধা নেপাৰ ?

বংমন : ঘৰৰ অৱহা টুকিয়াল । খেতিৰ চহকী মাহুহ ;
অমুবিধা পাৰ নেলাগে দেখোন ।

অনিল : পিছে তইতৰ হাতত কি কি হাখিয়াৰ আছে ?

মৃহিধৰ : বিভঙ্গভাৰটো আৰু শুলী এক উৰ্জনমান আছে ।

অনিল : মোৰ হাততো পিষ্টলটো আৰু শুলী পাঁচোটা আছে ।

বংমন : তেন্তে হ'ব দে ; মইও বক্সুকটো খুলি কাপোৰেৰে
মেৰিয়াই লৈছো । শুলীও এপেক্ষেট আছে । প্ৰত্যোকৰে পিষ্টিত
দেখোন মিত একোখন ওলমি আছেই । ইকবাৰী ডৰাৰপৰা
ওলাই বিশাল পথাৰখন পাৰ হৈ উভৰ ফালে ধকা বেল আলিঙ্গ
উঠিবলৈ বংমনহঁতৰ বেছিপৰ নেলাগিল । পৰৰ্বত দাঙ্গিয়েলি পূৰ্ব-
পশ্চিমাকৈ বৈ গৈছে উভৰ পূৰ্ব-সীমান্ত বেলৱেটো । বংমনহঁত
বক্সুক

पंचम फाले याव लागे। तिनिमाहिल भट्टाऱ्याहि गै सिंहते टेचन एटा पाले। टेचनटोत कोनो माहुह नाहिल? निमाण-माण। तात एथन सक सांगाहिक वजाब वहे। दिनब भागतेह एवाब ट्रैइनब समय हय। नाहववारौबपवा चाबि माहिल कि छमाहिल वाट कुबुरियाहि आहि ताब माहुहे इयात वजाब करे। विशेष ज्ञकर्बी काम नेथाकिले तालै कोनो माहुहेह नाहे, स्थायी दोकान बुलिवैले माथे पान-तामोजब घूमाटि ठुर्खन, दिनत ट्रैइन अहाब समयात अलप समय खोला वाखे आक वाकीचोरा समय वङ्कडे थाके। वजाबब दिनटोत चहववपवा वेपोर्बी आहि वजाब पाते। आचूतीया ठाईलै वेपोर्बी आहिवैले टान पाय। सेहि वावेह वस्तु-काहानिब जुइ छाइ दाम उठे।

पुहमहीया हाड-ईंपोरा टेचा वताहजाके सिंहतब डेका तेजव उत्तापो येन केहि डिग्रीमान कमाहि दिले। काण सिर सिरावैले धरिले। कुफ्फपक्षब वाति। मेघमूळ आकाश। खुउब घरैकै नियब परिवेह। मोनाबपवा गामोছा एथन एथन उलियाहि सिंहते काण-मूळ भालदबे मेरियाहि ल'ले।

मृहिधव : ऐ इयातेह अलप वँ। जुइ एकुबा अलाहि हात-भरिवोब सेकि लँ।

अनिल : भवि केहिटा ज्ञावत अकबा परिले अ'। नियबत तितिले कापोबब ज्ञोताहि एको काम नकबा हय।

बंमन : वजाबब घब एटाब भितवते जुइ एकुबा अलाउँ : ओचवते धरिओ आहे।

मृहिधवे सक घब एटाब चालवपवा शुकान खेब एमुटि उलियाहि जुइकुबा अलाले। चाबमिनाबब पेकेट एटा उलियाहि तिनिटा चिगाबेट अलाहि हल्पिले। जुइकुबाब काषत वहि सिंहते घब आवाम पाले। बंमनब मनटो ऊबा माविले ताब घवधनैले, ताब माकब कावले। पद्धावत सोणगाटि येन खोकब पकाधान लाह

थाई हालि परि आहे। माके वाक केनेकै चपाव? आने चपाई दिंतेये यदि आले एथानि करे, माकव बेथ्या लगा अस्त्रबद्ध आघात पाव। किंतु माकेतो ताक एने समस्याबोवब आजड घरत थाकिवले निमिये। सि माकव बुक्त्रव कलिजा, चक्रवर्षणी।

अनिलः एইद्वे दिहिंडे-दिपांडे अनाई-वनाई सूरि फुराव आमाव कि प्रयोजन अ?'

मृहिधरः कि प्रयोजन ताव फलाफल पिछलै थाकक।

अनिलः अस्त्रे-सत्रे सू-सज्जित है आमिओ जानो बग दिवव वावे मुख्य-मुख्य ह'व नोरावे? गाढीजीव अहिंसा-नीतिरे संग्राम करि निजव ककाई-भाइकेइट। आक वाई-उनी केइजनीक बलिशाजलै पठियाओ किय?

बंमनः मरत वाखिबि, आमि कोनो वाहिबा शत्रव सैतेयुंज दिवलै योरा नाई। घरव शत्रव विक्रृत अस्त्र तुलि लै हातव कुठाव भवित मवाहे ह'व। युंज दिव परा शक्ति आमाव नाई बुलि नकां; आहे। होक हाजारजन खहीद! खहीदव आआई आमाव बाजनीति कवा एवम्बीयाहितव चक्रव आगत नृत्य करक। सिहितव वज्रव दवे कठिन हळय केइथन आमाव चुध-यातना, बिलाई-विपन्ति, आक हिया भंडा ककण विनिये परशिव पावेने नोरावे चां!

मृहिधरः आमाव सर्वव शेव है योराव पिछतो यदि सिहित शिलाधुव दवे अलव-अचव है थाके?

बंमनः नोरावे। धर्मास्त्राओ नकय आक इतिहासेओ नकय भावतवर्षत तेने पुकव अश्याचिल बुलि। आध्यात्मिकताव भावेच टोराई थका एই भावतस्त्रमिव बुक्त ओंजा। मामूहव हळय सिमान निदाकण आक सिमान कठिन नहय।

अनिल निधर है झुइकुवाव कावते वहि बंमनव कथा केइवाव गडीव चिन्तावे मनते झुकियाई चाले। सि भाविले—इ विज्ञानव मामूह, अधच धर्मास्त्रव ज्ञान, इतिहासव कथा आक आध्यात्मिकताव वक्तव्यवा

ভাবে ইয়াৰ মস্তিষ্কত ঠাই পালে কেনেকৈ ? সচাই ইয়াৰ অধ্যয়নক শলাগিবলগীয়া ।

অনিল : গাবোৰ অলপ টুনটুনীয়া হ'ল ; ব'বৰ সময় নাই ; ব'ল আকৌ যাত্রা আৰম্ভ কৰে ।

মৃহিধৰ : মোৰ হ'লে জুইকুৰাৰ কাষ এৰিবলৈকে মন ন'গছিল ।

জুইকুৰাৰ উত্তাপ লাহে লাহে কমি আহিল । নাহৰবণৰৌৰ অভিমুখে যাবলৈ বংমনহিঁত পুনৰ সাজু হ'ল । বজাৰখনৰ খৰা হাতৌগড় বিজাড়লৈ আৰু দুমাইল বাট । দুর্গমপথত বিপদৰ আশংকা দেখি বংমনে বন্দুকটো লগাই তাত বুলেট দুটা সোমোৱাই ল'লে । দুইনলৌয়া বন্দুক । বংমনে বন্দুক চলাই ভাল পায় । মৃহিধৰক লগতলৈ কেতিয়াবা কেতিয়াবা চিকাৰ কৰিবলৈও যায় ।

মাজনিশ। শেষতৌয়াকৈ ওলোৱা জোনটোৰ মুঠি মুঠি কোমল পোহৰে গভীৰ অৰণ্যখনৰ ওখ ওখ গছবিলাকৰ আগ চুমিলে । সক ঠেক এনজমান বহল বাটতোত তেতিয়াও জোনৰ পোহৰ স্পষ্টকৈ পৰিব পৰা নাই । গছৰ ডাল-পাতৰ মাজেৰে সবকি অহা ক্ষণ পোহৰ-পৰি বাটটো চকলা-চকল হৈ পৰিছে ; যেন এটা বিয়াগোম অঞ্গবৰহে শুই আছে !

মৃহিধৰ : ট'চৰ পোহৰ ভালদৰে পেলাবি দেই ; দীঘল-পিঘল বিলাক পৰি ধাকিৰ পাৰে ।

অনিল : বৰকৈ কথা-বতৰা পাতি হাই-উকমি কৰি যোৱা ভাল অহ'ব । বনৰীয়া হাতৌয়ে লগ পালে গোটেই কেইটাকে মহতৌয়াৰ ।

বংমন : বৰ ডাঙৰ ডাঙৰ-বাম জোক আছে অ', ট'চৰ পোহৰত কেনেকৈ লিকলিকাই বগাই আহিছে চা ?

কিছু দূৰৈত মচৰকৈ গছৰ ডাল এটা ভাগি পৰিল ।

মৃহিধৰ : ঐ, ওচৰত হাতৌ আছে সারধান ।

মৃহিধৰে ফুচ-ফুচাই কৈ সিইত দুয়োটাকে সারধান কৰি দিলে । বনৰীয়া হাতৌয়ে চোচা ল'লে তাক জ্য দেশুৱাই বাধা লিয়াটো অসমৰ ।

বংমনঃ ভয় নকৰিবি, আগবাঢ়ি ব'ল। এই বিপদতে ঈশ্বরে
আকৌনো বিপদত পেজাবনে ?

অনিলঃ মোৰ হ'লে আজি নিজকে আদিম মানৱ যেন শাগিছে।

মৃহিত্বঃ তেন্তে ধৰি ল আজি আমি আদিম মানৱৰ সুগলৈকে
স্বৰ্ব গৈছেঁ।

বংমনঃ আদিম যুগত মানুহে দেখোন গোটেই জীৱনটো অট্টব্য
অৱণ্যৰ মাজতেই কটাইছিল ; আজি আমি হুমাইল বাটো হাৰি
মাজৰে ঘাব নোৱাৰিমনে ?

মাথো তিনিটি প্ৰাণী। প্ৰাণৰ প্ৰতি মাঝা-মহতা এবি জয়াল
অৱণ্যৰ মাজত পাৰি দিছে বিপদসংকুল জীৱনটো। অশৰীৰী
অৱণ্যৰ গৰাকীয়েও যেন সিইত্ব প্ৰতি বিতুষ্ট নহৈ পথ সুগম
কৰি দিছে।

বনৰ বজা চেকীয়াপত্তীয়াই শুক গন্তীৰ স্বৰে গোটেই অৱণ্য
ঞ্চাই তুলিলে। ঞ্চাই তুলিলে বংমনহঠত হুআঙুল ডাঠ বুকুৰ
আৱৰণৰ মাজত থকা কলিজা কেইটা। মাজ নিশা চেকীয়াপত্তীয়াৰ
বাজ্যত র'ব প্ৰৱেশ যেন অৰ্মাজনীয়।

মৃহিত্বঃ সেইটো চেকীয়াপত্তীয়াৰ গুজৰ ! সি যদি আমালৈ
চোচা জয় আমি কি কৰিম ?

অনিলঃ হাতত যি অন্ত আছে তাৰেই প্ৰাণৰক্ষাৰ বাবে তাৰ
বিকজ্জে যুঁজ এখন দিম।

বংমনঃ জটাধাৰী শিৱৰ ককণাতহে ঘৰি তাৰপৰা হাত
সাৰিব পাৰ্বী !

মৃহিত্বঃ ব'ল ব'ল খোজ ধৰ কৰ।

কুকুৰ খোজীয়া খোজেবে গোটেই কেইটাই খুউৰ ক্রত গতিবে
আগবাঢ়িলে। কিন্তু চেকীয়াপত্তীয়াৰ গুজৰটো ক্ৰমায়ে সিইত্ব
কাৰ চাপি আহিল। তিনিওটাই ধৰিকি বৰলৈ বাধ্য হ'ল।

বংমনঃ সি আমাৰ সমুখৰ কালৰপৰা আহিছে ; কি কৰা হয় ?
বক্তুজ্জৰা

অনিল : এইখিনিতে বাটটো অলপ মুকলি দেখিছোঁ। কিছু আগলৈকেও পরিষ্কাৰকৈ দেখা গৈছে। ইয়াতেই বৈ দিলে ভাল হ'ব নেকি ?

মুহিদুব : বংমন, তোৱ বন্দুকটোত সোমোৱাই থোৱা বুলেট কেইটা কেই নম্বৰৰ ?

বংমন : পাঁচ নম্বৰৰ। বাঘৰ বাবেই। যিমানেই ডাঙৰ চেকীয়াপতৌয়া নহওক : লক্ষ্য ঠিক থাকিসে এটা বা হৃটা বুলেটেই কামত আহে !

বংমনহঁতৰপৰা পোকৰ নসমান আঁতৰত সক সক জোপোহা কেইটামান লৰি থকা সিঁতৰ চকুত পৰিল। তিনিওটাই সন্দেহৰ দৃষ্টিবে চাই ৰ'ল। লাহে লাহে জোপোহাকেইটা বেছিকৈ লুভিবলৈ ধৰিলে।

প্ৰকাণ্ড এটা চেকীয়াপতৌয়া ! বাট ভেটা কৰি সিঁতৰপৰা আঠ নম মান আঁতৰত বহি ল'লে। তাৰ ডাঙৰ ডাঙৰ চকু হৃট। জিক্মিকাৰলৈ ধৰিলে। মুখখন মেলি দৌঘল দৌঘল হীৰাৰ দৰে জিলিকি থকা ঝোত কেইটাৰ মাজেবে জিভাখন উলিয়াই হেহ হেহ কৰিবলৈ ধৰিলে ! যেন ঝাপ মাৰি তিনিওটাৰে গূৰ কেইটা কৰ্কৰকৈ চোৰাই পেলাব।

অনিল : ঐ বংমন। তই কি চাই আহ ? গুজী কৰি বগৰাই দে, ন'হলে আমাক ই চৰিয়াই ধৰিব এতিয়া।

মুহিদুব : একেবাৰে শেষ কৰিব নোৱাৰিলে কিন্তু আমাৰ বাবে ভয়ঙ্কৰ বিপদ ! আঘাতপ্রাণ চেকীয়াপতৌয়া কিমান ভয়ঙ্কৰ হ'ব পাৰে ?

অনিল আৰু মুহিদুবে কথা কেইষাৰ ফুচ-ফুচাই ক'লে। অনিলে পিটলটো কান্দত ধলোমাই অনা বেগৰপৰা উলিয়াই হাতত ল'লে আৰু মুহিদুবে কিকালত থকা মিটখনৰ মৃত্তিত টানকৈ ধৰি থাকিসে :

বংমন : জইতে ভয় নকৰিবি। তাক যিকোনো উপায়েৰে

চৰেপৰা খেদি পঠাব জাগিব। ইচ্ছা কৰিলে তাক ছুটা বুলেটেবেই
শ্ৰেণি কৰি দিব পৰা হয়; কিন্তু কালিশৈলে তাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াই দেখা
দিব। ফৰেষ্ট অফিচাৰে ঘৰে ঘৰে বন্ধুক বিচাৰি হাহাকাৰ
জগাৰ।

ভুইব আঙঢাৰ দৰে অসি থকা বাঘটোৰ চুলৈ চাই ধাক্কাতে
সিঙ্গৰ প্ৰায় পাঁচ মিনিটমান সময় পাৰ হৈ গ'ল। খেতুৱাই
ধৰা ঠাণ্ডাতো সিঙ্গত চপ-চপকৈ ঘামিলে। অনিলে বাঘটোলৈ
গুলি এৰিবলৈ উঞ্চত হ'ল, কিন্তু বংমৰৰ কথাত সি নীৰৰ হৈ ধাক্কল।
বড়োৰ চিকাৰীৰ বংশধৰ ডেকা আনিল। তাৰ বাহ্যৰ আৰু ওঁঠ
ছুটা বাঘটো দেখাৰ পৰিবেপৰাৰ আকৃমণৰ প্ৰতীক্ষাত থক্থককৈ
কিপিবলৈ ধৰিলে। সি কোনোমতেহে ধৈৰ্য্য ধৰি ব'ল। ভাগ্যে
বাঘটোৱেও ডাঙৰকৈ গুজৰ এটা মাৰি বাটটোৰ এঁতাতিয়েদি
কালুপ কৈ ঝঁপ এটা মাৰি আঁতৰি গ'ল।

মূহিধৰ : এইবাবহে মোৰ চুলিৰ আগত থকা জাৰটো বুকুৰ
মাজলৈ নামি আহিছে।

অনিল : বাঘটোলৈকে ইমান ভয় ?

বংমন : কথা এব তইতৰ; খবখেদাকৈ ইয়াবপৰা উলাই
যোৱাটোহে নিবাপদ; পিছত কিমান কথা পাত পাতিব। মুকলি
পথাৰখন পাবলৈ এতিয়াও এমাইলমান বাকী। তইতে ভৰা উচিত,
এতিয়া আৰি এই বিশাল অৰণ্যৰ গভীৰত। তাতোকৈ গভীৰ
এই নিশাটো। অগু প্ৰাণীতকৈ বাঘ চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্যৰ ফালৰ-
পৰা বহু বেলেগ। এতিয়াও ই আমাৰ ওচৰত হাৰ মানি যোৱা নাই;
পুনৰ পিছ ল'ব পাৰে।

অনিল : এইবাৰ সি আকো আহক; তইতে একো নকৰিজেও
মই গুৰী কৰি তাক শ্ৰেণি কৰিমেই।

অৱশ্যেত এষ্টামান সময় অকোৱা-পকোৱা বাটটোৱেদি
খোজকচাৰ পিছত সিঙ্গত গৈ মুকলি ধাননি পথাৰখন পালেগৈ।

ମାଘର ବିଛଲେ ତେତିଆ ପୋକ୍ଷବ ଦିନ ଥାକୀ । ପଥାରଥନର ସବହରିନି ଧାନ ବାଇଜେ ଚପାଳେ । ପଲମୁରା ମାଟି, ଧାନ ବର ଭାଲ ହୟ । ପଥାର-ଥନର ଚାବିଓଳାଳେ ଏବାବ ଚାଇ ସିହିତେ ଟଙ୍ଗୀଘର ଏଟା ଦେଖିଲେ । ଚୋତାଳତ ଅଳି ଥକା ଟଙ୍ଗନା ଖବିବ ଜୁଇକୁବାବ ପୋହର ବଛ ଆଁତବବ-ପରା ଜିଲ୍ଲିକି ଆହିଲ । ସିହିତ ଗୈ ଚୋତାଳବପରା ଟଙ୍ଗୀଘରର ଶୃହଞ୍ଜକ ମାତ ଲଗାଳେ । ଅମପ ପିଛତେ ଆଦହୀୟା ମାନୁହ ଏଜନ ଆକ ଚୈଧା ପୋକ୍ଷବ ବଛବୀୟା ଲ'ବା ଏଟା ହାତତ ଚାକି ଲୈ ବାହିବଲୈ ଓଳାଇ ଆହିଲ । ବଂମନିହିତକ ଦେଖି ଏକ ପ୍ରକାରେ ଭୟେଇ ଥାଇଛିଲ । ପିଛତ ସକଳେ ବିବବି କୋରାତ ଆଥେ-ବେଥେ ଚୋତାଳର ଜୁଇକୁବାବ କାଷତେ ବହାଳେ । ପୁହମହୀୟା ପିଛ ନିଶା ଜାବତ କୁପା ମାନୁହେ ଟଙ୍ଗନା ଖବିବ ଜୁଇ ଏକୁବା ପାଳେ କେନେ ପାଇବ ବାକ ?

ନାହରବାବି ଗାଉଁରେ ବାସିଲା ବଡାଇ ସନ୍ଦିକେ । ଖେତିର ପ୍ରତି ମୋହ ବେହି । ମେଯେହେ ପଥାରତ ଟଙ୍ଗୀଘର ସାଜି ଡାଙ୍ଗର ପୁତେକର ସୈତେ ଟିଙ୍ଗ ବଜାଇ ଜୁଇ ଦେଖୁରାଇ ପଥାରତ ଧାନ ଥାବଲେ ଅହା ବନବୀୟା ମ'ହ ଥେଲେ । ପଥାରଥନର ଇମ୍ବେ-ସିମ୍ବେ ଆନ ଦୁଇ-ଏଟା ଟଙ୍ଗୀଘର ଆଛେ । ପକାଧାନତ ବନବୀୟା ମ'ହର ଉପଦ୍ରବ ବର ବେହି । ବହବଟୋର ଧାନ ମୁଣ୍ଡ ଜାକୋରା ମ'ହେ ଏକେ ବାତିଯେ ତହିଙ୍ଗ କବି ଗୃହଞ୍ଜକ ହଁହ କଲା ଲଗୋରାଇ ।

ଟଙ୍ଗୀଘରର ଗୃହଞ୍ଜକ ସିହିତକ ଆଠିଆ କଳ ଏକୋ ଏକୋଟାରେ ନତୁନ ଜହା ଧାନର ଭଜା ପିଠା ଏକୋବାଟିକେ ଦିଲେ । ଲଗତେ ଗୁର୍ବ ଏକପରା, ଆକ ଫିକା ଚାହପାନୀ ଏକୋବାଟିଓ । ଭୋକର ଭାତ, ପିଯାହର ପାନୀ, ଅମାଙ୍କର ମାତ ଆକ ଟୋପନିବ ବିଚନାଥନର ସମାନ କି ହ'ବଲେ ଆହିଛେ ? ସିହିତେ ବର ତୃଣିବେ ପିଠା କେଇବାଟି ଥାଳେ । ହିମ-ଝାତଳ ବତାହ ଛାଟିଯେ ସିହିତର ଚକୁଲେ ଟୋପନି ମାତି ଆନିଲେ । କିନ୍ତୁ ଚରଣିବ ଗାଉଁରପରା ବତାହତ ଭାବି ଅହା କୁକୁବାବ ଡାକଟୋରେ ବାତିପୁରାବ ଆନନ୍ଦି ଦିଲେ ।

বংমন : পুরাব ঢেক্ষাট হোৱাৰ লগে লগেই আমি ইয়াবপৰা
গাওঁত সোমামাগৈ ।

মৃহিধৰ : আমি যদি ইয়ালৈ অহাৰ কথা চাপৰমুখৰ থানাত
গম পায় ?

অনিল : এইবাৰ কিন্তু পুলিচে আমাৰ পিছ জ'লে মই শিয়ালৰ
দৰে পিত-পিতকৈ পজাই শুফুৰে । সিহ'তৰ কেইটামানকো মাৰিম,
নিজেও মাৰিম ।

বংমন : নিৰ্বাচনলৈ মাথো পাঁচটা দিন বাকী আছে । মিলি-
টেবী সহ পুলিং এজেট কিছুমান আনি ইয়াতো বাধিবহি বোধকৰে ।

মৃহিধৰ : আমাৰ এটা কাম হ'ব । আন নহ'লেও ইয়াব
মানুহথিনিক ভোট দিয়াৰ পৰা বিৰত ধাকিবলৈ বুজাই-মেলি
বাধিব পাৰিম । পজাই কুৰা সময়থিনিও অবধা কটোৱা
নহ'ব ।

বংমন : ইহ'ত হ'ল গাওঁৰ সহজ-সবল অশিক্ষিত মাঞ্ছুহ, চহৰৰ
শিক্ষিত চামৰ দৰে কৃত্ৰিমালিৰ কথা নেজানে । নিৰ্বাচনত যে ধূম-
ধামেৰে সহায় কৰি শুবিধা ভোগ কৰিব পাৰি, সেই কথা গাওঁৰ
মাঞ্ছুহে নেজানে । ভাবে মাথো বাইজৰ দুখত বেজাৰ দেখুৱাই
ঘৰিয়ালৰ চৰুপানী টুকা কেইটাইহে ।

অনিল : দেশৰ ভৱিষ্যৎ চিন্তা নকৰি বৰপেট জোকাৰি বাইজৰ
আগত ৰাজনৌতিৰ মন্ত্ৰ গাই নেতাগিৰি দেখুৱাৰ কেইটাক মোৰ
বলিশালত দিবৰ মন যায় ।

পূৰে ঢেক্ষাট হোৱাৰ লগে লগেই নানান পৰ্যীৰ সুজলিত কষ্টস্বৰত
চাৰিওদিশ মুখবিত হৈ উঠিল । শাৰী-শাৰী কনোৱা চৰাইবোৰ
আৰু বনৰীয়া হাঁহৰ জাকবোৰ দূৰণিৰ বিললৈ ঢাপলি মেলিলৈ ।
পকাধানৰ ধোকবোৰত জাগি থকা নিয়ৰৰ মুকুতা মণি যেন টোপাল-
বোৰে সোণালী বৰণৰ ধাননি ডৰাত কপালী বং ছটিয়াই দিলৈ ।
সূৰ্যোদয়ৰ লগে লগেই ঘনকৈ পৰা কুঁৰলীবোৰ কেনিবা আঁতৰি শুছি
বজ্জৰা ।

গ'ল। সূর্যৰ পোহৰত সিহ'তৰ জাঙ্গ লগে, ওৰণিটো দৌঁষঙকে টানে।

বংমনৰ মাকৰ মোমায়েকৰ ঘৰখনত মাছুহৰ ভিব হ'ল। সিহ'তক চাৰলৈ অহা ইযোৰা সিযোৰা মাছুহেৰে ঘৰ ভৰিল। গৃহস্থৰ তামোল-চালি আৰু চাহপানীৰ খৰচ বাঢ়িল। গাঁওৰ বুঢ়া-বৃটাইতে বংমনইতৰ মুখে দশৰ সমস্যাৰ কথা শুনি হৰি-বিষ্টি, হৰি-বিষ্টি মানিলে।

গাঁওৰ নামতৌ বৃটায়ে বংমনইতক সুধিসে—হেৰো বোপাইইত, এইবাৰ বোলে ভোট দিবলৈ নগলে মিলিটেৰীয়ে বাইকলেৰে খুন্দিয়াই খুন্দিয়াই-চোচৰাই নি ভোট দিয়াবণৈ, হয়নে ?”

গঞ্জিৰাম গাঁওঁবৃটাই সুধিলে—“বোলো ডেকাইত, চৰকাৰে হেনো অসমৰ ডেকা মথাক ধৰি ফাটেক দিবলৈ পাঁচ জাখ মিলিটেৰী আনি অসমত বাখিছেহি ? এই সোপাই জানো আমাক তহিঙও নকৰিব হো ?”

চতুৰ বংমনে মুহিধৰ আৰু অনিলক লগত লৈ গাঁওত মনে মনে সভা-সমিতি পাতি বাইজৰক সকলো কথা বুজাই দিলে। ঔটোৱেই চৌম্বে হে ওলোৱা কথাবোৰত পতিয়ন নগে বাইজে বুকু ডাঠ কৰি ব'ল আৰু সকলোৱে শপত ল'লে ভোট নিদিবৰ বাবে। গাঁওৰ সমাজে এগাৰ শপত ল'লে ধৰং অক্ষা, বিশু, আৰু মহেৰবেও মেই কাম কৰোৱাৰ নোৱাৰে।

। সাত ।

বংপুর, মাজুলী আক লামাত কি হ'ল ? সহজ-সবল, হোজা, পোনপত্তীয়া আক আকোবগোজ মনৰ মিছিং আক বড়ো মানুহ-
-খিনি বাজকৌয় শাসন কৌশলৰ প্ৰবোচনাত পৰিল। কৃটনীতি
কৰি শাসনাধীন কৰাই বাজনৈতিক বিধৰ উদ্দেশ্য। অসমীয়া, বড়ো,
মিছিং আদি বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ মহামিলনত সৃষ্টি হোৱা বৃহৎ
অসমীয়া জাতিটো দুৰ্বল কৰিবলৈ উঠি পৰি লাগিল এচাম স্বার্থপৰ
বুদ্ধিজীবীয়ে। অসমৰ ইতিহাসত সৃষ্টি হ'ল আটাইতকৈ জটিল আক
সংকটপূৰ্ণ সময়চোৱাৰ। ধৰ্ম, ভাৰা আক সম্প্ৰদায়ৰ নামত
দেশখনক ভাগ ভাগ কৰিবলৈ বিচাৰিলে।

মাজুলী আক লামাগাউত কিছুমান বুদ্ধিজীৱী সোমাই সংগ্ৰামী
বাইজক অনুমনন কৰি তুলিলে। জনজাতীয়সকলৰ বাবে পৃথক
বাজা ‘উদয়চল’ গঠন কৰিব বুলি বুদ্ধিজীৱীসকলে কোৱা কথাবাবে
উভলি উঠা সংগ্ৰামী জেজটোপাক শান্ত পেলালে। প্ৰস্তুত
হ'ল নিৰ্বাচনত ভোট দান কৰি মন্ত্ৰীসভাৰ গঠন হোৱাত
সহায় কৰিবলৈ। শিক্ষিত ডেকা সংগ্ৰামীসকলৰ অনুপস্থিতিত
বস্তুজৰা

মাজুলী আৰু লামাত এইয়া সোগালী স্বযোগ বুজিজীৱীসকলৰ
বাবে ।

অসহায় আৰু বিমৃত পৰিজ মিতালী ! বাজনৈতিক বিধৰ চক্ৰান্তত
পৰা মাজুহথিনিক কি দৰে বুজাই-বঢ়াই সংগ্ৰামৰ পথলৈ আনিব পাৰি
তাৰ চিষ্টাই অধৈৰ্য্য কৰি তুলিলে । বংমনহঁতৰ খবৰ পাই তাই
সিহঁতক ডঁ'বৰ বাতৰি ডঁ'বে দিবলৈ ধৰিলে । অসীম সাহস আৰু
ধৈৰ্য্যৰে চম্পাইতক সগতলৈ গুণভাৱে সভা-সমিতি পাতি শোষিত
জনসাধাৰণৰ আগত উদঙাই তুলিলে বাজনাতিৰ প্ৰকৃত স্বৰূপ ।
অসমীয়া, মিৰি, রংড়ো জীয়বৰীহঁতৰ দেহলৈ আহিল কনকচতাৰ তেজ ।
ত্যাগৰ মনোভাৱেৰে আগবাঢ়িল সকলোৱে । পুলিচ-মিলিটেৰীৰ
অত্যাচাৰ আৰু জোৰ-জুলুমত ডেকাইত ঘৰত ধাকিব নোৱাৰা হৈছে ।
কিন্তু জীয়বৰীহঁত ? সিইতো লাখিত আৰু অপমানিত হৈছে ;
কিন্তু ঘৰ এৰি যাব কলৈ ?

চম্পা : ঐ মিতালী ; তই বেছি চিষ্টা নকৰিবি । আমাৰ
মাজুহথিনিক ভোট দিবলৈ যাব নিদিঙ । বুঢ়া-বুঢ়ী কেইটাকহে
ভোট দিবলৈ যাবলৈ মাজুহে যুচুলাইছেহি ; সিহঁতক আপও
খোৱাই খোৱাই ভিতবতে ছুৱাৰ জপাই সোমোৱাই ধৈ দিম
বাপেকে ।

মিতালী : মুঠতে যিকোনো উপায়েৰে আমাৰ মাজুহথিনিক
ভোট নিদিয়াটো কাৰোঁ । কালিলৈ ইলেক্টৰন দিনটো পাৰ হৈ
গ'লেই আৰু বক্ষা । গাঁওৰ গোটেইঞ্জাক ছোৱালী দেখোন
আমাৰ হাতত আছেই । লামাগাঁওৰ হিৰিয়া, সোগামতী, আৰু
জয়স্তাৱে সিহঁতৰ গাঁওৰ মাজুহথিনিক ভোট দিবলৈ ক'বলৈ অহা
মাজুহ কেইটাক ধৰি বোলে নগুৰ-নাকতি কৰিলে । এতিয়া সিহঁতৰ
গাঁওৰ মাজুহথিনিয়ে ভোট নিদিয়েগৈ । ডেকাবিজ্ঞাক মৰিবলৈ
দি আমি কি কৰিম অ' ? আমিও জানো দেশৰ হকে কিবা এটা
কৰিব নোৱাৰো ?

চম্পা : বংমনইত্তলৈ মোৰ বৰ চিন্তা লাগিছে অ'। বেহেৰা
কেইটাই ক'ত কেনেকৈ বা হাৰিয়ে-বননিয়ে ঘূৰি ফুৰিছে।

মিতালী : সিইত্তৰ বাবে আমি চিন্তা কৰিব নালাগে চম্পা।
নাহববাৰীত সিইত নিৰাপদে ধাকিব পাৰিব। গাঁওত থকা হ'লৈ
সিইতৰ বাবে বৰ বিপদ হ'লহেঁতেন দেই। চি.আৰ.পি.এ গাঁওত
সদায় তালাটী চলাই আছে। বংমনইত্তৰ দ্বৰৰ-মজিয়া পৰ্যন্ত
ফেনেকিলে। বংমনৰ মাকে বংমনৰ চিন্তাতে একেৰাবে শুকাই-
থিগাই গৈছে ; দেখিলে মোৰ বৰ বেজাৰ লাগে অ'!

লানি নিছিগা মিলিটেৰীৰ শাৰীৰিক দেখি সকলো সংকিত
হ'ল। চৰকাৰে যেন এইয়া নিৰাচিন পত্তা নাই ; নৰহত্যাৰ যজ্ঞে
কৰিছে। জনসাধাৰণৰ বক্ষণা-বেক্ষণ দিব বুলি নিজ দেশৰ চৰকাৰৰ
ওপৰত কাৰো বিশ্বাস নোহোৱা হ'ল। স্বাধীন দেশৰ নাগৰিক
বুলি দাবী কৰিবলৈ আজিৰ অসমীয়াই মুক্তি বিচাৰি নেপালে।
বিশ্বাসঘাতকতা কৰি চৰকাৰে সকলোৰে বুকুত আঘাত হানিলে।
তেন্তে কিয় বাক এইখন দেশৰ চৰকাৰক নিজৰ নাগৰিকস্বৰ অধিকাৰ
দেখুৱাই সমৰ্থন কৰিব ? বংমন, মাজুলী আৰু লামাগাঁওৰ বাইলে
চৰকাৰৰ প্ৰকৃত স্বৰূপ বুজি পালে।

ভোট গ্ৰহণৰ সময় উকলিল ; কিন্তু ভোট দিবলৈহে কোনেও
আগবঢ়ি নাইল। অসমৰ বাহিৰপৰা পুলিং এজেন্ট হৈ অহা
দাসবাৰু, সিংবাৰু, আৰু দণ্ডবাৰুতে পুত্ৰাবপৰা গধুলিলৈকে
বাকচ আগত লৈ হতাশ আৰু নিৰাশা মনেৰে হা-হমুনিয়াহ কাঢ়ি
কঢ়ালে। ভোটৰ বাকচ উদং হৈয়ে উভতিল। মিতালী আৰু চম্পাইতে
আনন্দ পালে। সফলতাৰ আনন্দৰে বংমনইত্তলৈ খবৰ পঠিয়াবলৈ
মিতালী আৰু চম্পা গৈ জুবিটোৰ ঘাট পালেগৈ। বংমনইত্তৰ গাঁওত
সকলো খবৰ জনাৰলৈ সিইতে মাছুহ নিয়োগ কৰি বাখিছে। নিৰ্ধাৰিত
সময়ত খবৰ কঢ়িওৱা ল'বা কেইজনৰ লগত মিতালী আৰু চম্পাই
জুবিটোৰ ঘাটতে লগ ভাগ হৈ কথা হয়।

কিন্তু কি দুর্ভাগ্য সিঁড়ির আজি !

আজি জুবিটোর ঘাটত সিঁড়িরপৰা খবৰ নিউতা বড়ীন, তঙ্গের আৰু মইনাইত নাই ; আছে এদল বন্ধুক ধাৰী দম্পত্য ! সুখত কোবোৰা গৌফ ; নিশ্চোৰ দৰে ক'লা, চকু টলবলাই থকা, কুণ্ঠচিৎ চেহেৰাৰ একো একোটা প্ৰকাণ শৰীৰৰ অধিকাৰী সিঁড়ি। হঠাৎ চম্পা আৰু মিতালীয়ে সিঁড়িক দেখি থক থককৈ কঁপিবলৈ ধৰিয়ে। ভয়তেই, নে সুণাতেই, নে কোধতেই সিঁড়িৰ গাৰ কঁপনি উঠিলে, সিঁড়তে উপজন্মি কৰিবই নোৱাবিলে।

ঃ আমি এতিয়া কি কৰ' ? মিতালী ? ইইতে আমাক কেনেকৈ চাই আছে চা ? আমাক কিবা কৰিব নেকি ?

ঃ ব'ল ইয়াৰপৰা আমি উভতি যাওঁ। আজি খবৰ পঠিয়াৰ নোঝাবেঁ। আৰু খবৰ পঠিয়াবলৈ গ'লেও সিঁড়ি হয়তো ধৰা পৰিব।

মিতালী আৰু চম্পা পিছলৈ দূৰিলে। দুজনী যৌৱন পূৰ্বত গাভক দেখি বন্ধুকধাৰী দম্পত্য জিভাৰ জেলাউতি পৰিল। কামোগুত্ত কুকুৰৰ দৰে সিঁড়ি একো নাই হৈ পৰিল। খেদি আহিল নৰ-খাদ্যবল দৰে সিঁড়িৰ ওপৰত জঁপিয়াই পৰিবলৈ। নিজৰ সতীত পৰিত্ব কৰি বাধিবলৈ অসমীয়া গাভকৰে এযোৰ সুস্থ-সবল বাহুৰে প্ৰাণ-পণে যুক্ত দিলে দম্পত্য বিকদ্দে। কিন্তু ?

হায় দুর্ভীয়া অসমীয়া জীয়ৰী ! তহাতক সহায় কৰিবলৈ যে তাত কোনোৱেই নাই ! দহোটাকৈ পিশাচৰ সৈতে তহাতে কেনেকৈ ঘুঁজিবি ?

তথাপিও ?

হাতে-মুখে বাধা দিলে নিজৰ সতীত বাধিবলৈ ? নাৰীৰ দুর্দল দেহা তহীতৰ। কষ্টেকতে শৰীৰৰ সকলো শক্তি শেষ হৈ গ'ল।

ওহ !!

পাখিয়িক অভ্যাচাৰ অসমৰ জীয়ৰীৰ পতিত হেহত ! কলকৰ চেকা হালি দিলে সমগ্ৰ অসমবাসীৰ মুখত !

কঠিন হাতৰ স্পৰ্শত জৰি পৰি গ'ল ছপাহি সৌৰত বিলাই ফুৱা

সুল ! চালে চকুবোৱা আৰু মাতত মৌৰববা অনিন্দ্য সুলৰী
অসমৰ জীয়াবী !

ছুটি সুকোৱল গাতক দেহাৰ উপৰত দষ্টামোৰা কি পাখৰিক
অভ্যাচাৰ !

তাৰ যজ্ঞগাত ছুটি দেহা মাটিত পৰি চূক্টাৰলৈ ধৰিলে ।
-পিশাচাহিঁতে উত্তেজনাত সৌমা চেৰাই গ'ল । তৃণিবে উপভোগ
কৰিলে নাৰৌদেহৰ মিঠা উম ।

মানৱপৰা পশুহলৈ নামি অহাৰ অলস্ত দৃষ্টাস্ত যেন এইয়ে ।
মানুহ মহামানৱ হয়, আৰু কেতিয়াৰা পশুতকৈও নৌচ হ'ব পাৰে ।

কিয় বাক ?

উপভোগৰ পিছত বৰ্জিত অজ্ঞান হৈ পাৰি থকা দেহা ছুটালৈ
জ্ঞান ফিৰাই আহিল । বহুতো চেষ্টাৰ বলত উঠি বহিল । পৰম্পৰাবে
পৰম্পৰৰ মুখলৈ চাই কান্দিলে । মিঠত মনৰ ভাৰ সিঙ্গত অপৰিত
হ'ল, সমাজৰ চুকুত সিঙ্গত আজিবপৰা কলঙ্গী, ধৰ্ষিতা, নিজৰ
সতৌৰক সঘতনে বজাই বাধিব নোৱাৰা অসংহত নাৰী । সিঙ্গতক
জীয়াই থাকিবলৈ দিয়াতকৈ হত্যাকৰি ধৈ বোৱা হ'লেই সিঙ্গত
আঢ়াই খাস্তি পালেহিঁতেন । অন্ততঃ অপযশ, নিন্দা আৰু সংগ্ৰহ
হাত সাৰিলেহিঁতেন । আকে ভাবিলে সিঙ্গতে আজহত্যা কৰি
মহাপাপৰ ভাৰ জাপি ল'ব নেকি ? নহ'লে সমাজত কেনেকৈ জীয়াই
থাকিব ?

শ্ৰেতা পৰা মুখ, গাৰ কাপোৰ-কানি শিথিল, উহোস্ত কেশ,
থৰ-থিত নোহোৱা খোজেৰে মিতালী গৈ কোনোমতে দৰত
ওসালেগৈ । হামশুবি ধাই পৰি কান্দিবলৈ ধৰা মিতালীক দেখি
মাৰ-মেউতাক হত্তত্ত্ব হৈ ব'ল ।

ঃ তোৰ কি হল আই ? তই কান্দিছ কিয় ? ক' তোৰ কি হ'ল ?
—উধাৰু ধাই লবি আহি মাকে মিতালীক ভাতি ধৰিলে । দেউতাকে
মাৰে জন্ম হৈ চাই ব'ল । ভাইব কি হ'ল সুধিবলৈকে
বকলজ্বা

পাহবিলে । চঞ্চল হৈ ঘূরি ফুৰা হোৱালীজনী—হঠাৎ ? কে
বংমনেৰে কিবা হ'ল নেকি ?—দেউতাকৰ মনৰ ধাৰণা ।

মই অপৰিত্ৰ হলো মা ; মোক ছুচুবি তহ'তে ।

কি কৈছে তই এইবোৰ ? তোৰ কি হ'ল নকৰ কিয় ভালদৰে ?

মই ধৰ্মিতা হলোঁ : মোৰ সতীত নষ্ট কৰিলে মা ; মোক চি
আৰ পি-এ সৰ্বনাশ কৰিলে ।

বঙ্গপাত পৰা মাঝুহৰ দৰে থিয় হৈ ৰ'ল তাইৰ মাক-দেউতাক ।
কাণেৰে কি শুনিলে এইয়া ? ?

ধৰ্মিতা !

সতীত নষ্ট !

কি কৈছে তাই এইবোৰ ?

ঁ : সঁচাই মা ; মোক মৰি যাবলৈ দে, মই জীয়াই ধাকি তহ'তৰ
নাক-কাণ কাটিব নিবিচাৰ্বেঁ । মই, মই...

কঁপালত হাত দি বাৰান্দাৰ বেঁধখনত বহি পৰিল প্ৰফুল্ল গোঁড়াই ।
মূৰটো চকৰি ঘূৰাদি ঘূৰিবলৈ ধৰিলে । কি কুকৰ্ম্ব ফল ভোগ
কৰ্বলৈ পাইছে এইয়া ? এক মাত্ৰ দৃহিতা তামেই । তাইৰ প্ৰতি
অকুৰস্ত মৰম-চেনেহ । কি কৰিব, কি নকৰিব উপায় চিন্তি মূৰটোকে
বাৰান্দাৰ খুটাত দুবাবমান খুন্দিয়ালে ।

মিতালীৰ দেহপৰা ওলোৱা অভ্যাচাৰৰ কেচেমা কেচেম গোকুল-
মাকৰ নাক কোচ খোৱাই নিলে । জীয়েক নহৈ আন হোৱা হ'লে সুণাত
ঘেৰো মাৰি এবি দিলেইতেন । কিন্তু, নিজৰ গৰ্জন সন্তান তাই ।
সুণা কৰিলেও নিজৰ ওপৰতেই সুণোৱা হ'ব । মাকৰ পক্ষে তাইক
সারাটি ধৰি ধকাতো অসম্ভৱেই হৈ পৰিল । কি কৰিব ? হাজাৰ
হ'লেও মাক । লাজ-অপমান আৰু সুণাক কাটি কৰি তাইক শুঁজৰা
কৰিলে ; কলঙ্কী হৈ হ'লেও জীয়াই ধাকক ।

মিতালী চিন্তাত বাড়লী হ'ল । জীৱনৰ সৰ্বস্ব হেকৱাৰ পিছত কি
আশা কৰি তাই জীয়াই ধাকিব ? বংমনে জানো তাইৰ সতীত্বীনা

সেকাটোক আকোরালি জ'ব ? সি তাইক ঘুণা কবিব, উপহাস কবিব ;
ধি তাইব বাবে অসহ হৈ পরিব। সকলোৱে তাইবপৰা আঁড়বি
ফুবিব। কোনোবাই ধাত্রাৰ পথত তাইব কলক্ষিত মুখন দেখিলে
খঙ্গত দাতেবে খঁঠ কামোৰিব। অতবোৰ অশাস্ত্ৰিৰ মাজত জীয়াই
থাকি তাই কি কবিব ? তাই সিঙ্কাস্ত কবিলে—আঞ্চল্যা কবিলে
তাই এই জালা-যাঞ্চলাময় সংসাৰবপৰা নিষ্ঠাৰ পাৰ। কিন্তু সমাজৰ
শিক্ষিত বিবেচনাপূৰ্ব বাক্তিয়ে তাইব এনে ধৰণৰ মৃত্যুক সমৰ্থন
নকবিব। গবিহণা দিব। যিহেতু তাই উচ্চ শিক্ষিতা। জীৱন মধুময়
নহ'ব পাৰে ; তথাপিতো, পৃথিৱীত জীয়াই ধকাটোও এটা জীৱন।
তেন্তে তাই ভূগ পথ আহৰণ কবিব কিয় ? তাইব দৰে বহুভৰে
সতৌৰ বলাংকাৰ কৰি হানি কবিছে ; সেইবিলাকে কি কবিব ?
আন ফালে চম্পাৰ ?

সামাজিক নৌতি নিয়মৰ কটকটীয়া বাক্সোনৰ মাজত আৱক
মিছিং সমাজখন। শোক চক্ৰৰ আৰত কোনোবা প্ৰেমিকে প্ৰেমিকাৰ
আগত প্ৰকাশ কৰা ভাৱ ভাষাৰ বাবেও জগৰ লাগে। দণ্ড বিহে।
তেনেছলত চম্পাৰ বাবে এইখন সমাজত কি সহামুক্তি থাকিব
পাৰে ? তাই কেনেকৈ জীৱনটো অতিবাহিত কবিব ? কাৰ হকে ?

সমাজৰ প্ৰতিটো আদেশ শিরোধাৰ্য্য কৰা, নৌতি নিয়মৰ পৰা
ইফাল-সিফাল মোহোৱা, কু-সংস্কাৰ, অঙ্গ বিশ্বাস আদিত প্ৰত্যয়
যোৱা চম্পাৰ বাপেকে সকলো কথাৰ বুজ লৈ তাইক ঘৰত
সোমাৰলৈ নিদি গোহালিৰ ঘৰত বেৰ দি থাকিবলৈ কৈ আহাৰ পানী
ঘোগালে। জৈয়েকৰ প্ৰতি ধকা অপাৰ মৰম চেনেহক নেওচি সমাজৰ
আদৰ্শৰে পৰিচালিত ব্যক্তি চম্পাৰ বাপেক। গাঁওৰ মাছহ, খোজে
প্ৰতি আনৰ সহায়ৰ প্ৰয়োজন। গতিকে সমাজখন নহলেই নহয়।

চম্পাই সকলো নিবেৰে সহ্য কৰি ব'ল। তাইব যৌৱনটো
যেন দস্তাহািতে শ্ৰেষ্ঠ কৰি কাঢ়লৈ গ'ল। তাইব জীৱনলৈ আক
বসন্ত নাহে ; আহিলেও যেন তাই উপস্থোগ কৰিবলৈ নেপায়।

তাই কাবাগাবৰ বলিনী হৈ সময়বেৰ পাৰ কৰিব লাগিব। বহুত
কথা ভাবি ভাবি তাই অধৈর্য হৈ পৰে। তাই ভাবে,-চিপজৰী
লব লেকি ? গাঁওৰ সহজ সবল অশিক্ষিত ছোৱালী তাই ; স্ব-ইচ্ছাবে
মৃত্যুবৰণ কৰিলে মহাপাপ কৰা হয়। আনহাতে কথিত আছে
বৰত জীৱৰী বোৱাৰী আপোন দাটি হৈ মৰিলে সেইখন ঘৰ খংস-
মুখী হয়। গতিকে তেনে কাম তাই কিয় কৰিব ? নমবি নিজেই
শাস্তিতে জীয়াই থাকিব অথচ বাপেকৰ ঘৰখনৰ অমঙ্গল নিচিষ্টে।

মিতালী আৰু চঞ্চাৰ ধৰ্বিতাৰ বাতবি চাৰিশকালে বজন-জনাই
উঠিল। শিক্ষিত চিষ্টালীল ব্যক্তিয়ে দেশৰ শাসন নৌতিক দোষাৰোপ
কৰিলে ; কিন্তু মূকথ শিক্ষাৰ আৰু সভ্যতাৰ পোহৰ নোপোৱা
সকলেহে সিইতৰ বিষয়ে ভৃ-ভৃ ভা-ভা ৰটিলে। সমাজতো এই দ্বিতীয়
শ্ৰেণীৰ মানুহৰ সংখ্যাই সৰহ।

ঝাঁহ পৰি জীন যোৱা যেন হ'ল মিতালীইতৰ ঘৰখন। চিষ্টাতে
অফুল গোইহাই মানুহটো দিনক দিনে শুকাই যাবলৈ ধৰিলে। দাঢ়ি
শুৰালৈ এবাত আধা পকা দাঢ়ি গজি মুখ ভোৱোৱা হৈ পৰিল।
আচ্ছামটোকাৰি কৈক পিঙ্কা সাজ পাৰত মলি বাজিল। দেউতাকৰ
চিষ্টাক্স্ট মুখখন দেখি মিতালীৰ আৰু বুজিলৈ বাকী নেথাকিল
যে সেই চিষ্টা তাইৰ বাবেই। তাইৰ জাহনটোৰ কথা ভাবিয়েই
দেউতাকৰ শুভ মন্ত্ৰবো বিভাট ঘটিল।

বংশনইত উধাতু খাই নাহৰণাবীৰ পৰা উভতি আহিল।
মিতালী আৰু চঞ্চাৰ ধৰ্বিতাৰ বাতবিয়ে সিইতৰ অন্তৰ শূলে বিকাদি
বিক্ষিলে। সিইত কেইটাৰ ভিতৰত অমুকাপতে কোনেও কাৰো
মুখলৈ চাৰ নোৱাৰা হ'ল। নিজকে দোষী সাব্যস্ত কৰিলে। খড়
আৰু বেদনাত সিইতৰ সৰ্ব শৰীৰ কিপি উঠিল। চৰকাৰৰ চিপাহীক
লেখিলৈই যেন অ'পিয়াই ধৰি ভীৰণ অভিশোধ লব এনে ভাৰত
উত্তেজিত হৈ পৰিল। বংশনে কৰ নোৱাৰাকৈয়ে কঁকালত থকা
মিটখনৰ শুষ্ঠিত জোবেৰে খামুচি ধৰিলে। টোপ-টোপ কৈ তাৰ

চুৰু পৰা কেই টোপাল মান চুপানী সবি পৰিল। চুপানী নহয়,
বেন উত্তৰ বজৰ টোপালহে। চম্পাৰ ওপৰত ঝ'পি দিয়া সমাজৰ
অঙ্গায় আৰু অবিচাৰৰ বাবে সিঁড়ত কুৱ হৈ পৰিল নিজৰ সমাজ-
খনৰ ওপৰত। সিঁড়তে বিচাৰে কু-সংস্কাৰ, অক্ষ-বিশ্বাস, ব্যক্তিচাৰ
আৰু অঙ্গায় অবিচাৰহীন এখন নিকা সমাজ।

সক্ষ্যা সাজ লাগি ভাগিছে। বংমনহঁতৰ ঘৰৰ পাহফালৰ
বাহনি ডৰাৰ পৰা লক্ষ্মী কেঁচাৰ উকলিটো ভাহি আহি বংমনৰ
কাণ্ড পৰিলহি। সি ঘৰত সোগাই মাকৰ চৰণ চুই সেৱা জনালে।
তাৰ চিষ্টাত উজনি ভাটী কৰি ধকা মাকৰ বুকুখনে গ্ৰেপলকৰ বাবে
হলেও শাস্তি পালে। এতিয়ালৈকে সি যে কোনো অপায় অমজলৰ
সম্মুখীন হব লগা হোৱা নাই সেয়েই মাকৰ বাবে পৰম ভাগ্য।
এখন্তেক মাথো ঘৰত ধাকি সকলো কামৰ দিহা দি মিতালী-
হঁতৰ ঘৰলৈ বুলি বংমনে খোজ লালে। মাকে তাক বাধা নিদিলে।
ছয়োখন ঘৰেই জানে বংমন-মিতালীৰ পৱিত্ৰ প্ৰেমৰ কথা।

ফট-ফটীয়া জোনাকটোলৈ চাই আগফালৰ চোতালত আমন
জিমন কৈ বহি ধকা মিতালীৰ মাক দেউতাকৰ বংমনে হাত ঘোৰ
কৰি নমকাৰ জনালে।

ঃ তুমি ভালে আছা বোপা? মিতালীৰ দেউতাকে ভঙ্গ ভঙ্গ
মাত্তেৰে বংমনলৈ চাই সুধিলে।

ঃ হয় চাৰ; আপোনালোকৰ আশীৰ্বাদত নিবাপদে আৰ্হো।
ঘৰখনৰ ভাল বেয়াৰ কথা সুধিবলৈ বংমনৰ ইচ্ছা নগ'ল। এনে এটা
সক্ষিক্ষণত কাৰ যে সুধিবলৈ উপায় নাই।

ঃ তুমি ভিতৰতে বহাহি।—মিতালীৰ মাকৰ কোমল কষ্টস্বৰ।
আলহীৰৰ কোঠাত অকলে বহি মিতালীক নেদেধি বংমনে উচ-পিচ
কৰি ধাকিল।

ঃ মিতালী—? বংমনৰ কষ্টস্বৰ কোঠাৰ ভিতৰত প্ৰতিখনিত
হ'ল।

ନାହିଁ; ତାଇ ଆଗକାଳର ଫୁଲନି ଡବାର ମାଜତ ବହି ଆଛେଗେ । ଆମାର ଆଗତ ତାଇ କୋନୋ କଥାଇ ନକ୍ଷ ବୋପା । ଦିନଟେ ସବତେ ମନ ମାରି ବହି ଥାକେ । ସବର ଚୌହଦର ପରା ଏଖୋଜେ ବାହିର ନହୟ । ଆମି ବାକ ତାଇର ବାବେ କି କରୋ ? ଏହିଆ ଆମାରେଇ ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ ବୋପା । କଥାର୍ଥିନି କୈଯେହି ମିତାଲୀର ମାକେ ଆଁଚଲେବେ ଚକୁପାନୀ ଟୁକିଲେ ।

ବଜନୀ ଗଙ୍କା, ତଗର, ନାଗେଶ୍ଵର, ମାଲତୀ, ଗୋଲାପ, ନାର୍ଜି, କରବି, ଶେରାଲି ଆଦି ଫୁଲେରେ ପରିଶୋଭିତ ଏଥିନି ଅତୀର ଶୁଲ୍ଦର ଫୁଲନି । ଦିନତ ହଲେ ମୌ ମାର୍ଥିର ଗୁଣ ଗୁଣ ଶକ୍ତି, ପର୍ଖିଲାବ ନାଚୋନ, ଚାକେ ଚକୋରା ଚବାଇବ ପିଓ ପିଓ ମାତ ଆକ ବାତି ହ'ଲେ ଭୋମୋବାବ ଆକୁଳ ମନର ଶୀତବ ଧରି ଅମୁଖଣିତ ହୟ । ଏହିଥିନ ଫୁଲନିତେ ଏଚୋରା ସମୟର ମିତାଲୀର ମୁଖର ହାହି ଉପଚି ପରିଛିଲ । ପୂରା ସଙ୍କା ଦେଖିଲେ ଏମେ ଯେନ ଲାଗିଛିଲ ଯେନ ସବଗର ପରା ଏଜନୀ ଦିପ୍ଲିପ କପହି ହଞ୍ଜ୍ୟଲେ ନାମି ଆହି କୁଡ଼ା କବି ଫୁଲନିଧନତ ପ୍ରାଣ ସଞ୍ଚାର କବି ତୋଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଆଜି ?

ସେଇ ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ଶୁଲ୍ଦରୀ କପହିର ହାହି ହାନ ହୈ ଗ'ଲ । ଫୁଲ ବିଳାକେ ଓ ସୌରଭ ବିଳାବଲେ ଏବିଲେ, ଆମକି ଫୁଲର କଲିବିଳାକେ ଓ ଯେନ ଅଭୁତର କବିଲେ ସିଂହବ ମାଲିନିର ବୁକୁର ବେଦନା । କିବା ଯେନ ବିଷାଦର ଶୁର ଏଟି ଅହରହ ବାଜି ଉଠିବଲେ ଧବିଲେ । କୋକିଳର ଶୁଲଲିତ କର୍ତ୍ତ୍ସବତ ସାବ ପାଇ ଉଠେ ବିଜନ ବନ ; କିନ୍ତୁ ଏହି ଫୁଲନି ଡବାଇ ପ୍ରବର୍ଦ୍ଦର ଶୁତି ଆକ କେତିଆଏ ନୋମୋବରେ । ଆକ ହୟତୋ ବସନ୍ତର ପରଶତୋ ଉତ୍ସନା ନହବ । ଯି ବଂମନକ ଦେଖିଲେ ମିତାଲୀଯେ ଯିଠା ହାହି ଏଟାରେ ମଞ୍ଚାୟ । ଜନାଇଛିଲ ଆଜି ତାଇ ସି ଅହାର ଗମ ପାଇଓ ଫୁଲନି ଡବାର ମାଜତେଇ ବହି ଥାକିଲ । ମନଲୈ ଅହା ପ୍ରଚତୁ ଇଚ୍ଛାକ ତାଇ ପ୍ରତିବ୍ରାଦ କବିଲେ କଠୋରଭାବେ । କାବୋବାବ ଆଗତ କିବା ପ୍ରକାଶ କବା ଆକ ମାକ୍କାଏ କବାର କଥା ତାଇ ମନର ପରା ପରିଭ୍ୟାଗ କବିଲେ ।

ବଂମନ ଲାହେ ଲାହେ ମିତାଲୀର କାବଲୈ ଆଗବାଢ଼ିଲ ।

মিতালী : এনে দবে ইয়াত বহি থাকি কি কবিছা ? ফুলনি
ডবাৰ মাজত যে তুমি বহি আছিলা মই খবিবই পৰা
নাহিলো ।

মিতালী নিকতৰ ।

: কিয়, কি হ'ল তোমাৰ ? মই বাক তোমাৰ অস্তৰত এনে কি
জগৰ জগালো যে তুমি মোক কোনো কথাই নোকোৱা ? মোক
মনে মনে খুউব বেয়া পাইছা নহয় ?

এই বাবো তাই নিকতৰ ।

: ইমান গভীৰ ভাবে কি চিষ্টা কবি আছা মিতালী ?

মিতালীয়ে যেন ইতস্ততঃ বোধ কবিলে আৰু ক'লে—

: তুমি মোৰ কাষলৈ নাহিবা । মোক অকলে থাকিবলৈ দিয়া ।
মোক ব্যতিব্যস্ত কবি ছুতুলিবা ; মোক অকলে থাকিবলৈ দিয়া ।
মই কাবো সঙ্গ নিবিচার্হো ।

: তুমি তেনেকৈ কিয় কৈছা ?

: মই আৰু এতিয়া তোমাৰ যোগ্য নহও ; মই অপৰিত্ব
হ'লো, মোক তুমি পাহৰি পেলোৱা বংমন । মোৰ দেহাটোক যে
সকলোৱে নিম্বা কৰে । মই জীয়াই থাকি কি কৰিম কোৱা ?
মোক মবি যাবলৈ দিয়া ; মই পৃথিবীৰ মোহ এবি পেলাইছো ।

মিতালীয়ে মুখখন হাত দুখনেৰে ঢাকি ধবি হক্কক কৈ
কান্দিবলৈ ধবিলৈ ।

: তুমি তেনেকৈ কৈ মোৰ অস্তৰত অলি ধকা জুই কুবাত ছিউ
ঢালি নিদিবা । ই মোৰ বাবে অসহ বেদনা মিতালী । তোমাক
মই প্ৰত্যাখ্যান কৰা নাই ; তোমাক আগৰ দৰেই অস্তৰত স্থাপন
কবি বাধিছো ।

: মোক যে সকলোৱে নিম্বা কৰে । তেনেহলত তুমি মোক
ভাল পাই তোমাৰ জীৱনত কি লাভ হব ?

: পৃথিবীৰ সকলো মাঝৰে তোমাক নিম্বা কবিলেও মই তাৰ
বকলজৰা ।

বিবোধিতা করিম। মই তোমাক প্রাণ ভবি ভাল পাও ; ভাল পাইছিলো আক ভাল পায়েই ধাকিম।

মোক এহণ কবিলে তোমাক সকলোরে হৃগাব চকুবে চাব, কাপুকব বুলি হাহিব ; সি মোৰ বাবে অসহ হৈ উঠিব। মই আজ্ঞহত্যা করিম ; তুমি আন এগৰাকীক জীৱনৰ সঙ্গিনী কৰি লো ; তোমাৰ জীৱন মধুময় হব।

মিতালী ! আক তেনে কথা মনলৈ নানিবা ; মোৰ আগত তেনে মন্তব্য ভাঙি ধৰি মোৰ অন্তবখন চূড়মাৰ কৰি নেপেলোৰা। মই অকল তোমাকেই ভাল পাও আক মোৰ জীৱনত তোমাকেই বিচাৰো। তোমাৰ অবিহনে মই চিবকুমাৰ হৈ ধাকিম।

বংমন। —মিতালীয়ে আক জোবেৰে কালিলে।

আহা মোৰ বুকুৰ মাজলৈ আহা মিতালী। তোমাৰ জেতুকাবুলীয়া উঁঠেৰে মোৰ বুকুখনত চুৰ্খনেৰে ওপচাই দিয়াছি, ধীৰে গতিবে চলি ধকা বুকুৰ স্পন্দন কৃত হৈ উঠেক।

মিতালীৰ সুযোগল বাহ যোৰলৈ চাই বংমনে আকুল আহ্বান জনালে—আহা মোৰ বুকুতে তোমাক আশ্রয় দিও ; মই সেই পাৰওইত নহও যাৰ ভয়ত তুমি যুচ্ছৰ্ব যোৱা, প্রাণ বায়ু তোমাৰ ওলাই যাৰ খোজে।

চাৰি চকুৰ মিলন হ'ল। মিতালী বংমনৰ গাতে ঢলি পৰিল। এলাকুৰে ক'ল। পৰি ধকা তাইৰ হৃদয়খনলৈ এচুলুক। পানী আহি ধুই দিলেছি। তাই বংমনৰ বুকুৰ মাজলত সাজ্জনা লঙ্ঘিলে।

কিন্তু ?

বংমন আকৌ আতবি গ'ল। মিতালীৰ মৰটো উকঢ়া লাগিল। বংমনৰ বাহিবে পৃথিৰৌত আশা কৰিবলৈ তাইৰ বাবে আক বিজীয় জন নাই। তাই তাকেই জীৱনৰ সৰ্বৰষ্ট অৰ্পিব। সিঁড়িৰ মিলনে আশাৰ পঠম কলিটি ফুলাই তুলিব ; সিঁড়িতে হাহিব আক হাহিব।

॥ আঠ ॥

চম্পার ওপৰত হোৱা সমাজৰ অবিচারত মুহিদৰ কুক হৈ উঠিল।
তাৰ ঘূণা আৰু বিড়ঞ্জ জমিল নিজৰ সমাজখনৰ ওপৰত। দেশৰ
হকে, জাতিৰ স্বার্থৰ হকে, আগবঢ়ি গৈ লাখিত হোৱা চম্পার
ওপৰত লোকনিলা? ঘূণা? অপহণ? হৰ্ণাম?

নাই, সি চম্পার ওপৰত ইমান অস্তায় হৰলৈ দিব নোৱাবে। তাইব
অক্ষকাৰত ডুব যাবলৈ লোৱা জীৱনটো সি পোহৰলৈ তুলি
আনিব। সি সকলোকে এটা ভাল আদৰ্শ দেখুৱাব। সি চম্পাক
বিয়া কৰাব। তাৰ ঘৰখনে তাৰ ইচ্ছাক অগ্রাহ কৰিব নোৱাবে।
চম্পাক সি গোপনে ভাল পাই আছিল। তাইক জানিবলৈ দিয়া
নাছিল তাৰ গোপন প্ৰেমৰ কথা। আনকি তাইব সতে কৰা
কোনো কাৰ্য্যতে তাৰ ভেনে কোনো হৰ্বলষ্টা ফুটি উঠা নাছিল।
প্ৰেমিকে প্ৰেমিকাক নিজেই শৃষ্টি কৰি শৈছিল কিন্তু প্ৰেমিকা
এই বিষয়ত দেম একেবাৰেই অজ্ঞ।

মাজ নিশা সীকোডাল পাৰ হৈ বোৱা সেই তিনিটা কোৰ?

বাস্তিক

সিইতৰ প্রতিটো খোজতে ভয় আৰু বিপদৰ আশঙ্কা । কোন
আঞ্চলিক শিবিৰত ধিতাপি জৰ সিইতে ? কলৈ যাৰ ? কি
কৰিব ?

সিইত তিনিটাই হ'ল—বংমন, মুহিদ্ব আৰু অনিল । দেশৰ
হিত চিষ্টা কৰা আৰু জাতিৰ মজলি কামনা কৰাৰ বাবেই নেকি
সিইতৰ ওপৰত এই শাস্তি ? অস্থায় নকৰাকৈ শাস্তি মূৰ পাতি
লবলৈ প্ৰাণী মাৰেই অসীকাৰ কৰিব । আস্থাৰক্ষাৰ বাবে হয়
যুঁজ দিব, নহয় পলায়ন কৰিব ।

শৰীৰে কষ্টামুভৱ কৰিলেই বিৰক্তি হৈ পৰে অনিল । বিপদৰ
আশংকা দেখিও জীৱনৰ বিপদাপৱন মৃহূর্তত উত্তেজিত হৈ পৰে
মুখামুখি হৰলৈ ।

অনিল : বংমন, আজি আমি প্ৰতিশোধ লবলৈ প্ৰস্তুত হোৱা
উচিত ।

বংমন : কাৰ ওপৰত ?

অনিল : সুনৰ ফিল্ডত কেল্প কৰি ধকা চি, আৰু, পি, কেইটাৰ
ওপৰত ।

মুহিদ্ব : হ'ল আক' এইটো উত্তেজিত ।

বংমন : নভৰা নিচিন্তাকৈ তই এইবোৰ কি বলকিছ হো ?
বিপদতে আকো ছনাই বিপদৰ আহ্বান কৰিব খুজিছ কিয় ?

অনিল : মই বছত ভাবি শুণিয়েই কৈছো । সিইতে বাক
আমাক কি কৰিবলৈ বাকী আছে ? অসমৰ মাঝুহে তেজ দিব
পাৰিব কিন্তু মৰ্যাদা হানি হৰলৈ দিব নোহাবে । আমি শুলী
বেয়নেটৰ আগত বুকু পাতি দিছো ; বুকুভেদ কৰি গৈছে জীয়া
মঙ্গল কেঁচো গোকু উলিয়াই । তথাপিৰ নীৰবে আহে । আমাৰ
ধন সম্পত্তি লুঠন কৰিবে ; আমি আপত্তি কৰা নাই ; বিৰোধিতা
কৰা নাই । কিন্তু দুৰ্বল নাৰী দেহাৰ ওপৰত অত্যাচাৰ চলাৰ
পিছতো সিইতৰ সকলো উত্তমালি জীৱৰে সহ কৰি থাকিম ?

**অহিংসাৰ পথ এবং বুইচ : আমাৰ গ্রাউণ্ড কৰি সিঁইতকো পানী
পানী কৈ শিকাও ধৰ !**

বংমন : সদায় সংপথেৰে চলা মাছুহ এজনে যেতিৱা এবাৰো
অসংপথ অৱলম্বন কৰে তেতিয়া সেই সংপথেৰে চলা সময় চোৱাৰ
কোনো মুল্য নেৰাকে। গতিকে আমাৰ বেলিকাও সেইটো হৰলৈ
দিব নোৱাৰোঁ। প্রতিটো খোজ আগবঢ়াওতে বিবেচনা আৰু ধৈৰ্যাৰ
মাজেৰে আগবঢ়াটিব লাগিব। নিজেই ধনা ধালত ঝাপ দিবলৈ
যোৱটো মৃদ্ধামী।

মুহিদৰ : অনিল, তই অলপ দূৰলৈকে কথাবিলাক গমিপতি
নেচাৱ কিয় বাক ?

অনিল : মই প্রতিটো কথা যুক্তি আৰু বিবেচনাৰেই কৈছো।
তইতে ভাৰি চাইছনে বাক মিতালী আৰু চম্পাৰ দৰে হোৱালী
বিলাকৰ অৱস্থা সমাজত কি হৈছে ? সিঁইতৰ জানো একো একোটা
জীৱন নাই ? সিঁইতৰো জানো জীৱনৰ আশা আকাঙ্ক্ষা নাই ?

বংমন : আশা আকাঙ্ক্ষা আৰু হাহি কান্দোনেৰেহে এটা
জীৱন সম্পূর্ণ হয়। অকল হাহি বা চকু পানীৰেই এটা জীৱন
সমাপ্ত নহয়। ধৰিতা হ'ল বুলিয়েই এগৰাকী গাভকৰ জীৱনটো নষ্ট
হোৱা বুলি কৰিনে ? প্ৰয়োজন হলে আমি আগবঢ়া ধাৰ
লাগিব তেনে এটা জীৱনক আশাৰ মাধুৰ্য্য প্ৰদান কৰিবলৈ।

অনিল : মইও ভাৱো তেনে কৰিব লাগে বুলি, কিন্তু ?

মুহিদৰ : কিন্তু বুলিবলৈ কি আছে ; সদায় সমাজৰ গোড়ামী
হৈয়ে ধাকিবি নে ?

অনিল : তেন্তে মিতালী আৰু চম্পাৰ ক্ষেত্ৰত ?

মুহিদৰ : চম্পাক মই বিয়া কৰাম। কোনেও বিৰোধিতা
কৰিব নোৱাৰে।

বংমন : সচাই মুহিদৰ তই চম্পাক বিয়া কৰাবি ?

মুহিদৰ : তইতৰ আগত আজি মই নৌলা আকাশৰ তলত চন্দ্ৰক
বজ্জ্বলা

সাক্ষী কবি, তবা বিলাকক সাক্ষী কবি কৈছো ; মই জীয়াই ধাকিলে
চম্পাক বিয়া কৰাম । তাইক মই নতুন জীৱন দিম ।

বংমন আৰু অবিলৰ মন আনন্দত পুজকিত হ'ল । যি মুহিদ্বে
কোনো এটা কাম এবাৰ কৰিম বুলি কলে তাক বাস্তৱত কপ দিহে
এৰে, সেই মুহিদ্বে যে চম্পাকেৰ বিয়া কৰাব সিঁহতৰ দৃঢ় বিশ্বাস ।
যা হওক চম্পাৰ জীৱনটো এখানি নহয় । সিঁহতে মুহিদ্বক এনে
মন্ত্ৰব্যৰ বাবে প্ৰশংসা কৰিলো, ধন্তবাদ জনালো ।

বংমন : ব'ল আমি কোনো এফালে আঁতৰি যাওঁ । সমাজৰ বহুত
কাম সৈচিল কৰিবলৈ আছে । আমি জীয়াই ধাকি সেইবোৰ
সমাধান কৰিব লাগিব ।

মুহিদ্ব : কিন্তু ধাৰি ক'লৈ ?

বংমন : আমি এনে এখন ঠাই লৈ যাম য'ত আমাৰ বাবে অকল
নিৰাপদেই নহয়, সকলোৰে আঁবে আঁবে লুকাই বিপ্ৰৰ জুই
অলাই তুলিব পাৰো । সজাগ কৰি তুলিব পাৰো সহস্র জনতাক ;
প্ৰয়োজনত যেন সকলো আগবাঢ়ি আহে সমুখ সংগ্ৰামলৈও । নাহৰ-
বৰ্বীত আমি বেছ সফলতা আজ্ঞ'ন কৰিলো নহয়নে ?

মুহিদ্ব : গীচাই তাত আমাৰ কাৰ্য সূচীৰ প্ৰতিটো আঁচনিয়েই
বাইজৰ পূৰ্ব সমৰ্থন লাভ কৰিলো । আমাৰ কখাৰোৰত, কামবোৰত
আৰু সিঙ্কাস্তবোৰত বাইজে আন্তৰিকতাৰে সহাবি জনাইছিল ।

অনিল : মাঝুহথিনি কিন্তু বেছ সাহসী, সত্যবাদী আৰু
হায়পৰায়ণ । পুলিচ, মিলিটেৰীৰ আগতে এনে এখন চৰকাৰ গঠনত
ডোট দি সমৰ্থন নজনাওঁ বুলি বুকুফিণাই কৰ পাৰিলো । পুলিচে
বৃক্ষ আৰু কৌশলেৰেও কাৰো মুখৰ পৰা আমাৰ বাতৰি উলিয়াৰ
নোৱাৰিলৈ ।

বংমন : পুৰণি বৌতি-নৌতিৰ মাজেৰে চলি ধকা অসমৰ
গঞ্জাৰাইজ । ক'জো কৃত্তিমতা নাই । আধুনিক বিজ্ঞান শিক্ষাৰ প্ৰভাৱ
আজিও নাহৰবাৰী বাইজৰ ওপৰত পৰা নাই ; অখচ কোনোও

একে। অভাব অন্তর্ভুক্ত সম্মতি হোবা নাই। অস্থায়-অবিচার আক ভেদাত্তের ভারহীন এখন স্মৃতি সমাজ। অন্ধ-বিয়াল, হাই-উকমির কোনো শুণ গানেই নাই।

মুহিদুব : য'ত বাজনীতির প্রশ্ন লোৱা স্বার্থপূর্ব বৃক্ষজীবী সোমাই থাকে তাত্ত্বে বিশৃঙ্খলার স্থষ্টি হয়।

অনিল : সময়ত তাবে আস্তিময় জনসাধাৰণৰ মাজত অশাস্তিয়ে দেখা দিলেহেতেন। চৰকাৰৰ অৱহেলিত অঞ্চল সেইটো ; সা-স্মৰিধাৰ কোনো প্ৰগত ছুঠে। কিন্তু এইধাৰ মূৰ্ব মাঝুহধিনিৰ ভোট কেইটোৰ বাবে দৰিয়ালৰ চুলোটুকি বজ্ঞানী জোৱা নেতাৰ মাহববাৰীৰ দৰে অঞ্চলবিলাকলৈও ধাৰ। নিছিগা সৌত।

বংমন : যাহওক তাত্ত্বে সংগ্ৰামৰ বীজ বোপন কৰা হ'ল। মোৰ বিশ্বাস, তাত এতিয়া বাজনীতিৰ চাতুৰালিয়ে ক্ৰিয়া কৰিব নোৱাৰিব। আমাৰ সমস্যাবোৰ প্ৰতি ধিমানেই জনসাধাৰণৰ অৱগত কৰাৰ পাৰে। সিমানেই আমাৰ সংগ্ৰাম শক্তিশালী হ'ব।

অনিল : বড়ো সমাজখনৰ মাজতো ভালদৰে বিচৰণ কৰা উচিত হ'ব নেকি ! সেইখন সমাজত বাজনীতিৰ গছডাল কিমান গভীৰলৈকে খিপালে তাকো চোৱা হওক। বাজনীতিৰ কৰাল গ্ৰাসত পৰা বড়ো-সমাজখনতো সচেতনতা জগাই তোলোগৈ ব'ল। তাকেই কৰিবলৈ যাওঁতে যদি প্ৰাণটোও ঘায়, যাওক ; অসমৰ ভৱিষ্যৎ অক্কাৰ হ'বলৈ দিব নোৱাৰোঁ।

মুহিদুব : আমি তেন্তে মাজববাৰীলৈকে যাওঁ ন'ল। মোৰ অমুমান, তাত কমেও সাতশ দৰ বড়ো মাঝুহ আছে। সিঁড়তকো যদি আমাৰ হাতলৈ আনিব পাৰে। আমাৰ হাত দুখন আক শক্তি-শালী হ'ব।

বড়োসকলৰ ঘৰবোৰ বৰ সক সক আক চাপৰ : একেখন গাওঁতেই এশৰপৰা তিনিশ ঘৰ মাঝুহে বসতি কৰে। প্ৰস্পৰৰ মাজত মিলা-শ্ৰীতি, মৰম-চেনেহ আদি ভাৱে সকলোকে এক কৰি বাঢ়ি বাঢ়িছে। কৰিয়েই হ'ল জীৱিকাৰ প্ৰধান উপায়। মাঝুহ-বজ্ঞবা

বিলাক কঠোর পরিশ্রমী। গাব বৰষ সাধাৰণতে মাণিৰ বৰশীয়া, চকুযুবি 'সক, নিৰ্জু, ভবিৰ কলামূল বৰ শকত; আৰু কঠোৰ পৰিশ্রম কৰাৰ বাবেই নেকি গাবোৰ আঠিয়াল। এই বড়োসকল নিজৰ ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰতি সদায় সচেতন। উৎসৱাদি উদ্ঘাপন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অসমীয়া-সমাজখনৰ সৈতে প্ৰোৱ একে। গীত-মাত আৰু বাঞ্ছত বৰ পাকৈত। বিশেষকৈ, বাহী বৰ সুৰ লগাই বজাৰ পাৰে।

বংমন, মুহিধৰ আৰু অনিজ এইবাৰ মাজৰবাৰীৰ বড়ো গাঁওত। অঞ্জলি অতিকে পিছ পৰা। গাড়ী-মটৰৰ কোনো সুবিধা নাই। তাৰপৰা আঠ মাইলমান আত্তৰত উত্তৰ-পুৰু সৌমান্ত বেলৱেটো। মামুহবিলাকে বছত দূৰ খোজকাঢ়ি গৈয়েই বজাৰ-হাট কৰে। খেতিৰ পথাৰত পোৱা ফচল গকৰ গাড়ীত নি বজাৰত বেচেগৈ।

মাজৰবাৰীৰ বড়োৰ প্ৰাথমিক বিষ্টালয়ৰ প্ৰধান শিক্ষক শৈলেন বসুমতাৰী। এক মোহনীয় চেহেৰাৰ এই শিক্ষকজন সকলোৰে পৰিচিত; সকলোৰে আপোন। মিহি কোমল মাতৰ, কথা বক্তৰাৰে সহজেই সকলোৰে অন্তৰ জয় কৰিব পাৰে। মাত-কথাবিলাকৰ দৰে অন্তৰখনো কোমল আৰু 'নিৰ্মল। বংমন, মুহিধৰ আৰু অনিজে আশ্রয় ল'লে এই শৈলেন বসুমতাৰীৰ ঘৰতে। ঘৰত মাথো পঞ্জী, বৰজীয়েক কাঞ্জন আৰু সাত বছৰীয়া পুতেক এটা। স-সঙ্গানেৰে আলহীক আত্মিদ্য কৰাটো। বড়োসকলৰ আস্থামৰ্যাদাৰ কথা। বংমনইতৰ পৰিচয় পায় শিক্ষক শৈলেন বসুমতাৰী বৰ আনন্দিত হ'ল। জীৱন-মৰণ সমস্তাৰ মাজেৰে দিববোৰ অভিবাহিত কৰা এখন সমাজৰ বুজ ল'বলৈ বিচৰা এই যুৱকজনকক পাই বসুমতাৰীদেৱৰ অন্তৰত বছতো ভাৱে আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিলে। সমাজখনৰ বিষয়ে মনৰ সাচতীয়া কথাবোৰ অন্তৰ উজাৰি প্ৰকাশৰ সুৰ্বণ সুযোগ এনে এক সঞ্জীবণত মিলিলত বসুমতাৰীয়ে অগতৰ পৰম নিৱজ্ঞাক ধন্তবাদ জনালে।

वस्तुमतावौये तै के ग'ल निजव समाजनव कथा—एইখনेहि बड़ोब
সমাজ, যিখন এখন চলমান নদী, যাৰ অনন্ত সৌত কেনোৰা অনাদি
কালৰেপৰা প্ৰাহিত। ইয়াৰ প্ৰতিটো কথাই ! বি প্ৰাচীন ;
চিৰ পৰিচিত। নিজব পৰিজ্ঞনৰ ওপৰত বিশ্বাস বাধি জীয়াই
আছে প্ৰতিজন ব্যক্তি। আজনিৰ্ভৰণীল আৰু স্বামূলভীতাই
পৰম্পৰাপেক্ষিতাক দৃবতেই বিদূৰ কৰি বাধিছে। একো একোখন
পৰিজ্ঞ অস্তৰ, য'ত হিংসা-দ্বেষ, কপটতা, কৃত্রিমতা আৰু অস্থায়
অবিচাৰৰ অকণো স্থান নাই। সকলোৰে বিশ্বাস প্ৰকৃতিৰ সৃষ্টি
আমি, প্ৰকৃতিয়ে আমাৰ কপ দিছে, জীয়াই বাধিছে; গতিকে
প্ৰকৃতি আমাৰ মাতৃ, স্বেহময়ী। ক'ত জনৰ ক'ত সপৌন আৰু
জীৱনৰ সতে ক'ত সংগ্ৰাম। ক'ত জনজীৱন সংগ্ৰামৰ ঘূঁঘূত
বিজয়ো হৈ সংসাৰৰ বাটেদি গুহি যায় আৰু ক'ত জনৰ বুকুত দি যায়
শুণ্ঠতা আৰু অসহ বেদনা। সদায় সূৰ্য উদয় হ'ব আৰু অস্ত
যাব; এইখন সমাজো তেনেদৰেই চলি ধাকিব। বিভিজনৰ
বুকুত আৰুৰ ছবিয়ে লুকা-ভাকু খেলে। ইয়াত যেন কাৰৰ অস্ত পৰা
নাই; সুখ-দুখ, হাহি-কান্দোনৰো অস্ত পৰা নাই। আৰু
যে ক'ত.....?

ফাণুনৰ বতৰ। বড়াহৰ কোৰ প্ৰৱল। কাকনে বংমনহঁতক
লগত লৈ সিঁহতৰ গাঁওৰ মাহুহধিনিৰ খেতিৰ পথাৰ পালেগৈ।
ধোৰাৰে ধুঁটলী কুঁটলী গোটেই পথাৰখন। আহ খেতিৰ বাবে
শালিধানৰ নৰা জুই দি ঠাই অংজাইছে; হাল বোৱা তলিত উঠা
ডলি চেপৰা ভাঙিছে, সক সক আলিবোৰৰ কোৰ কাটি পৰিকাৰ
কৰিছে। শৌমাখিৰ মৌচাকটোৰ সতে বিজাৰ পাৰি পথাৰ-
খনৰ দৃঢ়টো। সিঁহত নদীৰ পাৰৰ পানী অনা ধাটলৈ গ'ল;
বাইজৰ নামৰবলৈ, কাকনৰ স্বেউতাকৰ স্ফুলখনকে আদি কৰি
গাঁওখনৰ গোটেইবিলাক বস্ত কাকনে চাৰি চুক মাৰি বংমনহঁতক
পৰিচয় কৰাই দিলে। গাঁওৰ ডেকা-জীৱৰীমখাৰ মাজত সিঁহত
বস্তুজৰা।

হৈ পৰিল আলাসৰ লাড়ু। শিক্ষিতৰ সংখ্যা নগণ্য এখন সমাজত ভিনিটাকৈ গ্ৰেজুৱেট ল'বাৰ সঙ্গ পাই সকলোৱে সদ্বান কৰিলে- মৰম আৰু আদৰ যাচিলে। কম সময়ৰ ভিতৰতে অতি আদৰেৰে আকোৱালি ল'লে সকলোৱে।

ঃ এই ককাইইংড ? কালীলৈ আমাৰ গাঁওত ভাওনা পাতিৰ নহয়, আপোনালোকেও চাৰলৈ ওলাৰ দেই ? প্ৰতি বছৰে ভাওনা পতাটো আমাৰ গাঁওৰ নিয়ম।—পাট গাঁকু কাঞ্চনে কথা কেইষাৰ কৈ বংমনইত্ব মুখলৈ চালে।

বংমনে ‘ভাওনা’ শব্দটো শুনাৰ লগে লগে তাৰ গা-মন নাচি-বাগি উঠিল। সি প্ৰতেকে বছৰেই গাঁওত ভাওনাৰ পাত গায়। অৱৰ খোজ, বচনভংগী আৰু সাজ-পাৰলৈ চাই মোহিত হৈ সকলোৱে ভাল ভাৱৰীয়া বুলি ভুবি প্ৰশংসা কৰে। বছতে পুৰস্কাৰো আগবঢ়াই তালৈ। তাৰ প্ৰৱেশৰ সময় হোৱাৰ সময়ত বভাঘৰৰ দাতিত দোকান পাতি বহি থকা দোকানীয়েও দোকান এৰি তাৰ প্ৰৱেশ চাৰলৈ দৌৰ মাৰে।

ঃ এই কিয় মেয়াম চাৰলৈ ; তোমালোকৰ গাঁওত ধাকি বছৰেকৰ মূৰত পতা ভাওনাখন নোচোৱাকৈ ধাকিমনে ? এইবাৰ যে তোমালোকৰ ভাওনা চাৰলৈ পাম আমাৰেই ভাগ্য বুলিছোঁ।

বংমনে তেনেকৈ কোৱা শুন কাঞ্চন আনন্দিত হ'ল :

ঃ আমাৰ ভাওনা চাৰলৈ বছত মাছুহ আহে ; বভাঘৰত ঠাইৰ নাটনি হৈ যায়গৈ।

ঃ এইবাৰ কৰিবলৈ লোৱা ভাওনাখনৰ নাম কি ?

ঃ ‘ঘটোংকছু বধ’।

ঃ বৰ ভাল লাগিব ; মহাভাৰতৰ কথা জানিব পাৰিব।

ঃ আমাৰ মাছুহবিলাকে মহাভাৰতৰ কথা আৰু কাহিনী-বিলাক ধূউৰ ভাল পাৱ। ছই-চাৰিজনে গোট খালে যদি ধৰ্মৰ কথা আলোচনা হয় ; মহাভাৰতৰ কথাকে কয়। মইও মহাভাৰতৰ-

কথা শনিবলৈ বব ভাল পাওঁ। বাক করাই, মহাভাবতৰ যুগৰ
মাহুহবিলাক বব বীৰ আছিল বোলে ?

ঃ আছিল ছাগৈ; নহলেনো ইমাজবিলাক বীৰভৰ কাহিনী
স্মষ্টি'হ'বনে ?

কাঞ্জনে মহাভাবতৰ যুগৰ কথা উল্লেখ কৰাত বংমনৰ মনত
কিছুমান ভাৱৰ উন্তৰ হ'ল—‘কুকক্ষেত্ৰ বণ’ৰ স্মষ্টি কেনেকৈ হৈছিল ?
কৌৰৰ আৰু পাণৱৰ মাজৰ বিবাদেই জানো এই বণৰ মূল ?
বণৰ আৰম্ভণিতেই অৰ্জুনে জ্ঞাতি-কুটুম্বৰ হত্যাৰ মহাপাপৰ ভয়ত
দেখোন হাতৰ অস্ত্ৰ পেনাই দি বণৰ আয়োজন ইতি কৰিব খুজিছিল।
কিন্তু কিয় বাক সেই অৰ্জুনেই পুনৰ গাণীৰ ধমুক “ডাঙি লৈ
কৌৰৱক নিপাত কৰিলে ? কিহৰ উন্তেজনাত ? কাৰ প্ৰেৰণাত ?
কাৰ চাতুৰালিবে প্ৰভাৰাহিত হৈছিল ? এই সকলোবিলাকৰ মূলতেই
মহান বাজনীতিত্ত্ব প্ৰকৃত স্বয়ং ভগবান শ্ৰীকৃষ্ণ নহয় জানো? কুকক্ষেত্ৰ
বণৰ ঘৱনিকা পৰাত শ্ৰীকৃষ্ণ আৰু শকুনিয়ে পৰম্পৰক এই ধংস
চৌলাৰ বাবে দোষাবোপ কৰিছিল। কিন্তু শ্ৰীকৃষ্ণ নোহোৱা হ'লে
শকুনিয়ে কুকক্ষেত্ৰ বণৰ স্মষ্টি কৰিব পাৰিলেহেতেন নে ? কাৰ
ভূমিকা বেছি ? শ্ৰীকৃষ্ণ, নে শকুনিৰ ? নিশ্চয় শকুনিৰ নহয় ?
ঙীচাকৈয়ে বিশ্বত মানৱৰ স্মষ্টিৰ পাতনিবেপৰা বাজনীতিবো
স্মষ্টি হয়। ই মানৱৰ স্মষ্টি নে ? অগত স্মৰণ কৰোতাৰ
স্মষ্টি ? বিশ্বৰ সমগ্ৰ মানৱ জাতিৰ ওপৰতেই যে ইয়াৰ কি
প্ৰভাৱ ?

মুহুৰ্ধৰ আৰু অনিলে বংমন আৰু কাঞ্জনৰ মাজত হোৱা
কথা বত্তবাবোৰ মনোযোগেৰ শনি গৈ আছিল। আবেলি পৰত
নৈব মুকলি পাবটোত সিঁহতৰ ফুৰিবলৈ বব ভাল জাগিছিল।

কামৰ আজৰি নোপোৱা কাঞ্জনৰ দেউতাকে বংমনইতৰ লগত
কাঞ্জনকে ফুৰিবলৈ পঠিয়াইছে। হাইকুলৰ নহৰ মান জ্ঞেষ্ঠত
শৰ্চা কাঞ্জন কিন্তু বব বুজিয়তো। আনক সোনকালেই আপোন
বস্তুজ্ঞা

কৰিব পাৰে। মৰমও লগাব জানে। বংমনইতক ভাই নিজৰ
ককায়েকইতৰ দৰে জ্ঞান কৰে।

ঃ কাঞ্চন, আমি যি'উদ্দেশ্য লৈ তোমালোকৰ ইয়ালৈ আহিছোঁ।
সেই উদ্দেশ্য সফলত তৃতীয় আমাক বহুত সহায় কৰিব লাগিব।

• যিমালখিনি পাৰেঁ। কৰিম আক'।

ঃ তোমালোকৰ ডেকা-জীয়বীবিজ্ঞাকে আমাৰ কথা মানিবনে ?

ঃ কিয় নেমানিব ? আপোনালোক পঢ়াশুনা কৰা মাঝুহ,
আপোনালোকৰ কথাবিজ্ঞাক আমাৰ মাঝুহে আখবে আখবে
পালন কৰিব।

ঃ তোমালোকৰ মাঝুহবিজ্ঞাক বৰ শাস্তি আক নত্র স্বভাৱৰ।
ষেয়া কাম, বেয়া কথা কোনেও নেজানে যেন লাগে।

ঃ সেইবাবেইতো আমাৰ দেউতাই ইমান অস্মুবিধা সঁৰেও
গাঁওত থাকি শিক্ষকতা কৰিবলৈ ভাল পায়। নহলে বোলে
চহৰতে ডাঙৰ চাকৰি এটা কৰিব পাবিলেহেইতেন।

ঃ তোমাৰ দেউতাক আমি নশলাগি নোৱাৰেঁ। এই অঞ্জলি-
টোৰ মাঝুহখিনিৰ মাজত এটা ভাল সংগঠন আনিব পাৰিছে।
তোমাৰ দেউতাব প্ৰত্যেক কথাই ইয়াৰ মাঝুহে মানি চলে নহয় ?

ঃ ওঁ, কালিলৈ আমাৰ দেউতাৰ বজ্ঞাতাৰ সময়ছোৱাজ
মাঝুহবিজ্ঞাকলৈ আপোনালোকে লক্ষ্য কৰিবচোন কেনে দেখে ?

ঃ সক্ষিয়া হ'বৰ হ'ল, ব'ল যাওঁগৈ বংমন। মুহিধৰে ক'লে।

ঃ এই সময়খিনিত নৈৰ পাবত ফুৰিবলৈ বৰ ভাল লাগে।
উভতি ঘোৱাৰ সময় হোৱাত অনিলে যেন বিবক্ষিবোধ কৰিলে।
সি বংমন আক কাঞ্চনৰ কথাবিজ্ঞাক আগৱেবে শুনিলে। মাজব-
বাৰীৰ পৰিকেশটো তাৰ বাবে খুঁটুৰ আকৰ্ষণীয় হৈ পৰিছে। গাঁও-
বাট-পথ, ঘৰ-ছৱাৰ, মাঝুহবিজ্ঞাকৰ বাবুহাৰ প্ৰগল্পী আৰি সকলো-
বোৰ তাৰ গাঁওখনৰ সন্তুষ্টি।

চতুৰ বংমনৰ মনত কেইটামান বুড়ি খেলালে। কাৰ্ডলৈ ভাস্তোঁ
৮৬

উৎসর । হাজাৰবো ওপৰ অনন্দাধাৰণৰ সমাবেশ হ'ব বজাহলীত । গতিকে, শিক্ষক শ্ৰেণীন বস্তুমতাবীৰ সহায়ত সিইভে সিইভ উদ্দেশ্য প্ৰকাশ কৰি মানুষধিনিক সংগ্ৰামৰ পথলৈ আনিবলৈ সহজ হ'ব । বড়ে বাইজেও যদি সংগ্ৰামত প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত হৈ পৰে তেন্তে সংগ্ৰামে আৰু অক্ষিণী কপ ধাৰণ কৰিব পাৰিব । চৰকাৰৰ তেতিয়াহে বুজিৰ অসমৰ অনৈক্যৰ মাজত সৃষ্টি হোৱা ঐক্যৰ বিষয়ে ; প্ৰেল পৰাক্ৰমী বৃহৎ অসমীয়া জাতিটোৰ বিষয়ে, যাক আজিও বাজনৈতিক বা-মাৰলীয়ে উকৰাই নি ঠাই ঠাই কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই ।

বাতিটো বাগৰিল । বাতিপুৱাৰ চৰাই-চিৰিকতিৰ কোলাহলৰ লগে লগে নামৰৰতো বাইজৰ কোলাহল আৰম্ভ হ'ল । নামৰৰতো সৰু ; গতিকে, তাৰ চাৰিওফালে বভাষৰ সাজিৰ লগা হয় । শিক্ষক শ্ৰেণীন বস্তুমতাবীয়ে ক'ত কিটো লাগে, কেনেকৈ সজাৰ লাগে ; কেনেকৈ কৰিব লাগে আদি সকলো আঙুলিয়াই গ'ল । বংমন, মুহিদ্ব আৰু অনিলেও হাতত কপিদা এখন এখন লৈ বাইজৰ লগতে কামত লাগিল । আলহাঁইহৈও তেনেকৈ কামত লগত বাইজৰ সিইভ প্ৰতি মৰম উপজিল ।

জগত গাঁওবুঢ়াই শিক্ষক শ্ৰেণীন বস্তুমতাবীৰপৰা বংমনইভৰ পৰিচয়টো টিপতে লৈ থলে । অনিলক নিজৰ সম্প্ৰদায়ৰ ডেকা বুলি জানি বুঢ়াই তাৰ প্ৰতি মনতে আলচিলে । গাঁওবুঢ়াৰ গাজক জৌয়েক দৃঢ়নী আছে । ক'তো গতাবহে পৰা নাই । ঈশ্বৰে বোধকৰৈ । এই হেগতে মিলায়ে নেকি ?

গাঁওবুঢ়াৰ ধাৰণা ।

ঃ বোলো বোপাইইত, তোমালোক দেখোন আলহাঁইহৈও কামত বেছ ভালদৰেই লাগিছা হোঁ ? আলহাঁইহৈও এনেকৈ কাম কৰিব নেপাই নহয় ? বাক যিকি নহওক তোমালোক কোনজন কোনধিনিব ? গাঁওবুঢ়াই স্থধিলে ।

ঃ মেঝেতা, যই হলো বংপুর ডেকা।

ঃ যই মাজুলীৰ।

ঃ যই শামাৰ।

ঃ তেতিয়া হ'লে তিনিওজনেই তিনিখন বেলেগ বেলেগ গাঁওৰ ডেকা।

ঃ কিন্তু ফুবিৰলৈহে লগে ভাগে আছিলৈঁ।

ঃ বেছ কবিলা। পিছে তোমালোকৰ সেইফালে বাইজে ধান, মাহ আদি ভালদৰে চপালেনে? আৰু খেতি বা কেনে হৈছিল একা?

ঃ খেতি হওঁতে ভালৈই হৈছিল। এই পুহুৰ মাহৰ মাজতে হোৱা বৰষুণ জাকে চপাৰলৈ থকা শেহতীয়া ধানৰ গুটি সকৰালৈ। তাৰোপৰি শুকান নবা নহয়, গোটেইৰোৰ খচৰ-মচৰ হোৱাত দাবনিয়ে দাবলৈ আমনি পালে।

ঃ আমাৰ ইয়াতো সেই একেই অৱস্থা। মোৰ আক' এবিষা-মান' মাটিৰ ধান হোৱালী কেইজনীয়ে বৰকৈ আমনি পাই স্বৰূটলিলৈই। এইবাৰ ভুই বোৱা দিনতো বতৰ খবাং আছিলৈ; যাৰ তাকৰীয়া মাটিৰ খেতি সি দেখিছেঁ। নিগমে মৰিব।

ঃ আমাৰ সেইফালে অৱশ্যে ভুই বোৱাৰ দিনত পানীৰ নাটনি হোৱা বাছিল। আপোনালোকৰ পথাৰখনতকৈ আমাৰ পথাৰখন অলপ দ।

ঃ বাক এতিয়া বেহি কথা নেপাতো, আজি আবেলিকৈ মোৰ অৱৰপৰা এপাক মাৰিবা। ভালদৰে কথা-ড্বাৰা হ'ব আৰু তোমালোকে মোৰ ভগা জুপুৰীটোকো চাই আছিৰ পাৰিবা।

ঝংমনইত পুনৰ কামত লাগিল।

‘বাইজে নখ জোকাৰিলে নৈ বয়’।

কথাৰাৰ স্তো। যেৱে ঘেনেকৈ পাবে বাহ, কাঠ, কলপাত

আমি নামন্বক পোটালেছি। সকলোরে হাতে-কানে লাগিলত
চাবি ঘটা মানতে বভাষব হৈ উঠিল।

ঃ এই আক' এইটো কি খুটা পুতিলি অ' ? বুঢ়া মাঝুহৰ
দাউতোৰ দৰে হেলেক-চেলেক।—শীতাত্বৰে শূধাইক হেকাতন
দি ক'লে।

ঃ এহ এদিনীয়া বভাধন আক' কেলৈ ইমান ভালকৈ লাগিছে ?

ঃ এই কৈছহে তই ? দেহেৰবৈইত্ব যি উষ্ণগুলি, একে হেঁচাই
বভা ভাঙিব।

ঃ ভাঙিলেও সিঁতবহে যুৰ ভাঙিব।

ঃ পিছত “পিলিঙ্গা কেইটাই বভা সাজিলে চা আক” বুলি
পেঙ্গাই কবি নেঁহাহিলেহে বক্ষ। বাকীবোৰ গাঁওৰ মাঝুহে ঠাট্ট-
মস্কৰা নকৰিব ?

ঃ কৰক দে; চুপতি মাৰিবলৈকে হেগ এটা পাম।

ঃ তই এইবাৰ ভাওনাত পাত নেগাৰ নহয় ?

ঃ কিমাননো আক বছৰে বছৰে পাত গাৰি অ' ? ড্রেচৰ থবচ
দিবলৈ পইচা-কড়ি একো নাই বাবেই নেগাঞ্চ।

ঃ তেতিয়া হ'লে ভলটিয়াৰ হৈ চুপতি মাৰিব পারিবি ?

ঃ ভাওনাত পাত গোৱাতকৈ ভলটিয়াৰ হোৱাটো বেছিহে
আপদ অ'। গুক-ম'হক কোবাই-মেলি গত লগাব পারিলেও
মাঝুহক কেতিয়াও হেজ লগাব নোৱাবি।

ঃ ঐ ল'বাইত, ভিতৰত পৰি থকা হল-জেঙবোৰ ভালকৈ
আঁট-পিত লগাই পেলাবি। নহ'লে নিশা লাগে যদি কাৰোবাৰ
হাত-ভবি পিঙ্ককহে। এহাতৰ শুণ তহাতে কাঢ়িব লাগিব। ওপৰৰ
চালখনৰ গাঠিবোৰও আঁটি বাঢ়িবি। গাঁওবুঢ়াই কামত ব্যস্ত হৈ থকা
ডেকা-মখাক উপদেশ দি গ'ল।

ঃ এ শীতাত্ব আক গগণ, ভাইত হুটা এইকালে আহ।

ভাওৰীয়া ওলোৱা-সোমোৱা কৰা বাট কেইটাত বাঁহছড়াল ছফালে
বাজিবে ।

ঃ ধপনাখনৰ চাৰিওটা কাৰত চাৰিটা ভাল কলৰ পুলি
আনি পুতিবি । পছলিটো ডাঙৰ কলৰ পুলি এযোৰ পুতিব লাগে ।
জীয়ৰী এজনীৰ হতুৱাই ধাপনাখন বজা মাটিবে মচাবি । গধুলিতে
শৰাইখন ধাপনাত সজ্জাৰ লাগিব ।—গাঞ্জবুঢ়াই কথা কেইষাৰ কৈয়েই
নামঘৰৰপৰা ওলাই ঘৰলৈ বুলি খোজ স'লে ।

বভাৰ কাম শেষ হ'লত সকলো ঘৰা-ঘৰি গ'ল । মাষ্টৰে
বংমনইতক লগত লৈ ঘৰমূৱা হ'ল ।

ঃ অ' তোমালোকক গাঞ্জবুঢ়াই আজিৰ দৃপৰীয়াৰ ভাত সাজ
ত্বেখতেৰ তাতে ধাৰলৈ কৈ গ'ল । আমাৰ কাঞ্জনৰ লগতে যাবাইক ।

বংমনইতৰ বৰ ভাল লাগিল । অঞ্জলিটোৰ মাঝুহথিনিৰ লগত
কামে-কাজে চিনা-পৰিচয় হ'ল । তাতে আক' মুখীয়াল মাঝুহ
কেইজনো হাতলৈ আহিল ।

‘গ্রাঞ্জবুঢ়াৰ ঘৰত ধৰ-ধৰ লাগিল । ডেকা আলহী ; খোৱা-
ধোৱা আলি পৰিপাটিকৈ যতনাৰ লাগে । ডাঙৰ জীয়েক মধুৱে
ঘৰখন ছিজিল লগাই সজ্জালে । কেঁচা ঘৰ-হৰাব হ'লেও সিঁইতৰ
ঘৰটো আক বাবীখন আনতকৈ আহল-বহল । চোতালৰ আগত
মেটমৰা গুটি ধানৰ উৰাল । সকলো ফালৰপৰা ঘৰখনো গাহীন ।
জক্মক্কৈ ফুলি থকা তগৰ আক বজা গোলাপ কেইজোপাই
দৌঘল পদুলিটো দেধিৰলৈ বেছ শুণনি কৰি পেলাইছে ।

বংমনইত আহিল । মধুৱে পদুলিমুখৰপৰা আপবঢ়াই আনিলে ।
ভাল-বেয়া সোধ-পোছ কৰি একেবাৰে মজিয়াতে বহিবলৈ
দিলেগৈ । গাঞ্জবুঢ়াই মজিয়া ঘৰৰ মূৰ খোটাৰ পোনত বহি
সিঁইতলৈকে বাট চাই আহিল । বুঢ়ীও বাজনি ঘৰৰ ভিতৰতে
আৱক । মাডে-কথাই বুঢ়ীও বৰ মৰমিয়াল । বুঢ়া-বুঢ়ী অলপ চুঠি-
চাপৰ ; কিন্তু পকা খেকেৰা যেন টক্টকীয়া বজা-বগা । কাঞ্জন-

সিইত্ব লগত নবহি বাহিবত মধুব লগত কথা পাতি বহি থাকিল।
আজি সন্ধিয়া নামস্বরত সিইতে বাগকষা মৃত্য কৰিব। কোনে
কেনেকুৱা সাজ-পাৰ পিছি নাচিব সেয়াই সিইত্ব কথা।

ঃ আলহীক মতালোহে হয় ; ভালদৰে কোনোটোৱেই ঘৰতাৰ
নোৱাৰিলৈ। আলহীয়ে বেয়ায়ে পাইতে নেকি ? - বুঢ়ীৰ
কথা।

ঃ হ'ব হ'ব ; ইয়াত্কেনো আৰু জাগিছেনে বাক ?

ঃ কি কৰিম বোপাইত ; মৈত মাছ এটা ধৰিবলৈও ঘৰত
মাছুহ নাই। ল'বাটোও সক হৈ আছে। ডাঙৰ জুনী জী হৈ
আপদহে হ'ল। ক'তো গতাৰও পৰা নাই। ঘৰত ভৰ জীয়বী
থাকিলে মাক বাপেকৰহে অশাস্তি। গাঁওবুঢ়াই এক প্ৰকাৰে
ঢথেৰেই কথা-কেইমাৰ ক'লে।

বুঢ়াৰ বেদনা কোনখিনিত বংমনইত্ব বুজিবলৈ বাকী নেথাকিল।
সিইত্ব দৰে পাহুৱাল ডেকাক ভৰ জীয়বী থকা কোন ঘৰ মাছুহে
বাক পুতো নেদেখুৱাব ? আশা কৰিবে যেতিয়া পিছলৈ অনিলৰ
লগতে কিবা এটা হয় যদি হ'ব। মধুও কোনো বেয়া ছোৱালী নহয়।
অনিলৰ সৈতে ঘোৰটোও মিলিব। বাক থাকক পাখলৈ ;
স্বার্থত্কৈও দেশৰ কথাই এতিয়া বেছি প্ৰয়োজন।—বংমনৰ
মনৰ ভাৱ।

চাঁও বোপাইত ; তোমালোকৰ বাতিত আৰু অকণমান
অকণমান বাকি দিও।—বুঢ়ীয়ে কাহৰ চৰীয়াৰ দৰে বাটি (বৰবাটি)।
এটাত মদ আনি প্ৰত্যেককে আচুত্যাকৈ দিয়া বাটি কেইটাত
অলগ অলগ পুনৰ বাকি দিলে। অ'ক-ত'ক শোভেৰে শ্ৰি হৃবাৰ
বাবে সিইত্ব শৰীৰলৈ অহা হতাশাৰ তাৱটোক বহু পৰিমাণে
লাষষ কৰি ফুলিলে। এই পানীয় জ্বল্যকৃত গাঁওবুঢ়াই নিৰমিদ্রাকৈ
ব্যৱহাৰ কৰে। গাঁওত বাস কৰা বচ্ছোসকলৰ ই অপৰিহাৰ্য।
ছিন্টোৰ পৰিজ্ঞাপ পিছত নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণে গৃহণ কৰা এই একক'হচ্ছ
বস্তুজৰ্তা।

জাতীয় পানীয় জ্বরকথে একপ্রকার মনৌল সজীবতাই আনে।
চুধি-ভাগৰ শুগাই মনটো আনন্দিত কৰি তুলে।

আহাৰৰ পিছতেই বংমনইত চৰাদৰত বহিল। মধুৰে নিজ
হাতেৰে বোৱা তিনিখন ফুলাম কপাহী চাদৰ বংমন, মুহিধিৰ আৰু
অনিলৰ কাঙ্ক্ষত তুলি দিলে। এইয়া বড়ো সমাজৰ আলহীক দেখুওৱা
সম্মানৰ প্ৰতীক। বংমনইতে ইাহি মুখেৰে চাদৰ কেইখন শ্ৰেণ
কৰিলে। ফুলাম কপাহী চাদৰ কেইখন দেখি মধুক পাকৈত শিপিনী
বুলি প্ৰশংসা কৰিলে। বড়োসকলে কপাহ খেতি কৰে নেওধৰনীয়ে
কপাহৰ খুটুৰ মিহি-সৃজা কাটিব পাৰে। সাধাৰণতে, বড়োসকলে
বং-বিৰঙৰ ফুলবছা ঘৰত বোৱা কাপোৰহে পিছিবলৈ ভাল
পায়।

বড়োৰ জীয়ৰী। চুটি-চাপৰ, মুখমণ্ডল গোলাকাৰ, চকুঘৰি
সৰু, চুলি ঝঁকালত পৰা, হাত ভৰিবোৰ নোদোকা আৰু নিপোটল ;
খুটুৰ পৰিশ্ৰমীও কিন্তু শাস্ত প্ৰকৃতিৰ। পুৰুষক বৰ সম্মান কৰে।
এইজ্ঞাহ'ল বড়ো জীয়ৰীৰ প্ৰকৃতি।

মধুহৃতৰ ঘৰখনৰ অনিলৰ প্ৰতি বৰ অংশা ; কিন্তু কোনো
ক্ষেত্ৰতেই মধুৰ প্ৰতি অনিলৰ দুৰ্বলতা প্ৰকাশ নেপালে।

নামঘৰত বাজি উঠা মাইকৰ মাতত গাঞ্জি-মানুহখিনিৰ উদ্ধল-
মাথল লাগিল। দিনে পোহৰে কামৰ আজৰি হৈ ভাণুনালৈ ধাৰ
লাগে। সক্ষিয়া সাজ লাগি জগাৰ লগে লগে আটাইতকৈ আকৰ্ষণীয়
বড়ো গাঞ্জকবিলাকৰ বাগকস্থা বৃত্য আৰত হয়। এই বৃত্যৰ
পূৰ্বেই বভাদৰত লোকে লোকাৰণ্য হয়।

বংমনইতে ইাহি-ধৰ্মালিবেই আবেশিৰ সময়খিনি গাঞ্জি বুচাৰ
ঘৰত অতিবাহিত কৰিলে। পৃথিবীৰ বুকুলৈ সক্ষিয়া নামি আহিল।
মধু আৰু কাঞ্জনে বংমনইতক লগত লৈ নামঘৰ পালেগৈ। ডেকা-
কোমৰ মাজত বংমনইতক এবি মধু আৰু কাঞ্জনে বাগকস্থা বৃত্যালৈ
সাজু হ'বলৈ গ'ল। কথাই-কাৰ্য্যই সকলোতে বংমনইত মাজব-

বাবীর ডেকাচামৰ বুকুৰ মাৰত সোমাই পৰিল। সিইত ধ'ত থাকে
তাত হাহি-ধেমালীৰ ওৰেই নপৰে।

মাদল বাজিবলৈ ধৰিলে। মাদলৰ টেৰে টেৰে আঠ জোৱা
হোৱালীয়ে পৰম্পৰাগত বঙেঙ্গীয়া আৰু ফুলাম নিঙুস সাজ-পাবেৰে
সজ্জিত হৈ বাগকস্বা নৃত্য আৰস্ত কৰিলে। পথিলা নচাদি
কাপোৰ জোকাৰি জোকাৰি খোজৰ তাল মিলাই মিলাই কৰা
বড়ো গাভকৰ এই নৃত্য সকলোৰে বাবে আকৰ্ষণীয়। কেইজনী-
মান হোৱালীয়ে মাইক্রফোনত গীতৰ সুব টানিলে। বাহীৰ
সুবটোৱে কাৰোবাৰ কঠিন অস্তৰখনলৈও কোমলতাৰ ভাৱ আনি
দিলে। বাহীৰ সুবৰ লগত যেন মন উৰি ধাৰ কাৰোবাৰ অস্তৰ
চুমিবলৈ। অজানিতে সৃষ্টি হোৱা মনৰ ভাৱ অভূতভিবোৰে
অস্তৰত খলকনি তুলিলে।

বাগকস্বা নৃত্যৰ অস্ত পৰিল। মাইক্রফোনৰ সমুখলৈ আহি
শিক্ষক শৈলেন বস্তুমতাৰীয়ে বংমন, মুহিধৰ আৰু অনিলক সমজোৱা-
ভাৱে পৰিচয় কৰাই দিলে। বহতো আশা-আকাংক্ষা বুকুত
বাস্তি লৈ সহজ-সবল ভাষাবে বংমনে বজ্ঞা আৰস্ত কৰিলে—।

বংমনৰ মুখবপৰা উচ্চাবিত হোৱা। প্রতিটো শব্দ, প্রতি কাঁকি
বাক্যই সকলোৰে অস্তৰ স্পৰ্শ কৰিলে। বৰ্ণিত হ'ল সংগ্ৰামৰ
কপটো। নৌৰু আৰু নিষ্ঠক হ'ল ভালো উৎসৱৰ পৰিবেশ।
কেতিয়াৰা কেতিয়াৰা বাইজৰ চকুৰপৰা চকুপানী নিগবিল আৰু
কেতিয়াৰা কেতিয়াৰা উত্তেজিত হ'ল সংগ্ৰামী হৈ নিজকো আহতি
দিবলৈ। বৃক্ষ-বৃক্ষা, ডেকা-গাভক সকলোৰে অস্তৰত জাগ্রত হ'ল
দেশপ্ৰেম। সুজলা-সুকলা শস্ত-শ্যামলা মাতৃভূমিৰ হৰ্মিশাত আগবাঢ়ি
আহিবলৈ সিইত চিৰপ্ৰস্তুত।

॥ ৮ ॥

চহৰ কাছাৰীঘৰৰ সম্মথৰ মৈদামত এক বিবাট গণ-সমাৰেশৰ
আয়োজন। মাজৰবাৰীৰপৰা তালৈ ওঠৰ মাইল বাট। প্ৰায়
বাৰশ মানুহৰ এট। দলে মাজৰবাৰীৰপৰা গণ-সমাৰেশত যোগ
দিবলৈ শোভাযাত্রা আৰম্ভ কৰিলে। প্ৰতিধৰনিত হ'ল—

‘মৰে অসম,

জীয়ে কোন ?’

বংমনঃ পৃথিবীত যদি জীয়াই থাকো, এই কেইট। দিন জীৱনৰ
এক সুন্দৰ সৃতি স্বকপ হৈ ব'ৰ।

মুহিদুৰ : আজিৰ শোভাযাত্রাৰ এই দৃশ্য মোৰ কল্পনাৰ বাহিৰত
আছিল। ভৱা নাছিলোঁ, ইয়াতো যে ইমান সফলতা অৰ্জন
কৰিব পাৰিম।

বংমনঃ শিঙ্কাৰ পোহৰ নপৰা এইসকল জনসাধাৰণৰ
মাজত শৰি ধৰ্বোত্তাৰ অভাৱ। কোনোবাই যদি পথপ্ৰদৰ্শক হৈ
এইসকল জনতাৰ মাজলৈ যায়; তুর্গম পথ হ'লেও সকলো বাধা
মৰিমূৰ কৰি আগবাঢ়ি ঘাৰ পাৰে।

অনিলঃ এয়ে যদি হয় অভীতৰ দৰে অসমৰ ভৱিষ্যতও

গৌবরোজ্জল হৈ বৰ। সময় অতীত হৈ গ'লেই ইতিহাসৰ কপ লয়। প্রতিটো মৃহুর্জিৎ ইতিহাসৰ একোখিলা পাত ।।

বংমন : মানবজীৱনৰ কাৰ্য্যাবলীক লৈয়েইতো ইতিহাসৰ বচন। হয়। এই জনসাধাৰণ, প্রতিখনিত হোৱা এই জানি বাক্য, এই দিনটো আদি সকলোবিলাকেই ইতিহাসৰ একোটি উপাদান।

মুহিদ্ব : গাঙ্কীজীয়ে যদি সেইহোৱা সময়ত অহিংসাৰ বাণী ভাৰতৰ জনসাধাৰণক মুশুনালেহেইতেন ; অহিংসাৰ পথ নেদেখুৱালেহেইতেন, তেন্তে আজি হয়তো এই আদৰ্শৰে আমি অমুপ্রাণিত হ'ব নোৱাৰিলৈহেইতেন।

অনিল : সাধাৰণ শ্ৰেণীৰ মানুহৰ কথা যি বেছি গভীৰভাৱে চিন্তা কৰে, পথপ্ৰদৰ্শক হ'ব পাৰে, সি সঁগাই মহান। প্ৰকৃতিয়ে আৰু মানবজীৱনে তাক কেতিয়াও মেপাহবে। যিহেতু প্ৰকৃতিৰ সৃষ্টি মানুহ। গতিকে, মানুহে তাক সৌৱৰিবিহ।

বংমন : আমাৰ পঞ্চভৌতিক শৰীৰটো নিঃশিল্প হৈ গ'লেও প্ৰকৃতিয়ে তাক বেলেগ এটা কপ দিব ; কিন্তু ই প্ৰকৃতিবিপৰা একে-বাৰে হেবাই নেয়ায় !

আৰে আৰে লুকাই মাজৰবাৰীৰ বাইজক বংমনহঁতে আগবঢ়াই নিলে। সিঁহিতৰ মনলৈ বৰুৱ উল্লম্ব আহিল। ঝোগানৰ প্ৰতি-ধৰনি চাৰিওফালে আকাৰ-বতাহ কঁপাই প্ৰতিখনিত হ'ল। জুই-শালত বহি থকা কানীয়া, ভাঙ্গোৱা আদি কোনেও ধিৰেৰে থাকিব নোৱাৰিলে। ওলাই আহিল গণ-সমাৰেশলৈ। সৃষ্টি হ'ল বিশাল জনসমূহ !

কিন্তু নিয়তি যে বৰ নিষ্ঠুৰ !

বংমন, মুহিদ্ব আৰু অনিলক পুলিচে গ্ৰেপ্তাৰ কৰিলে ! ভৱেশ বকৰাৰ হত্যাৰ অভিযোগত তিনিওটাকে দহ বহুকৈ কাৰাদণ্ড বিহিবলৈ নিৰ্দেশ আৰি কৰা হ'ল।

তিনিটাকে ডেকা ল'বাৰ বিনা অপৰাধত দহ বহুকৈ কাৰাদণ্ড !

ডেকা জীরনৰ গোটেই সময়ছোৱা বন্দীশালত কঠাৰ লাগিব ?

বংপুৰ, মাজুলী আৰু লামা গাঁওৰ বাইজ অলি উঠিল। মাজু-
বাবীৰ মাছুহে পুলিচ-মিলিটোৰ অভ্যাচাৰ দেখি তথ মানিলে।
নিৰীহ জনসাধাৰণৰ ওপৰত চো অমাঞ্ছধিক অভ্যাচাৰৰ তীব্ৰ
প্ৰতিবাদ কৰিলে। এই ডেকা ভিনিটাৰ শোকাৰহ জীৱন কেইটা
দেখি সকলোৰে অন্তৰ কালি উঠিলে। কি উপায় অবলম্বন কৰি
সিঁহতক বন্দীশালবণ্বা মুক্ত কৰিব সেইয়ে সকলোৰে চিন্তা।

আনফালে মিতালী আৰু চম্পা ?

মিতালীৰ দেহ-মন নেদেখা জুইয়ে পুৰিলে। তাইৰ বুকুখন
হম-হমাৰলৈ ধৰিলে। আকাশখন থহি আহি তাইৰ ঘূৰতে পৰা
যেন লাগিল। বংমনইঁত দহ বছৰকৈ বন্দীশালত ধাকিব ? কি
অঁসহ্য বেদনা তাইৰ। বংমনইঁতৰ অবিহনে সিঁহতৰ অঞ্জলিটোৰ
পোনপটীয়া, সহজ-সৱল, আৰু আনৰ কথাত সহজে প্ৰত্যয় যোৱা
মাঞ্ছধিনিক সংগ্ৰামত পথ-প্ৰদৰ্শক হৈ আগবঢ়াই নিৰ্ণতা কোনো
নাই। তাইৰ দৰে, চম্পাৰ দৰে ছোৱালীবোৰ সমাজৰ চকুত পতিতা।
গৰ্জিক, সিঁহতে এইখন সমাজত কি ভূমিকা ল'ব ? সিঁহতৰ কথা
আৰু উপদেশৰ জানেং কোনোবাই—মূল্য দিব ? দৈহিক প্ৰেমতকৈ
দেশপ্ৰেম তাইৰ অন্তৰত তীব্ৰকপে জাগ্ৰত হ'ল। অক্লান্ত পৰিশ্ৰম
আৰু চেষ্টাবে জনসাধাৰণৰ মনত সৃষ্টি কৰা বিপৰীতী ভাৱটো অকালতে
ধৰ্মত পৰি গ'লে সহস্ৰজনৰ বক্তৰ মূল্য ক'ত ? এই সংগ্ৰামৰ
বিফলতাই ইতিহাসৰ পাতত অসমীয়া জাতিটোৰ দৰ্বলতাৰ
পৰিচায়ক হৈ জানো নৰব ? —মিতালীৰ মনোভাৱ।

অৱশ্যে সদায় কুসংস্কাৰত মন্ত্ৰ হৈ থকা সমাজখনত সমাজ-
সচেতনতা নেজগাকৈ নেধাকিল। হিংসা-ব্ৰেষ, কু-সংস্কাৰ, অক্ষ-
বিশ্বাসহান এখন নিকা সমাজৰ প্ৰয়োজন বোধ কৰিলে সকলোৱে।
বংপুৰ, মাজুলী আৰু লামাগাঁওৰ সকলোটিৱেই মিতালী আৰু
চম্পাৰ ওপৰত দেখুৱাই অহা অস্তাৱ আৰু অবিচাৰৰ বাবে অহুতপ্ত

হ'ল। মিতালী আৰু চম্পাক সকলোৱে পুনৰ সংগ্ৰামী হিচাপে
বিচাৰিলৈ। সিইতক প্ৰয়োজন হ'ল সংগ্ৰামী অন্তাৰ শাৰীৰ।

এইবাৰ মিতালী আৰু চম্পাক দেহলৈ আহিল সংগ্ৰামীৰ নতুন
জোৱাৰ। হেবাই যোৱা উচ্চম, আশা-আকাঙ্ক্ষা কিবাই লালে।
বিবাদ আৰু হত্তাৰাৰে ভৰা জীৱনত নতুন আশাৰ বেঙশিৱে দেৱা
মিলে। সিইত হৈ পৰিল বিশ্ব ইতিহাসত ছাপ বাধি বৈ যোৱা
বীৰাঙ্গনা নাৰীৰ আদৰ্শৰে অসুযোগিত একো একো গৰাকী অসমীয়া
গাভক। অয়াল হৈ পৰিল অসমৰ সামাজিক আৰু বাজৰৈতিক
পৰিবেশ। বিকুল অন্তাৰ অগতিক বোধ কৰিবলৈ চৰকাৰে অন্ত-
শক্তিৰ সহায় ল'লে। স-শক্তি সৈমিকেৰে কৰ্তৃত সমননীতি প্ৰয়োগ
কৰিলৈ—ধাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াস্থৰপে অসম অৱিগত। হ'ল।

হাতত অসন্ত জোৰ ; কীৰালত ঝাটিঙ্কা গামোচা আৰু সুৰত
ঝোগানৰ প্ৰতিক্ৰিয়া—

অসমৰপৰা বিদেশীক
বহিক্ষাৰ কৰক, বহিক্ষাৰ কৰক।
চৰকাৰৰ সমননীতি
পৰিহাৰ কৰক, পৰিহাৰ কৰক।

বাজপথত যেন জুই অলিছে। প্ৰকাণ একুৰা জুই। বাজ-
পথটো এফালৰপৰা পুৰি নিঃশেষ কৰি নিছে। অশাস্ত্ৰিব জুই;
কিন্তু সিচা জুই। দিনত গছ-বনৰ পাতৰ আৰত সুকাই ধাকি
সক্রিয়া হোৱাৰ লগে লগেই বিলি-বিলি পোহৰ লোই অহা জোনাকী
পকৰাৰ জাকটোৰ দৰেই গাঁও আৰু চহৰ প্ৰতিটো গলিবপৰা
লোই অহা দূৰৈৰ চাকিৰ পোহৰৰ দৰে জোৰবিলাকৰ সমষ্টিয়ে শৃষ্টি
কৰিছে বাজপথৰ এই প্ৰকাণ জুইকুৰা। হাবি-বন মহত্ত্বাই
অতি মহৱ গতিত বৈ যোৱা অশাস্ত্ৰ ধূমুহাটোৰ দৰে এইয়া যেন
জুইখ ধূমুহা।

অতি ভীৰুবেগেৰে চাপৰমূৰৰ ধানাৰ অ. চি.-ৰ জীপথন
বক্তৃতা

जो ब लै याजा कवि योगा समझतो अंतिक्रम कवि चहब आबकी अदीक्षकव कार्यालयव अंतिमूळे आगवाचिल । पुलिचव जौप देखि अदीक्षकव कार्यालयव गेटेत थका होमगार्डजने गेटेखन खुलि दिले । कौण शज एटा कवि जौपखन कार्यालयव चौहदव भितव एंडातित वै ग'ल ।

कृष्ण इतिनिं चाब ।—चापरमूळव अ. चि. शहिकीयाह एच. पि. एन. चि. चक्रवर्तीक चेस्टु एटा दिले ।

कृष्ण इतिनिं ; कि खवव कोवा ?

चाब ; बंपुव, माझलौ आक लामागांवपवा आर वावशमान माचुहे हातत जो ब लै आहि चहब पाहिछेहि । इयातो तेनेदेवेइ हातत जो ब लै दलटोत योग दि आपोनाव अक्षिच वोडेवे आहि आहे ।

इमान दूब वाट ये अंतिक्रम कवि आहिवलै सक्षम ह'ल, किऱ वाधा दिव नोऱ्हाविला ?

आमाव धानात माथो चि अ. पि. आक वि. एच. एफ. द्युइ अर्जवहे आहिल । गतिके, किछु ट्रावोल अहाव सक्तावना आहिल ।

होराट ट्रावोल ? दलटोव नेतृत्व वहन कवि आनिछे कोने ?

मिताली नामव एजनी होरालीये चाब ।

मिताली ?

हय चाब ।

अ', आहि चि । इमानविलाक है योगाव पिछतो ताई आको आन्दोलनत नामिवलै साहस कविहे ?

एইवाव ताई डाइवेट्लि लिडावखिप लै म'जमेट्टत पाट्टचिपेट कविहे ।

किण आगव लिडाव केहिटाकडो ज्ञेत वधा हैहे । ताईक तेस्ते इमान इन्ह पारार्ड कविले कोने ?

क'व नोगार्वे । चाब ।

ঃ বাক ; তাইব দেউতাক মানে মাঝুলী হাইকুলৰ হেডমাইটৰ অফুল গোহাই কোনোৱা পলিটিকেল পার্টিৰ মাঝুই নেকি ?

ঃ ন' ডাণ্ট চাৰ ; অফুল গোহাই কোনো পলিটিকেল পার্টিৰ মাঝুহ নহয় ।

ঃ ভেবী শুড ; এটা কাম কৰা হওক ?

কওক চাৰ ?

ঃ দলটোত অভিয়া টুটেল মাঝুহ কিমান হ'ব বাক ?

ঃ চহৰতো অভিটো গলিবপৰা মাঝুহ খোাই দলটোত বোখ দিয়েই আছে । আছুমানিক চাৰি-পাঁচ হাজাৰৰ কম নইব চাৰ ।

ঃ মই বি. এচ এক কেম্পলৈ কোন কৰিছে । কিন্তু মিঠালীৰ ভাল পানিচমেন্ট হ'ব লাগিব । বাকীবিলাকৰ অৱস্থাৰ শোচনীয় হ'ব লাগিব । আজি মিনিট্ৰিবপৰা ওৰ্ডাৰ আহিছে যে, কোনো সমদল ; ডেট মিনচ, ইন ভিষ অৱ ম'ভমেন্ট, বাহিৰ হ'ব নোৱাৰিব । চৰকাৰ-বিৰোধী উচ্চালু অনসাধাৰণৰ উপৰত যিকোনো মুহূৰ্ততেই লাঠি চাৰ্জৰ ওৰ্ডাৰ আছে । প্ৰেছিজেন্ট বোলৰ পিছত ইমান সঞ্চৰৰ মাজতো মিনিটি ফৰ্ম হৈছে যেভিয়া বাজ্যিক চৰকাৰে কঠোৰ নীতি অৱলম্বন কৰাটো স্বাভাৱিক । যি কি নহওক, মুঠতে আমি আমাৰ কাম কৰি যাব লাগে ।

জোৰধাৰী সমদলৰ উপৰত বি. এচ. এক আৰু চি. আৰ. পি. বাহিনীৰ প্ৰচণ্ড লাঠিৰ প্ৰহাৰ আৰম্ভ হ'ল । বতাহে উকৰাই লৈ ফুৰা জোনাকী পকৰাৰোৰ দবে হাতৰ জোৰবিলাক উকৰি পৰিল, ছিটিকি পৰিল আন্দোলনকাৰীৰ নথৰ মেহাবোৰ । অসন্ত জোৰ আৰু বজ্জাত শৰীৰেৰে বাজপথ বাঞ্ছী হ'ল । শৰীৰৰ ক্ষতহানবপৰা ওলোৱা বজ্জেৰে বজ্জিত হ'ল বাজপথৰ দীক্ষিত সেউজীয়া র্মাহ-বন । আহত আৰু নিহতৰ সংখ্যা অগণন । পাঁৰে কূঝে, চহৰে-নগৰে মাথো হিয়াভৰা কাল্মোনৰ বোল । আকাশে-বজ্জাহে ভাঁহি অহা বিয়াৰৰ স্তুৰত যেন হিয়াৰ আমৃত ক'লা পৰি যাব ; জৰুৰত
৪

আবাত হানি থকা বেদনাৰ ভাৱেও অঙ্গ নিগবাৱ। মুহূৰ্তে মুহূৰ্তে বাঢ়ি
ৰোৱা আহতৰ সংখ্যাই চিকিৎসালয়ত শৃষ্টি কৰিলে এক সম্ভজনক
পৰিবেশৰ। হাজাৰজনৰ যজ্ঞণা আৰু চিঙ্কাৰে চিকিৎসকক কৰি
পেলালে বিমৃঢ় ; চিকিৎসাৰ বাবে হৈ পৰিল অপাৰণ। কলত,
বছুতেই খৰীৰ কোনো কোনো অঙ্গ হেকৰাই অকালতে পন্থু জীৱনক
আকোৱালি স'বলে বাধ্য হ'ল। কাৰোবাৰ জীৱনলৈ আহি পৰিল
বিড়ীয় সংগ্ৰাম পন্থু জীৱনৰ সৈতে। পকী আলিবাটড কাঠৰ
লাখুটিৰ খটখটনি বাঢ়িল। এখন হাতেৰে ভিক্ষাৰ পাত্ৰ আগবঢ়াই
আনখন ভগা বীণৰ শুণাত ধোৱা আদিৰ সংখ্যাও শতকুণ্ঠে বৃক্ষি হ'ল।

বংশুৰ, মাজুলী আৰু লামাৰ মাছুহথিনিৰ বাক কি হ'ল ?

একেটা সক্ষিয়া আৰু একে মুহূৰ্ততে নিবন্ধৰ আৰু অহিংসা
বীভিব সংগ্ৰামত ঝ'পিয়াই পৰি একুৰি আঠোটা গজ-গজকৈ উঠি
অহা ডেকা আৰু সাতজনীকৈ জীয়ৰীয়ে চিবদিনৰ বাবে চকু মুদিলে।
ক'ল মাত্ৰয়ে হিয়া তুকুৱাই আউলি-বাউলি হৈ কান্দিলে ! চকু-পানৌৰে
লৈ বোৱালে। সপ-সপকৈ অলি উঠিল একুৰি পোকৰখন চিতাৰ
ভুই ! , অগ্নিদৰ্শ কেঁচা মঙহৰ গোক্ষই বায়ুমণ্ডল বিষাক্ত কৰি তুলিলে।
এইয়া হ'থন অকল শুধৰণত অলি উঠা চিতাৰ জুইয়ে নহয় ; প্ৰতিজন
জীৱিত অসমীয়াৰ অন্তৰে অন্তৰে গপি গপি অলি উঠা তু'হ জুই !

মিতালী আৰু চম্পাৰ ?

ঘটনাশূলীতে চম্পাৰ মৃত্যা হয়।

মৰণপথৰ ধাৰী হিচাপে মিতালী চিকিৎসালয়ত।

শুক্রতৰভাৱে আঘাটিতপ্রাণ হৈ মূৰৰপৰা বক্ষকৰণ হয়। মিতালীক
বচাৰৰ বাবে চিকিৎসকে পাৰ্যামানে চেষ্টা কৰাত লাগিল। মিতালীৰ
শৰীৰত তেজৰ নাটনি হোৱাৰ কথা চিকিৎসকে জনালত প্ৰফুল্ল গোহাঁজৰে
নিৰৱ তেজৰ গ্ৰুপ মিলাই চোৱালে। ভাগ্যে তেজৰ গ্ৰুপ মিলাত
চিকিৎসকেতিনিশ চি. চি. তেজ মিতালীৰ শৰীৰভৈ প্ৰবাহিত কৰালে।
ঝুলিনৰ পাহত ভাই চেতনা দূৰাই পালে। বিচনাৰপৰা উঠিবলৈ

চেষ্টা করিলে কিন্তু মোরাবিলে। মূর্বত তাই বিষম তারে বিষ প্রয়ুক্তি করিলে। চকুযোৰ অলপ হলাই বিচনাৰ একাবত তাই দেখিলে—মাকে উচুপি আছে; দেউভাকৰ চকু হটাও চলচলীয়া, সুখন ছান হৈ পৰিছে; লগতে চিকিৎসকৰ পোছাক পিকা মাঝুহ এজন আৰু ক্ষৰতে ছেওত লগাই থোৱা চেলাইনৰ বটল এটা। চেলাইৰ বটলক-পৰা ওলাই অহা দীৰ্ঘল বলীডাল দেখিহে তাইৰ ধাৰণা হ'ল তাই চিকিৎসাস্যত। পূৰ্বৰ কথাবোৰ আওৰোৱাত গোটেই ষটনাচক চকুৰ আগত সজীৱকপে জিলিকি উঠিল। ক'লা দৈন্যকাৰ মাঝুহ এটাই অলীল ভাষাৰে গালি পাৰি তাইৰ মূৰ্বত টাঙ্গোনৈবে কোৰ এটা যৰা হৰনৈল আহিল আৰু তাৰ পিছতেই তাই অচেতন হৈ পৰিছিল।

চকুহটা অলপ মেল থোৱা যেন দেখি মাকে মিডালীক সাহাৰ ধৰি সুধিলে—মিডালী? মোৰ বাছা? তই, তই ভাল পাইছ?!

কিন্তু; তাই কিবা ক'বলৈ চেষ্টা কৰিও বিফল হ'ল। তাইৰ সৰ্বশ্ৰদ্ধীৰ বিষেৰে অৰ্জবিত। প্ৰতিটো অজই অৱশ্য, অকামিলা হৈ পৰিল। মাকৰ চকুৰপৰা ওলাই অহা চকুপানী দুধাৰি দেখি তাইৰ চকুৰপৰাও চকুপানী ওলাই দুগালেন্দি বৈ গ'ল। বিচনাৰ কাৰণ চকীখনত বহি ধৰা দেউভাকে তাইৰ মূৰ্বত তেজেৰে সেমেকি ধৰা বেণুগুটো আঙুলি বুলাই ক'লে—তই যেনে ভেনে ভাল হৈ ষট আইজনী; তোক আৰু এইবাৰৰপৰা আন্দোলনত নামিবলৈ নিহিত। তইএ মোৰ একমাত্ৰ কস্তা, কনিষ্ঠতম সন্তান। তই দৃষ্টিৰ আৰ্তবত ধাকিলে আমাৰ আস্থাই এপলকৰ বাবেও শাস্তিৰে ধাকিৰ মোৰাবে।

চিকিৎসকৰ পৰামৰ্শমতে বিচনাৰ কাৰণপৰা মাক, দেউভাক কিছু আৰ্তবি দিলে। তাইক পুনৰ পৰীক্ষাৰ বাবে অপাবেচন খিয়েটোৰলৈ নিয়া হ'ল। তাইক বখা হিঙ্গটোৰপৰা অপাবেচন খিয়েটোৰলৈ হটা কোঠা অতিক্রম কৰি দাব লাগে। এই হটা কোঠা অতিক্রম কৰি দাওতে অসংখ্য বৌসীৰ চিংকাৰ তাইৰ কাণত পৰিল। বৌসীবিলাকৰ বাজুৰপৰা অহা এয়াৰ মাত তাইৰ তেনেই পৰিচিত। গাউড়

बाटे-धाटे, पद्मिये सकलोते ताईक बाईमेउ बुलि माति
थका नदाइव माति। ताईव दृढ़ धारण, सिओ विषमतारेह आसात
पाहिछे। ताब चिंकाबटो शनि एने लागिल; सि येन मरण पथक
वाजौ। ताईव अस्त्रवर्खन शोके थुळा मारि धरिले, हव्हरकै चकुपानी
बै आहिल।

अपाबेचन थियेटावले नि मिडालीक आन एथन छिट्ठ शुराई
दिया ह'ल। ताईव थाक आक देउताके अपाबेचन थियेटाव
कोठाव पर्दाव आरंत थका वेष्टखनते निराश मनेवे वहि धाकिल।
हइ मिनिट गैचिलहे, तेनेते डाङव बोपा ओलालेहि। तालै
देउताके टेलिग्राम कवि पठियाइचिल। टेलिग्राम पायेह घरलै
रैगे बाहिवे बाहिवे सि मेडिकेसलैके आहिल। माक-देउताकव
जन्म 'हुइ सेवा कविले। एकहवव मूरत सि घरलै आहिहे। माक
देउताकव चिन्ताक्रिट मूर्खमुलैले लक्ष्य कवि ताब माक-देउताकव
अस्त्रवव भावाहूऱ्हति, दृष्ट-बेजाव आदिव विषये सविशेष बुजिवलै
वाकी नेथाकिल। भनीयेकव दूर्धात ताब अस्त्रवे मर्मास्त्रिक
आधार्त्त पाले। संघटित होवा घटनावोव विषये सि देउताकव
एको हुम्मधिले; बातवि काकडवपवाहि विं विरुद्धण जानिव
पाविले। लगते निडाली ये जिला छात्र संघाव किवा विषय-वरीया,
ताको आगवपवाहि जाने। सि जाने ये माक-देउताके ताईक
कोनो क्षेत्रातेह वाधा निदिये। ताई खुउव दृढ़ आक संयमी।
सेयेहे ताईव उपवत कोनो सन्देहव भाव नेवाधे। ताईक
मरटोও सजात वस्ती पर्दीव दबे आवृत्त है धाकिवलै निबिचारे।
ताई देश-विदेशव विभिन्न समस्यव फूवाहा, समाजव सकलो कार्य-
कलाप चालि-जावि चोरा वहल मनोवृत्तिव व्याधीन मना होवाली;
विविलाक हयतो साधावण एजनी होवालीव चविअत अतिकलिज
महय।

अपाबेचन वाम शेर कवि एकेचर अपाबेचन कोठावपव

ওলাই আহিল। অপাবেচনৰ বুজ জ'লে মিতালীৰ মাক-মেউতাক
আক ককায়েক অতি আগ্রহেৰে অফেচাৰৰ কাষ চাপিল।

অফেচাৰ ক'লে—আই এম চৰী আদাৰ ; অপাবেচন আনচাক-
চে মূল। আদাত বৰ সলৈকে হৈছে। মূৰত ছিলাই নবয় ;
পিৰ পিবাই তেজ ওলাই আছে।

: কিবা এটা কৰক ডাঙৰ ; নহ'লে আমি——

: আমি ঘথেষ্ট পৰিমাণে চেষ্টা কৰিছেঁ। ; কিন্তু আমাৰ সকলো
চেষ্টা বিকল।

: তেন্তে কি উপায় কৰা হ'ব ?

: আমাৰ ইয়াত সকলো সুবিধা নথকাৰ বাবেষ্ট আমি বহতো
অপাবেচনত আনচাকচেচমূল হ'বলগীয়া হয়। আপোনালোকে
শাজাজ মেডিকেললৈ নি চাব পাৰে।

শাজাজ মেডিকেললৈ ! কথাৰাবে মিতালীৰ মেউতাকৰ কাশত
বছ সময়লৈ ক্ৰিয়া কৰি থাকিলে। প্ৰধানকৈ টকাৰ প্ৰথমই মূৰত
জুমুৰি দি ধৰিলে। দূৰেত ফুৰি'লৈ যাওঁতেই কিমান টকাৰ
প্ৰয়োজন; এভিয়াজো চিকিৎসাৰ বাবে। নিজৰ হাততো বেহি
টকা নাই। সেই বুলি আনো তাইক মৰিবলৈ এবি দিব পাবিব ?
কিবা এটা উপায় কৰি হ'লেওতো তাইক বছাৰ লাগিব।

প্ৰয়োজন হলে মাটি এডোখৰ বিক্রী কৰি হ'লেও টকা ঘোগাৰ
কৰিব লাগিব।

মিতালীক পুনৰ আগৰ ছিটলৈ অনা হ'ল। এবছৰৰ মূৰত
তাই ককায়েকক দেখি তাইৰ হৰিণ চুকুৰিবে হেপাহ তাই
ককায়েকৰ মুখলৈ বহুপৰ ধৰি চাই থাকিল। তাই যেন ককায়েকক
কিবা এটা ক'ব, ক'ব, এনে এটা আশাত তাইলৈ সকলোতে আকুল
মৰেৰে চাই ব'ল। কিন্তু তাই একো নহ'লে।

: মেউতা এইক যিকোনো উপায়ৰে শাজাজলৈ লৈ ঘোৱা
হওক। বই পোকৰ হাজাৰমান টকা বহু কৰিব পাবিব। তাইট-
বক্তুজহা

যেও যদি পাঁচ-বছর হাজাৰ দাম দিব পাৰে কেষে বৰ বেহি কিম্বা
কৰিব জনা বিষয় একো বহুৱ। সিঁও-বোধকৰো কালিলৈ হাজে পাৰহি।

মেউতাকে বুলিলে, সিঁহ'তৰ ভৌয়েকৰ প্ৰতি অস্তৰত অসুৰত
অৰম-চেনেহ। গতিকে, নিজৰ সকলো বি হ'লেও ভৌয়েকৰ চিকিৎসা
কৰোৱাৰ। নিজেই যিন্তৰে একমাত্ৰ কজা বুলি আলাসৰ লাঢ়ু
দৰে তুলি-জালি ডাঙৰ-ঝৈৰল কৰিছে, ঠিক সেই সেইদৰে একমাত্ৰ
ভৌয়েক বুলি সিঁহ'তেও অস্তৰত অসুৰত কৰিছে।

চম্পাৰ কি হ'ল মিতালীয়ে নেজানে। লাঠি চাৰ্বি গৰ্ডাৰ হোৱাৰ
লগে লগেই সিঁহ'ত লগ এৰা-এৰি হৈ ফিলা-ফিনি হৈছিল। কোন
ক'লৈ গৈছিল একো তথ ধৰিব নোৱাৰিলে। চিকিৎসাৰ পাহত
বেড়িয়া তাইৰ মগজুলৈ চেতনা ঘূৰি আহিছিল তেড়িয়াই তাই চম্পাৰ
বিষলে জানিবলৈ ইচ্ছা কৰিছিল, কিন্তু তাই ঘূৰেৰে শৰ উচ্চাৰণ
কৰিবলৈকে সক্ষম হ'ব পৰা নাছিল। তাই এড়িয়া স্মৃত নহ'লেও
চুৰে চাৰ আৰু ঘূৰেৰে ক'ব পৰা হৈছে। ককায়েকত্ত'তে ইচ্ছা
সিঁটে শ্ৰদ্ধলে উত্তৰ দিব পৰা হৈছে।

ঃ চম্পা কলৈ গ'ল মেউতা ? তাই মোৰ ওচৰলৈ নাহে কিয় ?

মাক-মেউতাক আৰু ককায়েকত্ত'ত বজ্জপাত পৰা মাহুহৰ দৰে
ধিৰ হৈ ব'ল। আই ঐ দেহী, চম্পাৰ বিষলে তাই বে একোৱেই
নেজানে। সখীয়তী চৰাইহালৰ দৰে লগ এৰা-এৰি হ'লে সখী ঐ বুলি
ছাবি-বল, তজবলাই-ৰোৱাকৈ মাতি কিাবি ফুৰা চম্পাক অতপৰ
নেদেখাকৈ থাকিলে নিবিচাবিব-বা কিয় ?

সকলো বিয়ুত পৰিল। চম্পাৰ বিষলে তাইৰ আগত কেনেকৈ
জ্ঞান কৰিব ? চম্পাৰ মৃত্যুৰ বাতৰি পালে তাই বে মৰ্মাণ্ডিক দেহনা
পাৰ সি নিশ্চিত; আৰু কামি কামি বে মৃচ্ছ। নেহাৰ জাজো
মুদ্দেহ জাই— বাৰ বাৰে তাই স্মৃত অৱহালে ঘূৰি অহাত বাধাৰকণ
হৈ পৰিব। শ্ৰেণ্টকালত বালিহৰ সাজি; ওহো দৰা-কইলাৰ
বিলা পতাৰ দিলবেপৰা সিঁহ'ত চুজনী প্ৰাণ সখী। সিঁহ'তৰ মেহেহে

হটা ; মন-প্রাণ সকলো একে । কৈতুবত তবি লিখিব
পিছবেশক সিইতব যাজক মিলা-শীতি-আক মৰম-চেনেহ'ব তাই-
বোৰ আক নিবিড় আক ঘনিষ্ঠ হৈ পৰিল । গাঢ়া-গুনা কৰা শিক্ষিতা
মিতালীয়ে কলেজীয়া জীৱনতো বছতো বাঞ্ছনী পালে বদ্বিং সহজ-
সবল মিছি গাভক চম্পাৰ দৰে হিতৌজ্জনী আক কোনো নাই ।

গজিকে সেই চম্পাৰ লগত পৃথিবীত চিবিনৰ বাবে ষষ্ঠা বিজেল
তাইব বাবে অতি বেদনাদায়ক ।

ঃ তাইক মোৰ এবাৰ টাও টাও লাগিছে মা । তাই যদি
মোৰ উচৰত ধাকে মই বৰ ভাল পাম ।

ঃ আইজনী ; তই চম্পাৰ কথা চিষ্ঠা কৰিব নেলাপে । তই
যেনে-জেনে ভাল হৈ স'বলে চেষ্টা কৰ ।

ঃ তাই বাক মোৰ উচৰলৈ নাহে কিয় ।

ঃ তই চম্পাক নিবিচাৰিবি ; তাইক বিচাৰি আক আত নাই
আইজনী । তাই আমাৰপৰা বহ আঁতৰ হ'ল । তাইক তই বিচাৰিলে
ক'তোৱে নেপাৰ ।

ঃ এইবোৰ তোমালোকে কি কৈছা মা । তাইক বিচাৰিলে
মই কিয় নেপাম । তাই দেখোৰ সহাৰ মোৰ লগতে ধেমালি
কৰি ধাকে ।

ঃ তাই আক ইহ সংসাৰত নাই আইজনী । তই থৰ নকৰিবি ।
তাই সেইদিনা ঘটনাহলীতে প্রাণ এৰিলে ।

ঃ কি কৈছা তোমালোকে ? তাই জেনেহ'লে চিবিনৰ বাবে
মোৰপৰা আঁতৰি গুটি গ'ল ?

চম্পাৰুলি কৈ মিতালীয়ে হক্ককাই কাল্পিলে । কিছ, সকলো
আচৰিত হ'ল । তাই কষ্টেক পিছত দৃঢ় হৈ ধীৰ-ছিবভাৱে ক'লে—
তাই দেশৰ বাবে প্রাণ আহতি দিলে ; তাই স্বর্গামী হৈছে ; তাই
ৰহীন হ'ল ; মোৰো বদি যৃত্য হ'লহেতেৰ মই চিবশান্তি লভিলোঁ
হৈলেন ।

মিতালীৰ কথাবোৰত তাইব অন্তৰ তাৰবাজি আক বেজাৰ
বক্তুজৰা

ককায়েকহ'ত্ব আৰু মাক-দেউতাকৰ বুজিলৈ বাকী নেথাকিল।
ভাই বাহিৰত কলা নাই ; কিন্তু অস্তৱত অলি পুৰি মৰিছে। নহ'লে
যে নিজকে শাস্তনা দিবলৈ তাইব উপায়ৰ অভাৱ। অন্ধ-চিকিৎসাৰ
বাবে মাঝাজলৈ নিবলৈ ককায়েকহ'ত্বে বৰকৈকে ধৰিলে, কিন্তু মিঠালী
বাবলৈ অমাণ্ডি। আনহাজে, তালৈ নিনিলে তাই স্বৃহতা লাভ
কৰাৰ আশা কীণ।

ঃ মোক তোমালোকে ইমান টকা-পইচা খৰচ কৰি চিকিৎসা
কৰোৱাৰ নেলাগে। ইমানবিজাকে আহত হৈ ইয়াত যেনেকৈ
পৰি আছে ; মইও তেনেকৈয়ে ধাকিম।

ঃ ইয়াত ধাকিলে যে তই ভাল নহ'ব আইজনী। আমাৰ
কথা মানি তই মাঝাজলৈ ব'ল। তাত তোক ভাল চিকিৎসকৰ
হচ্ছাই চিকিৎসা কৰোৱাম।

ঃ ইয়াত যদি ভাল নহ'ও তেন্তে মোৰ বাবে হৃত্যয়েই ঝেয়।

ঃ ওহঃ তই তেনেকৈ কিয় কৈছ আইজনী ? ককায়েবোহ'ত্ব
অস্তৱত আৰাত নিদিবি। ইহ'তে যদি তোৰ বাবেই টকা-পইচা খৰচ
কৰো, কৰিব কাৰ বাবে ?—মাক-দেউতাকৰ কাতৰ অছুবোধ।

তৃতীয়বাৰৰ বাবে অন্ধ চিকিৎসা কৰোৱা হ'ল ; কিন্তু তাতো
সকল ন'হল। চিকিৎসকে বহু চেষ্টা কৰিও মূৰৰপৰা নিগবি নিগবি
লোই থকা তেজ বখাৰ পৰা নাই। মস্তিষ্কত পৰত ভাৱে আঘাট-
পাইছে। গতিকে মস্তিষ্কৰ অন্ধ চিকিৎসা কৰা অতি জটিল।

এৰিন-ছুলিনকৈ প্ৰায় এপথেক পাৰ হ'ল। মিঠালী তেজিয়া-
লৈকে চিকিৎসালয়তে চিকিৎসাধীন। স্বৃহতাৰ কোনো লক্ষণেই
বেঁধে পোৱা হোৱা নাই। দিনক-দিনে শ্বৰীৰৰ অৱহা বেয়াৰ
কালেহে চাল থাইছে। পোটোকা নপৰা দেহ শুকাই জীৰ্ণ-জীৰ্ণ হ'ল,
কেচা হালধি যেন গাৰ বৰণ শেঁতা পৰি গ'ল। মিঠালীৰ অতহা
বেধি মাক-দেউতাকে চুৰু পানীবে বাট লেজেৰা হ'ল। ককায়েক-
হ'ত্তেও কি কৰো-কি নকৰোকৈ বিকৰ্ত্তব্যবিমুচ্ছ হৈ উহ-গিছ কৰি

থাকি সমস্যার নিয়াইছে। চাকবির ছুটির দিনো শেষ হৈ আহিছে। আবহাতে মিতালীৰ কোনো পৰিবৰ্ণন হোৱা নাই। ভাইক মাঝাজলৈ নিয়াৰ দিনো উকলি গ'ল। সিই'তৰ আগত চিকিৎসকে মিতালীৰ মৃত্যু বে নিশ্চিত তাক পৰোক্ষভাৱে প্ৰকাশ কৰিলৈ। স্তেয়েহে ভাইৰ মূখলৈ চালে সিই'তৰ চুলো সৰে। ছোটোৰে দাঢ়ি গজি মূৰ তোবোৰা হৈ পৰিল। চুলুৰ তলতো ক'লা দাগ পৰিল।

মিতালীৱে অশুভৰ কৰিলে, ভাইৰ মৃত্যু সম্পৰ্কিত। প্ৰত্যোক বিশাই সপোনত ভাই চম্পাক দেখে, চম্পাই ভাইক সদায় ভাইৰ চৰলৈ মাতে। বহু সময় ধৰি কথা পতাৰ পাহত আনে নেৰেখাকৈ ভাৱৰ আৰে আৰে দূৰ দিগন্তলৈ উৰি শুহি দায় ; মাথো কৰ—“তই মোৰ পিছে পিছে উৰি আহ মিতালী, মই তোক এখন ধূমীয়া, অতি মনোমোহা ঠাইলৈ লৈ যাম”。 কিন্তু মিতালীৱে উৰিবলৈ চেষ্ট কৰিও হাত-ভৰি আছাৰি পৰি বয়। মিতালীৱে অভিজ্ঞ কৰি অহা বধূৰ দিনবিলাকৰ কথা আওবালে। বংমন, মুহিদৰ আৰ অনিজ ইতৰ জীৱনটোৰ কথা ভাৰি চালে। জীৱনৰ এহোৱা সময় বন্দীশালত কটাৰ আগিব। ভাই অন্তৰতে উচুপিলে। বিচলাৰ কাৰত বহি ধৰা বাক-হেউভাক আৰ ককায়েক'ভলৈ এবাৰ হেপাহ পলোৱাই চালে। কথা ক'ব পৰা শক্তি ভাইৰ শৰীৰত হাস পাই আহিছে। শৰীৰত বাকী ধৰা তেজৰ শেৰ বিমুটো আৰ শক্তি কণেৰে পৰিয়াজৰ সকলোটিকে উদ্দেশ্য কৰি ক'লে—“মই আৰ বেহি দিন জীয়াই রেখাকো, মোৰ বিয়োগত তোমালোকৰ অন্তৰৰোৰ যে চুৰমাৰ হৈ যাব মই উপলব্ধি কৰিবোঁ। তোমালোকৰ একমাত্ৰ কঙা-সঙ্গান স্বৰপে জৰুগ্রহণ কৰি পলকৰ বাবে তোমালোকক মোহিত কৰি বিহাৰ ল'বলৈ বিচোৰ বাবে মোক কয়া কৰিব। জীয়াই ধাকিবলৈ বে মই অপাৰণ।”

॥ দহ ॥

বন্দীশালত এটা সুবক্ষিত কোঠাত বংমন, মুহিধৰ আৰু অনিল।
বন্দীশালত সিহ'তে দুমাহ ধৰি অভিবাহিত কৰিলে। তৃতীয়-
বাবুৰ আদালতৰ বিচাবেই আছিল সিহ'তৰ বাবে শেষ বিচাৰ। প্ৰথম
ছৰাৰ আদালতত হোৱা শোকদৰ্মাত সিহ'তে ভৱেশ বকলাক হত্যা,
কৰা নকলাৰ সন্দৰ্ভত চৰকাৰী উকীল আৰু সিহ'তৰ নিজে উকীলৰ
মাজুত কৰতো বাকবিতও চলিল। অবশেষত চৰকাৰী উকীলৰ
মুক্তি আৰু প্ৰমাণ সজ্ঞ বুলি বিবেচিত হয়। যাৰ কল স্বকপে সিহ'তৰ
ওপৰত দহবহুৰ বাবে সञ্চয় কাৰাদণ্ড বিহিবলৈ নিৰ্দেশ আৰী কৰা
হ'ল। কাৰাগাবৰ দুমাহৰ অভিজ্ঞতাই সিহ'তক ভীষণ তিক্ততা
লিলে। বাবী সমৰহোৱা কটোৱাৰ কথা চিন্তি সিহ'তে হয়নিৱাহ
কাঢ়িলে। কিবা উপায়েৰে বন্দীশালবপৰা মুক্তি পোৱাৰ উপায়
বিচাৰি গোটেই কেইটাই ব্যস্ত। নহ'লে যে কাৰাগাবৰ অচকাৰ আৰু
হৃষিত বাহুয়ে সিহ'তক শুহি পেলাৰ। কাৰাগাবৰ ওখ ওখ পকী
দেৱালবোৰ, লোহাৰ প্ৰকাণ প্ৰকাণ ছৰাৰকেইখন, পত্ৰদাবীবোৰ
আৰু মূৰৰ ওপৰত ধকা নৌলা আকাশখনতেই সিহ'তৰ দৃষ্টি আৰুত।

অনিল: আমি সংগ্ৰামী হ'ব পাৰোঁ।; সময়ত চৰকাৰৰ অচ্যুত
আচৰণৰ বিৰোধিতা কৰিব পাৰোঁ।; সেই বুলি আমি হত্যাকাৰী
হ'ব নোৱাৰোঁ।। সংগ্ৰামী বুলি, বিপৰী বুলি আমাৰ কাৰণাবৰ্তত

বাধক, কিন্তু হত্যাকাবীর মিহা অপবশ্বর কলঙ্ক সানি আমাৰ ওপৰত
ইয়ান অত্যাচাৰ চলোৱাৰ উদ্দেশ্য কি ধাৰিব পাৰে ?

মুহিদ্ব : ইয়াৰ ভিতৰতো যে কিবা অভিসম্মতি শুকাই আছে
সি নিষ্ঠিত। সেই দিনা আদালতত চৰকাৰী উকৌলৰ কোনটো
যুক্তিব ওপৰত ভিত্তি কৰি আমাৰ ওপৰত দহৰণৰ সঞ্চয় কাৰাদণ্ডৰ
আবেশ জাৰি কৰিলৈ ?

বংমন : এইবোৰ মাথো আইনৰ ভেকো ভাণ্ণা যিকোনো
উপায়েৰে সাংবিধানিকভাৱে গঢ়ি উঠা আমাৰ গণ-আদোলনটোক
মৰিয়ুৰ কৰায়ে হ'ল চৰকাৰৰ মূল উদ্দেশ্য। এই চৰকাৰে কোনো
লোককেই মৃত্যু অনসাধাৰণ পথ প্ৰদৰ্শক হ'বলৈ নিদিয়ে। মইৱো
আইনৰ ডিপ্রীধাৰী ; মইৱো জানো আইনৰ কথা।* কিন্তু আমাৰ
ওপৰত সেইদিনোৱা আদালতত জলা মোকৰ্জা নাৰাজহে ঘোৰুৰ্জা।
মোকৰ্জার পূৰ্বেই বিচাৰকৰ হাতলৈ বিচাৰ আহি পৰেছি।
মোকৰ্জাত বিচাৰকে নিজেই বিচাৰ কৰি নিদেশ দিব লোৱাৰে।

অকণমান কোঠাটোৰ ভিতৰতে অনিল ইফাল-সিঙ্গাল কৰি
ধাৰিল। আগদিনাৰ বাতিৰি কাততখন সি তৈজ-জনকৈ পঢ়ি চালে।
বন্দীশালীৰ অভিজ্ঞতাৰে লিখা কিতাপ কিছুমান পচাত বংমন আৰু
মুহিদ্ব ব্যক্ত হৈ পৰিল।

ঐ, শুন ; যোৱা কালিৰ বাতিৰি কাততখনত কি লিখা আছে।
বংমন আৰু মুহিদ্বে অনিজৰ কথালৈ কাথ দিলে।

সদৌ অসম ছাত্ৰ-সম্মাৰ সাধাৰণ সভাত সহাৰ সভাপতি
আৰু সম্পাদকে কোৱা কথাকে তইতক শুনাৰলৈ লৈছে।—সহাৰ
সভাপতিয়ে জাতি, বৰ্ণ, ধৰ্ম নিৰ্বিশেষে সদৌ অসম ছাত্ৰ-সম্মাৰ
পতাকাৰ তলত গোট ধাই অসমৰ সহিত দৃঢ় কৰাৰ লগতে সহিতি
পথৰ শক্রসকলৰ বড়ঢ়জ্জ্বল ব্যৰ্থ কৰাৰ বাবে আহৰণ কৰাৰ। আৰু
সম্পাদকে কি কৈছে শুন অসমৰ বীৰ বৰীৰ সহীমসকলে তেওঁলোকৰ
আত্ম-ত্যাগেৰে আমালৈ যি দায়িত্ব এবি ধৈ গ'ল তাক আৰি নিষ্ঠাবে
বকলোৱা

পাশন কৰিব লাগিব। খইদৰ কেঁচা তেজৰ ওপৰেবে কিছুমানৰ খোজ
কঢ়াৰ মৌচ প্ৰয়োগ আমি প্ৰতিহত কৰিব লাগিব।

：আক কিবা সিংখ। আছে নেকি চাচোন ?

বংমনে শুনিবলৈ আগ্রহেবে বাট চাই ব'ল।

： “পুলিচী অভ্যাচাৰৰ বলি”।—অনিলে বাতৰি কাকতখনৰ
প্ৰথম কলমতে ডাঙৰ আখবেবে ছাপোৱা আখবকেইটা পষ্টীৰ স্বৰে
পঢ়িলৈ।

：আকৌনো ক'ত কি ত'ল ? পচচোন পচ।—মুহিদ্বে শুনিবলৈ
আগ্রহ প্ৰকাশ কৰিলৈ।

অনিলে পঢ়ি গ'ল—যোৱা চেশেষৰ মাহৰ আঠাইশ ভাৰিখে
সক্ষিয়া আন্দোলনৰ কাৰ্যাসূচী অহুসৰি হাতত জোৰ লৈ বাহিৰ হোৱা
সমদলটোৱ ওপৰত কৰা পুলিচৰ লাঠি চালনাৰ ফলস্বৰূপে আঘাতণ্টাৰ্ণ
হোৱা সদো অসম ছাত্ৰ সম্মাৰ এটি শাখাহুষ্টানৰ এগৰাকী সম্ভাগতি
‘মি—তা—লী—গো—হী—ই—’ৰ অসম চিৰিংসা মহাবিজ্ঞালয়ত
আজি পুৱা য়—ত্বা—হয়।

বংমন, মুহিদ্ব আৰু অনিল বঙ্গপাত পৰা মানুহৰ দৰে ঝঠৰ হৈ
ব'ল ! মিতালীৰ যত্ন ? নভৰা-নিচিহ্নাকৈ থকা কথা এৰাৰ পঢ়িবলৈ
পাই তিনিওটাই মৰ্মাহত হৈ পৰিল ! পৰম্পৰে পৰম্পৰৰ মুখলৈ
চালে। চুকুৰোৰ পানীৰে চলচলীয়া হৈ পৰিল। তপত চুলো !
অস্তবত চেঁচা বৰফ এটুকুৰাই স্পৰ্শ কৰা যেন লাগিল। চোকা বিষহনা
এপাত তীক্ষ্ববাণে যেন বংমনৰ বুকুখন ভেস কৰি গুহি গ'ল।
তিনিওটাৰে মুখৰ মাত হৰিল ! অস্তবত শোকে ধূনা মাৰি ধৰিলৈ।
তৎযুকুৰ্ত্তেই বংমনে পৃথিবীখনৰ আয়ুল পৰিবৰ্তন অস্তুত কৰিলৈ।
হৃদয় ভাগি পৰিল। মনৰ আশা-আকাঙ্ক্ষা, কলনা আমি সকলো
চৰমাৰ হৈ পৰিল।

：তাইব আস্বাটো বৰ পঞ্জি আহিল অ' ; সেৱেহে তাই দেশৰ
তথা জাতিৰ হকে প্ৰাপ বলিদান কৰি খইদৰ হ'ব পাৰিলৈ। পৃথিবীত

বাক ইয়াতকৈ মহান কাম কি হ'ব পাবে ? — হিয়া কল্পি ইহুহুকৈকে
পলাই আহিব বিচৰা কান্দোনটোক বাধ। দি বংমনে অতি সংয়েবে
মুহিধবইতৰ আগত কথাকেইয়াব ক'লে। অৱগে, যিদিনা ভালুমতীকে
আদি কৰি একুবি পোজৰখন চিতাৰ জুই শুণানত অলি উঠাৰ বাজিৰ
সিইতে শুনিছিল ; সেইদিনা সিঙ্গত আটাইকেইটাই পৰম্পৰে বুজিব
পৰাকৈ কান্দিছিল ; অনশনো কৰিছিল তিনিদিনৰ বাবে।

অনিল ক্ৰোধাবিত হৈ পৰিল। মন্তব্য কৰিলে, যিকোনো
উপায়ৰে কাৰাগাৰৰপৰা মুক্ত হ'ব লাগিব।

মুহিধব : আমি ইয়াৰপৰা পলাই যাউঁগৈ ব'ল। যদি মৰিব
লগা হয়, আন্দোলন কৰিয়েই মৰিম। জীৱিত অৱহাত পুলিচৰ
হাতত আৰু কোনো দিন ধৰা নিদিঁও।

বংমন : কিন্তু কি উপায়ৰে ?

অনিল : উপায় ? উপায় মই উলিয়াম। তইতে মাথো পলাই
ষাম বুলি স্পষ্ট মত দে

মুহিধব : কোনো অপৰাধ নকৰাকৈ দহুহুকৈ দিন বলী
অৱহাত কটাবলৈ কোন সতে বাক আমি বাজি ইঁও ?

বংমন : ইয়াত মোক নিজকে এটা দুলি থকা পেঞ্চোলামৰ দৰে
লাগিছে।

অনিল : কোঠাটোৰ ষেতিয়া এটা মূৰলৈ গৈ আনটো মূৰলৈ
বাধ্যতামূলকভাৱে দূৰি আহিব লগা হয় আৰু দ্বিব অৱহাত ধাকিলেও
একে স্থানতে ব'ব লাগে তেন্তে আমি একো একোটা পেঞ্চোলাম
নহয় কি ?

মুহিধব : যিকোনো উপায়ৰে আজি বাজিৰ ভিতৰতে ইয়াৰপৰা
পলাই যাউঁগৈ ব'ল ?

বংমন : অলপ বৈধ্য ধৰ। একে বাজিৰেই আঁচনি কৰি এইখন
বলীশাজৰপৰা পলোৱাটো ইমান সহজ নহ'ব। আমাৰ চাৰিকোলে
থকা ওখ দেৱাল কেইখনৰ কথা বাক তইতে ভাৰি চাইছনে ?

অনিল : সিইতক অভিজ্ঞম কবি যাব পৰাটোৱেই হ'ব আমাৰ
পুৰুষ। মই লক্ষ্য কৰিছো; মাঝ-নিশা পহৰাদাৰকেইটাই
টোশনিয়াই। সেই হেগতে আমি স্মৃতিধা এটা ল'ব লাগিব।

মুহিদুব : হৃদ্বাবেলি তলা খুলি ওলাই ঘোৱাৰ কথাটো কলনা
কৰাতকে নকৰাই ভাল।

বংমন : দুর্গ আবোহণ কৰাৰ পদ্ধতি অৱলম্বন কৰিব লাগিব।

মুহিদুব : ভাল ব'চি এডাল আৰু মূলুৰূপ দমে বস্ত এটা এজিয়া
পাত্ৰ ক'ত?

অনিল : এইবাৰ যদি ইয়াৰপৰা ওলাব পাৰেঁ। পুলিচ চি. আৰ.
পিৰ অগত বণ দিম।

বংমন : বণ দিয়াৰ কথা পিছতো ভাবিব পাৰিবি। প্ৰথমে
ইয়াৰপৰা পলাব পৰা ব্যৰুহা কৰাটোহে চিন্তা কৰিব লাগে।

মুহিদুব : তিনি বাজিলে; চাহ দিয়াৰ সময় হ'ল। চাহ ঘোৱাৰ
পিছত প্ৰত্যেকেই এটা এটা কামৰ দায়িত্ব ল'ব লাগিব। মই ভাল
ব'চি এডাল ক'ত পোৱা যাব ইফালে-সিফালে চাই আহিম। আৰু
মুহিত হটাই বেক্চাইডৰ ওৱালখনৰ কোনখিনিত মুলুৰ লগাই বগাৰলৈ
স্মৃতিধা হ'ব ভালদৰে লক্ষ্য কৰি আহিবি।

বংমন : লুঙ্গৰটো ক'ত পাৰি?

আৰু দায়িত্ব মই লৈছোঁ। এজিয়া ব'ল চাহ থাৰলৈ থাঁও; ইয়াৰ
পিছতেই ঘোৱা থোখেৰে খড়ি ফলা কাম দিব।

আৰেলি চাহৰ ঘন্টা পৰাৰ লগে লগে হাতত মগ লৈ লৈ গোটেই-
বিলাক কয়েদী লগ লাগিল। জেইল অধীক্ষক আৰু দুকুন
ইঞ্জিনেৰ প্ৰত্যেক কয়েদীকে স্বৰপৰা ভবিলৈকে চাই গ'ল।
বংমন, মুহিদুব আৰু অনিলৰ ওপৰত জেইল অধীক্ষকে ঢোকা নজৰ
ধিয়ে; কিয়নো, সিইতৰ ওপৰত বিকৃষ্ট বেছি। পোকৰদিন মানৰ
পিছত সিইতক হানাস্তৰ কৰাৰ কথাৰ জেইল অধীক্ষকে ভাবিলৈ।

সকাৰ চাহ ঘোৱাৰ পিছত প্ৰত্যেক কয়েদীয়ে কেলৰ ভিতৰত

কিবা নহয় কিবা এটা কাম কৰিব জাগে। কামৰ সম্মতিহোৱাত কি
উপায় কৰি থ'ব পাৰিব তাকে ভাবি ভাবি বংমনে চাহ এচেক স্বৰ্গলৈ
বিলে। হঠাৎ মিডালীৰ কথা অনলৈ অহাত কামোৰ এটা ঘাৰিবলৈ
লোৱা বিস্তুটো দলিয়াই পেলালো। চাহ পিয়লাও সম্পূৰ্ণ পিৰ
বোৱাৰিলো। পুলিচ ইঞ্জিনেৰ এজনৰ কথামতে ভিনিওটাই হাতত
কুঠাৰ এখন এখন লৈ দেৱালৰ কামত পৰি থকা ডাঙৰ চামগছৰ কুলা
কেইটাৰ ওচৰলৈ গৈ খৰি ফজাত লাগিল।

ঃ অৰে, আপ ওপৰ নিচে ওপৰ নিচে কৰকে কিয়া দেখ বহা
হাই? দিবাৰ মে ভৌ ত কুছভৌ দেখায়া ন'হী যাতা। বংমনৰ ওচৰত
কাম কৰি থকা কয়দৌটোৱে বংমনলৈ চাই স্বধিলৈ!

ঃ ন'হী, কুছ ন'হী।

ঃ 'আপক' তো আজ বহত দুবলা দেখা যাতা হাই; কিয়া ক'ই
ব'ষাৰ হোৱা হাই 'আপক'?

ঃ ন'হী, ক'ই বোষাৰ ন'হী।

ঃ ত' কিৰেঁ। ইতনা দুবলা লগতা হাই 'আপক'?

ঃ ঘৰকে বাবে মে ছ'চতা তো।

ঃ অ' ইছিলিয়ে?

ঃ ঘৰ সে কিয়া কিয়া হো বহা হাই মুখে ক'ই পতা ন'হী।

ঃ ছ'বিয়ে ঘৰকা চিষ্টা। মোৰে পিয়াছ লগতা হাই; চলিয়ে
কোৱে হে পানী পিকৰ আওঁ।

জেলৰ ভিতৰত এচুকত থকা পকী মাদটোলৈ বংমন আৰু আনটো
কয়দৌয়ে পানী পিবলৈ গ'ল। পানী তুলি আনিবলৈ বংমনে
বাল্টিটো তললৈ নমাই দিলে। শবং কাল। পানী শুকাই নামৰ
বহু তশ্বিত থকাৰ বাবে ব মনে বাল্টিটো বহু তললৈ নমাই দিবলগীয়া
হৈছিল। বাল্টিটোত লাগি থকা বছিডাল বহু শকত আৰু বহু
দীঘল। বংমনে ভাবিলে সিহতৰ আঁচনিটোৰ বাবে এই বছিডালেই
ভাল কামত আহিব। বছিডাল কিমান দীঘল হ'ব আৰু জেলখনৰ
বক্তুজৰা।

ওয়ালখন কিমান খে হ'ব ভাবিষ্যকালে-সিকালেচাই থাকোতে হাতুক-
পৰা বছিডাল এবাই নাদৰ পানীত পৰি থাকিল। ওচৰত পানী-
পিবলৈ ঠিয় হৈ থকা কয়দৌটোৱে দৌবি গৈ সাকোটি এডাল আনি-
বাণিঞ্টটো তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। বংমনে দেধিলে সাকোটিডাল
লোহাৰ তিনিকেজীয়া। সি ধাৰণা কৰিলে, এই সাকোটিডালে
সিংহতক বেছ সহায় কৰিব। বাণিঞ্টটো সাকোটিডালত সহজেই
লাগি আহিলে। পানী তুলিলৈ পিবলৈ ধৰ্বোতেই কয়দৌবিলাকৰ
আবেলিৰ কাম ছুটিৰ ঘন্টা বাজিল।

সন্ধিয়া হোৱাৰ লগে লগেই বংমন, মুহিধৰ আৰু অনিলে সিংহতৰ
বাবে আচুতীয়াকৈ দিয়া কোঠাত সোমালগৈ। মুহিধৰ আৰু
অনিলক হতাশাৰ মনোভাৱেৰে আমন-জিমনকৈ বহি থকা দেধি বংমনে
সুধিলৈ—তহঁত দুটা ইমান নিবাশ হৈ কিয় বহি আছ ?

অনিল : জেলৰ চাৰিফালে কাম কৰি থকাৰ ছলেৰে পিত-
পিতকৈ ঘূৰিলৈঁ ; কিন্তু সুবিধাজনকভাৱে কোনোটো বস্তুৱেই চকুত
নপৰিলে। ভাবিছো, কি কৰা হয়।

মুহিধৰ : আজি ইয়াৰপৰা পলায়ন কৰাটো আমাৰ পক্ষে
সম্ভৱপৰ হৈ ঝুঠিব নেকি ?

বংমন : কিয় তেনেকৈ ভাবিছ ? জনসাধাৰণৰ হকে আৱু-ত্যাগ
কৰিবলৈ সাজু হৈছো। ৰেতিয়া স্থিতেও আমাৰ দয়া কৰিব।
আমাৰ স্বার্থৰ কাম কৰিবলৈ বা আমাৰ নিজৰ জীৱনৰ
কথা ভাবি জেলৰপৰা পলাই ইমান ভাঙৰ এটা অপৰাধ কৰিবলৈ
লোৱা নাই। আমাৰ কোনোটো কামতেই স্বার্থ জড়িত হৈ থকা
নাই। চৰকাৰে বিভাজন আনিবলৈ বিচৰা সমাজখনত আমি যি
কোনো উপায়েৰেই সংগঠন গঢ়িৰ লাগিব ; তাৰ বাবে সকলো
শাস্তি মূৰ পাতি জ'বলৈ সাহস থাকিব লাগিব ;

মুহিধৰ : মই উপলক্ষি কৰিছো, নিশ্চিহ্ন কৰি পেলাব বিচৰা
ঞ্চন সমাজত আমাৰ দৰে মানুহবিলাকৰ অতি প্ৰয়োজন হৈ পৰিবে।

किंतु चरकाबे अकल आमाकेरे नहय ; आमार दबे सकल्कडे वृक्ष
आक कोशलबे आवश्य करि वथाब प्रयास करिहे । गतिके आमि
चरकाबी श्वार्थब अमृक्ले तेजाब करि लोरा आइन अमाञ्ज करि हळेओ
सेहेन समाजत चाविल ह'बगे लागिब । नह'ले आमार जीरनविलाक
असार्धक ह'ब ।

निशा क्रमारये गतीब होराब लगे लगे पृथिवीधन निजम परि
ग'ल । सकलो प्राणी निजात मग्य । चहब बल-काबधाना आक डाङ्डे
डाङ्डे डिजेल गाडीविलाकब घबघब शब्दब वाहिबे सकलो निजात ।
जेलब वाहिब फाले छुराबत पहवा दि थका चक्करी केइटाई र्पात
हुपि हुपि वहि आहे । सिहित चक्कत टोपनिये आहि खेळा
करिवले धरिले । एने युहुर्जटो बंगने वाणिटोत लागि थका
बचिडाल आक साकोटिडाल आनि अनिल आक युहिद्वब आगत
धरिलेहि । अनिले बंगनब प्रत्यक्ति देखि उत्तेजित है परिल ।
काठाटोब भितवत क्षीण गोहबत बंगने वाणिटोब बचिडाल
साकोटिडालत भालदबे वाक्ति दुर्गाबोहणब वाबे वारहाब कवा
लुक्कुब दबे साजि पेलाले ।

मुहिद्वः साकोटिडाल ओलालधनत लगाऊते ओलालव उपवत
थका लोहाब खुटि केइटात लागि शब्द करिब ; तेजिया ?

बंगनः पिछकाले थका ओलालधनब वाहिवफाले किचु आजवत
एजाब गच एजोपा आहे । ताब डाल एटा भितवकालवपरा स्पष्ट्टेके
ओलाई थका देखा याय । गतिके मोर अमृमान ताते साकोटि
डाल दिजियाई दि भालदबे लगाई ल'ब पवा ह'ब । डालटोत लगाई
ल'ब परिले कोनो शब्द नह'ब आक भितवकाले बचिडालेवे वगाई
गैग सिपाबत थका गहजोपाब डालत धरिवगै पाविले निवापद ।

अनिलः शुद आयडिया । ब'ल, माजू !

मुहिद्वः भितवत थका चक्करी छटा एजिया श्वरि दुरिहे ।
गतिके आमार चेटाब वाबे अलप समर अपेक्षा करिब लागिब ।

সিইত যেতিয়া দুর্বারত থকা কেইটাৰ ওচৰলৈ গৈ চিগাৰেট ছপিবলৈ
লাগিব তেতিয়াই আমি পাছফালৰ ওৱালখনৰ ওচৰলৈ যাব'গে পাৰিম !

জেলৰ ভিতৰত সূৰি ফুৰা চষ্টবী এটাই বংমনহঁত থকা কোঠাটোৰ
ভিতৰত সামান্য পৰিমাণে পোহৰ দেখি আগবাঢ়ি আহিল। সিইত
কেইটাক যুচ্ছুচাই কথা পাতি থকা শুনি ক'লে—তুমল'গ অভীতক
চৈয়া ন'হা ?

ঃ হজুৰ কিঙাপ পঢ় বহা হোঁ।

ঃ ইয়ে কিয়া পচনেকা চময় ? 'বাতক' এক বজা হায় ; ৮' যাও !

চষ্টবীটো আতৰি গ'ল। আধা ঘণ্টামানৰ পিছত গোটেই
কেইটা চষ্টবী লুগ লাগি দুৱাৰৰ (জেলৰ মুখ্য দ্বাৰ) ওচৰতে বহি
ধ'পাত ছপাত লাগিল। বংমন, মুহিদৰ আৰু অনিলে কয়দীৰ
পোছাক সজাই আন পোছাক পিছিলে। সাকোটি-সহ হাতত
ৰচিডাল লৈ বংমনে সেশ্পটো হুমুৰাই দিলে। কোনো শব্দ
নোহোৱাকৈ নিজৰ কোঠাৰ দুৱাৰখন খুলি লাহে লাহে তিনিওটা পাঁচ
ফালৰ ওৱালখনৰ কাষত ঠিয় হ'লগৈ।

ঈশ্বৰক শ্বৰণ কৰি বংমনে সাকোটিডাল গছ জোপাৰ ডালটোলৈ
দলি মাৰি দিলে। লগে লগে, জপ্ জপ্ কৰি বাছুলী এহাল গছ
জোপাৰ পৰা উৰি গুছি গ'ল। বাছুলীহাল উৰি যাওঁতে আন কিবা
হোৱা বুলি সিইতৰ বুকুখন অৱশ্যে কঁপিছিলেও। বংমনে ৰচিডালত
ধৰি দুৱাৰমান টানি চালে। অমুমান কৰিলে সাকোটিডাল
ডালদৰেই লাগি ধৰিলে।

বংমনে মুচ্যুচাই ক'লে—“অনিল, প্ৰথমে তই যা : তাৰ পিছত
মুহিদৰ, শেষত মই যাম। আৰু শুন, সিপাৰ পোৱাৰ লগে লগেই
কোনো কাৰো বাবে ন'বৈ ইয়াৰপৰা মাথো উধাও হৰলৈ চেষ্টা
কৰিবি।

অনিলে তীক্ষ্ণ বেগে ৰচিডাল ধৰি ওৱালখনেদি বগাই গৈ গছ-
জোপাৰ ডালটোত উঠি এৰাৰ চাৰিক্ষোলে চুমুৰাই বিপদৰ কোনো

আশংকা নেদেখি বংমন, মুহিদ্বক হাত বাউল দিঁ কিলে। অনিলক
ইঙ্গিত পাই মুহিদ্বো একে দবেই বগাই গৈ সিপাখ পঞ্জেই।
শ্বেত বংমনে জেলব চারিওটা দিশলৈ দৃষ্টি নিঙ্গেপ করিলে;
ক'তো কাৰে উপস্থিতিৰ উম-ঘাম নাই। সিও অনিলইতৰ দবেই
ৰচিডাল ধৰি বগাই গৈ গছ জোপাৰ ডাঙত উঠিলগৈ। গছ জোপাৰ
ডাঙটোৰ পৰা সীকোটি ভ'স এৰোৱাই বংমনে আহেক তলাই
পেলাই দিলে। গছ জোপাৰ ওপৰৰপৰা সি দেখিলে অনিল আৰু
মুহিদ্বে চলি যোৱা ডিজেলগাড়ি এখনৰ পিছে পিছে বৈবি গৈ
আছে। টাৰনিং এটাত ডিজেলখনৰ ড্রাইভ অলপশ্ব' কৰাৰ সথে লগেই
চলয়েটাই ডিজেলখনত ওলমি ল'লে; কিন্তু বংমনে সই একে-
খন ডিজেলৰ পিছ ল'বলে সকল নহ'ল। সিও ডক্ট'স্টোকে
গছজোপাৰপৰা নামি আন এখন যিকোনো গাড়িৰ আশাৰে
টাৰনিংটোৰ ওচৰলৈ দৌৰ দিলে। ভাগো সি আন এখন ডিজেল
গাড়ী পাই মুহিদ্বইতৰ দবেই ডিজেলগাড়ী খনৰ পিছফালে ওলমি
ল'লে। অৱশ্যে বংমন, মুহিদ্বইতৰ দিচ্ছেদ হৈ পৰিল। শ্ৰব নিষ:
গৈ বংমন ব'পুৰ পালেগৈ। নিষ্ক্ৰিয় গাঁওখন পাই তাৰ নিৰাপদ হৈন
জাগিল। বুকুৰ ধপধপনিটো শাম কাটিলে।

বংমনে নিশাৰ তিতৰতেই পোনছাটে ঘৰত সেণ্টে মাকৰ
চৰণ চুই আঁট ল'লে।

তই, বোপাই জেলৰপৰা কেনেকৈ পলাই আহিলি? বাটত
একে। অঘটন নহ'ল তোৰ? শুকাই কীণাই মাঝুচটো একেৰাবে
আকৃতিয়েই নাইকিয়া হলি। মাকে উচুপি উচুপি বংমনক বুকুৰ মাজত
সারাটি ধৰিলে। বাৰ বছৰীয়া ভৰীয়েকে ককায়েকক মেধি শুক্ৰ ছক্কৈ
কান্দিলে। তাইক সামুনা দিবলৈ বংমনে একে। ক'ব নোৱাৰিলে,
মাকৰ মুখলৈ চাই তাৰ অমুৰখন ভাগি পৰিল। একক পুৰণি
শ্ৰমুখটোৱে আকৈ লগ ল'লেহি। ঔষধপাতি আনি দিৰ্ঘতা ধৰত
কোনো নাই। তাতে তাৰ ন'বে হোৱা চিহ্নাই মাকৰ শাৰ্দুলিক আৰু
বক্তুজৰা।

মানসিক অরহ্তা একেবাবে বেয়া করি পেলাইছে। ইমানবিলাক
মানসিক সংঘাত কাবো পক্ষে সহনীয় নহয়।

বাতির আক্ষাৰতে বংমনে থৰ, ঝৰাল, গোহালি, বাৰী আদি
কৰি চাৰিচুক মাৰি লক্ষ্য কৰিলে। সকলোবোৰৰে বহুত পৰিবৰ্তন
ঘটিল। ঘৰৰ অৱহ্না দেখি তাৰ মনটো সেমেকি গ'ল। শৰতৰ শেষ
নিশাৰ চেঁচা বতাহে বংমনৰ মন-প্ৰাণ সকলো শৌত পেলালে!
নিজকেই পৃথিবীত খুউৰ আকলশৰীয়া যেন অমুভৱ কৰিলে; গাঁও-
খনে শুশান যেন লাগিল।

বংমন, মুহিধৰ আৰু অনিলৰ জেলবপৰা পলোৱাৰ বাতিৰ দেশৰ
চাৰিওফালে প্ৰচাৰিত হ'ল। কোনোৰাই ধৰি দিব পাৰিলে প্ৰতিটোৰ
নামত দহ হাজাৰকৈ টকাৰ পুৰস্কাৰৰ কথাৰ ঘোষণা কৰিলে। বংপুৰ,
মাজুলী আৰু লামাত পুলিচে বংমনইতক বিচাৰি ডাল-পাত জোৰাৰি
চলাখ কৰিলে। আন আন ঠাইতো সিইতক বিচাৰিয়েই পুলিচে
অমুসন্ধান চলালে। সেয়েহে বংমনে জুৰিটোৰ পাৰত থকা ইকবাণি
ডিবাকেই তাৰ আশ্রয় স্থলী হিচাপে ললে। নিশা হোৱাৰ লগে লগেই
জুৰিটোৰ পাৰলৈ ওলাই আহে আৰু জুৰিটোৰ ঘাটত থকা বহুল
শিল চটাত আঁটজি বহি বহু কথা চিন্তা কৰি গোটেই নিশা কটায়
আৰু পুৱাৰ লগে লগেই পুৰু হাবিলৈ যায় গৈ। বংমনে মুহিধৰ-
ইতক লগ কৰিবলৈ বহতো চেঁচা কৰিও বিফল হ'লো গাঁৰে-ভুঁৰে
শুণ্ডাৰে পতা সভা-সমিতিবিলাকত সহজ-সৰল মানুষধিনিক
একত্ৰিত কৰি সংগ্ৰামলৈ আগবঢ়াই দিয়াত সি প্ৰত্যক্ষে অৰ্থ প্ৰহণ
কৰিবলৈ ধৰিলে।

আন্ত শৰীৰৰ জিবণিৰ বাবে বংমনে গোটেই নিশা জুৰিটোৰ ঘাটত
থকা শিলচটাত আঁটজি শুই কটালে। শ্ৰেণৰকালবেপৰা অতিক্রম
কৰি অহা জীৱনৰ প্ৰতিটো মূহূৰ্তৰ কথা সি ভাবিলে। অভাবী
স্মৃক্যৰ হেতুলীয়া কৰিপে তাৰ মুখ বঙলত হবি আঁকোড়েই তাৰ নিজা-
ভাগিল। তাৰ যেন আজি বহু পলম হ'ল। খৰখৰকৈ জুৰিটোৰ

पाबर हाविखनलै खोज आगवडाऊंडेहे क'वळप्रा गौच आहे
 शुली आहि ताब बुकुखन थका सरका तवि पेलाले। सि शुलबि
 परिल। चापबमूथब थानाब अ, चि शैक्कीयाही इह डर्जन ठिक आक. पि
 सह बंमनब चारिओकाले बेढ़ि धरिले। बडा तेजब थावा एटि दै
 गै जूबिब पानीब लगत विलान है ग'ल। डक-डूर्ण, गह-लाडा, पशु-
 पक्षीये एই दृश्य देखि अजान भावाबे त्रुम्भन करिले। आकाशे
 वताहे विषादब सूब एटि असूबणित ह'ल। बुकुब उपत शोणितेवे
 शिता अलाले असमी आईब दृश्यनी चवणत। आईब बुकुत
 फूलि उठिल; एपाहि बक्कजवा। ईपालत आळकि दिले एटि तेजब
 बडा क्होट। ●

